

Asztrik nyomában

Az ezredforduló évei a kalocsa-kecskeméti metropoliták vallomásainak tükrében

Beszélgetések

*dr. Dankó László érsek-püspökkel és
dr. Bábel Balázs metropolita érsekkal*

*A beszélgetőtárs, aki az interjúkat készítette, a szövegrészeket válogatta, tematikusan és idősorban:
Farkas P. József*

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	2
ELŐSZÓ	4
BESZÉLGETÉSEK Dr. DANKÓ LÁSZLÓVAL	5
Dr. Dankó László érsek, metropolita.....	5
BESZÉLGETÉSEK A DOLGOZÓSZOBÁBAN	6
SZENT ISTVÁN EMLÉKEZETE	6
Szent István Napok.....	7
Apostol volt	7
Kalocsára érkezik a Szent Jobb.....	8
TÖRTÉNELEM ÉS FELELŐSSÉG.....	8
Bizalmatlanságban nem lehet dolgozni	9
Az apostolok sírjánál Rómában	9
EGYHÁZKORMÁNYZÁS	10
Kik tartoznak a közösséghez?	11
Öt ingatlant kértek vissza Kalocsán	11
A lélek munkálkodik	12
„Fontos küldetésünk van!”	12
ÉLŐ EGYHÁZ.....	13
Nem kell félnünk!	14
Új irányok, új lehetőségek	14
Lelkipásztori központok	14
Bőjti szokások.....	14
KRISZTUE MEGSZÜLETETT, ALLELUJA!.....	15
PÜNKÖSD ÖRÖKSÉGE.....	17
Beszélgetések dr. Bábel Balázssal.....	19
Dr. Bábel Balázs érsek, metropolita.....	19
KALOCSA-KECSKEMÉT KOADJUTOR ÉRSEKE:	20
BÁBEL BALÁZS.....	20
EZERÉVES MAGYAR HISTÓRIA	20
Missziós példák.....	21
Szent Pál védelme alatt.....	21
Deo gratias – az ezer évért.....	22
A múltat be kell vallani	22
SZENT ISTVÁN EMLÉKEZETE	22
Keresztény és magyar.....	23
TÖRTÉNELEM ÉS FELELŐSSÉG.....	24
Ezer éve alapított főegyházmegye.....	24
Állam és egyház	26
A napi áldozat emeli a szellem épületét	26
Nincs szükségünk földi birtokokra.....	27
A tékozló fiú példája	27
Az érsek felelős a menekültekért	27
Elsőként a táborban	28
Háború és igazság	28
Kánaán messze van	29
Vonzások és választások	29
EGYHÁZKORMÁNYZÁS	29
Nem töri el a megrepedt nádat	31
Áthelyezések ideje.....	32
Pontifex, vagyis hídverő	32
Az öreg tölgy és az eredmények	33
ÉLŐ EGYHÁZ.....	33

Az érzelmek homokvára	34
Támadások keresztútjában	34
Ideák és a valóság	36
Intézmény és küldetés	36
Munka és pihenés	36
VATIKÁNI LÁTOGATÁS	37
Látogatóban a Szentatánál	38
HÁBORÚ ÉS BÉKE	39
A béke Isten ajándéka	39
Európa szimbóluma: a gótikus katedrális	40
KRISZTUS MEGSZÜLETETT, ALLELUJA!	41
Legyenek egymáshoz jobbak!	41
Isten megváltó műve kezdődik	42
A szeretet országa	42
Menekültek karácsonya	42
A templomban vár a család	43
HÚSVÉT ÖRÖME	43
Jelzések alapján	44
Gibson Krisztusa	44
Örvendtes idő	45
Békéltető fórum	45
A belsőről a bíró sem ítélni	47
A húsvéti tanítás adománya	47
PÜNKÖSD ÖRÖKSÉGE	47
Egyház	48
A HALÁL MISZTÉRIUMA	49
Az életnek nincs vége a halállal	49
Krisztus módján szenvedni	50
FÜGGELÉK	50
Az engesztelő imaév elé	50
JÉZUS BÉKÉT HOZOTT A FÖLDRE	51
Valami nincs rendben	52
Siker vagy boldogság?	53
Az egyszerű pásztor hitével	53
„A SZENT ATYA, MINDENKI PÁPÁJA VOLT...”	53
CSAK A REMETE NEM POLITIZÁL	55
SZÁLLJON A MAG!	56
Figyelmeztető jelek	57
Béke – Isten áldásával	58
A dr. Dankó Lászlóval készített beszélgetések első megjelenési helye és ideje	58
A dr. Bábel Balázssal készített beszélgetések első megjelenési helye és ideje	59
MAGYARÁZÓ JEGYZETEK	60

ELŐSZÓ

Korunk egyik legnépszerűbb és legolvasottabb irodalmi műfaja az interjú, mely tömörségével képes kiemelni a valóban fontosat a naponta ránk zúduló ezer és ezer információ közül. E kötet, igényes válogatással, valamint nyílt és tiszta elkötelezettséggel, szintén erre törekszik. Az itt következő interjúk sokak érdeklődését közvetítő kérdései és lényegre törő válaszai segítenek megérteni azt a meglehetősen összetett gondolatot, hogy *„mit jelent ma katolikusnak lenni Magyarországon”*.

Két kiváló személyiség, két nagyszerű – ám egymástól nagyon különböző – apostolutód őszinte tanúságtételét tartja kezében a Kedves Olvasó: két kalocsai érsek bölcs elemzése a társadalom és az egyház viszonyáról, átalakuló értékrendekről, meghatározó történelmi eseményekről, toleranciáról, lényünket átható ünnepekről és küzdelmes hétköznapiokról.

A beszélgetések nagyobbik részében Bábel Balázs érsek úr – világos és közérthető mondatainak keretén belül – az egyház valódi küldetésére irányítja figyelmünket, melynek megértéséhez éppúgy szükségünk van a jelen reális szemléletére, mint a krisztusi ígéreteken alapuló, reményteli jövőbe tekintésre. Egy pluralista, demokratikus államban különös jelentőséget kap, hogy mindenki helyesen lássa a társadalom egészének és az egyháznak a viszonyát. Hiszen a politikai közösség és az egyház, amelyek a maguk területén függetlenek egymástól, ugyanazoknak az embereknek a személyes és társadalmi hivatását szolgálják, más-más címen. Annál hathatósabb és gyümölcsözőbb lesz szolgálatuk mindenki javára, minél egészségesebben tudnak együttműködni az adott kor körülményei szerint. Az ember ugyanis nincs beszorítva csupán a tér és idő múlandó dimenzióinak rendjébe, hanem a transzcendenciára való nyitottság által tud kibontakozni igazán. Az egyház pedig tanításával megvilágítja az emberi tevékenység minden ágát, s egyúttal tiszteletben tartja és szorgalmazza az állampolgárok politikai szabadságát és felelősségét is (vö. II. vatikáni zsinat, *Gaudium et spes*, 76.).

Egészen bizonyos, hogy mindazok szellemi és lelki gazdagodására szolgál e kötet, akik „harmadikként” bekapcsolódnak a párbeszédnek dinamizmusába, és így megértik – s Dankó László érsek úrral együtt vallják – azt a közel kétezer éves tapasztalást, hogy *„él az egyház”*.

Msgr. Dr. Pintér Gábor
vatikáni diplomata, a skandináviai Apostoli Nunciatúra főtanácsosa

Dr. Dankó László

BESZÉLGETÉSEK Dr. DANKÓ LÁSZLÓVAL

Jézus Krisztus az emberiség megváltója

Dr. Dankó László érsek, metropolita

1939-ben születet Szarvason.

1963-ban Szegeden szentelték pappá.

1987.-ben püspökké szentelték Kalocsán.

1987. június 5-én kalocsai érsekké nevezték ki.

1987. június 29-én vette át az érseki palliumot Rómában.

1993-tól az átalakított Kalocsa-kecskeméti Főegyházmegye érseke.

1999-ben bekövetkezett haláláig állt a főegyházmegye élén.

BESZÉLGETÉSEK A DOLGOZÓSZOBÁBAN

Ritkán látni olyan szép irodabútorokat, mint amelyekkel a kalocsai érsek dolgozószobáját rendezték be. Különböző korokban készültek, s mindnek megvan a maga története.

A falon, a főhelyen, a nagy faragott kereszt. Mellette a nagy elődök portréi láthatók. Egy, a múlt században készült olajképen, Aserik-Asztrik, a koronával. A másik két vászon Grősz József és Ijjas József – a két közvetlen előd – vonásait örökítették meg. Az ajtónál – talán a nyolc, Rómában eltöltött évre emlékezve – a Santa Maria Maggiore-bazilika híres Isten-anya képeit tették a falra. A szekrény fölött az érseki címer. A pajzson egy nyitott könyv – az Evangélium – és egy szarvas látható. Ez utóbbi motívum egyszerre utal a „tisza forrásból” szomját enyhítő nemes vad zsoltárban foglalt képére és a szülővárosra, Szarvasra.

Dr. Dankó László igyekezett minél többet a papok és a hívők szolgálatára állni. A dolgozószoba szinte sosem volt üres, amikor az érsek Kalocsán volt. De mint a Magyar Püspöki Kar állandó titkárságának tagja, sokat utazott az előjáró. (Hivatalba lépése után eladatta az érsekség Mercedesét és egy kisebb kocsit vásárolt az utazásokhoz.) Ha otthon volt, s végére ért a hivatali munkának vagy a szent szolgálatoknak, szívesen tanulmányozta az egyháztörténeti, művészeti kiadványokat, könyveket. Ha az idő engedte, örömmel sétált a kastélyparkban. Kedvelt időtöltése a botanikus kert gondozása volt...

SZENT ISTVÁN EMLÉKEZETE

*István király hívő ember volt.
Nem politikai számításból öntette fejére a szentelt vizet.
Felnőtt hittel kérte a keresztséget és a bérmlást.
Tudta, hogy nem létezhet sikeres misszió a karizmák,
a lélek speciális adományai nélkül.*

A Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye hívő népe csendes, imádságos tisztelegéssel emlékezett meg mons. dr. Dankó László püspökké szentelése és érseki kinevezése tizedik évfordulójáról. Bács-Kiskun Megye Közgyűlése az évtizedes szolgálat elismeréseként legrangosabb díjával tüntette ki a jeles metropolitát.

– Hogy él a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegyében Szent István emléke, hogy hat az alapító szelleme?

*– Örömmel válaszolhatom: alkotóan! Sok nehéz, vérzivataros, háborús, hitpusztító évet élt meg ez az alapítás. De Isten atyai kegyelme és a kipróbált virtus máig tartotta, erősítette és építette. Méltó, hogy a *Te Deum* hála- s dicsőítő éneke megszólal a nagy király emléknapijain, s Nagyboldogasszony ünnepén a népért és nemzetért mondunk misét a Főszékesegyház oltáránál.*

A nemzet sorsáért aggódó papok és hívek – társulva az országos mozgalomhoz – imahéttel, virasztással fejezik ki hűségüket, az országát Mária oltalmába ajánló szent királyhoz. Rangos jubileumokra készülünk – a helyi egyház, egységben II. János Pál pápával és a világegyházzal – a keresztség születésének kétezredik évfordulóját készíti elő. Ennek a reményteli várakozásnak nem lehetne méltóbb kifejezése, mint az éppen most megrendezendő XII. Párizsi Ifjúsági Világtalálkozó. Erre a lelki kongresszusra a Szent István által ezer évvel ezelőtt alapított Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegyéből több mint félszáz felkészült fiatal indul útra.

De a nagy országalapítóra gondolok akkor is, amikor megkeresnek településeink lelkes csoportjai: templomot szeretnének építeni. Ha keresztelekora újra indítunk egy életet, ha házasságkötéskor megáldjuk a frigyet, egy új katolikus család születésénél felidézünk az egyház ősi tanításait.

Örömmel tudósíthatom a megye nyilvánosságát arról, hogy a visszatért kalocsai nővérek székhely városunkban új iskolát és kollégiumot építenek, több mint hatszázmilliós költséggel. Az elmúlt évtizedben átadott új templomokat – Érsekhalmra, Soltvadkert-Selymes, Imrehegy és Ballószög – újabbak követik Kecskemét-Széchenyivárosban, Katonatelepen és Kisszálláson. A rendkívül nehéz válságévekben ilyen nagyívű munkához mertek fogni a gyülekezetek. Isten áldása kísérfje cselekedeteiket...

– A hitélet megújításának nagy, több évre tervezett programja az egyházmegyei színódus. 1995-ben ez is érsek úr indítványára szerveződött. Hogy halad az imádságos alkotó munka?

– Az egyházmegyei zsinat közösségünk nagyszerű lehetősége az erősödéshez, a megújuláshoz.

Közismert, hogy a pártállami idők súlyos nehézségekkel küszködve élte túl az egyház. A szinódus több évre bontott ütemterv szerint építkezve szeretne kimunkálni egy vonzó lelkipásztori tervet, amely meghatározza vallásos közösségeink életét, céljait és módszereit a következő évezred hajnalán. A terv szeretné ésszerűsíteni a lelkipásztori munkát. Alkalmas arra, hogy megéljük és elmélyítsük az egységet. A szinódus az együttgondolkodás, az együtt imádkozás és a közös cselekvés időszaka.

Látom a nehézségeket: vannak, akik idő előtt megfáradnak a nagy munkában. Azt is tapasztalom viszont, hogy a program szerint teljesíthető a vállalkásunk. Most, amikor jelentésben számolok be 77. János Pál pápának az egyházmegyei életről, bízva írhatom: már most, a nagy munka befejezése előtt erősen érezhetjük zsinatunk jótékony, érlelő, gazdagító hatásait közösségeinkben.

Szent István Napok

– *Jól alakultak a civil kapcsolatok is. Sok egyéb mellett még a rendszerváltozás előtt újjáéledt a nemes kalocsai hagyomány: a Szent István Napok rendezvénysorozata...*

– Kalocsát az 1948 utáni években le akarták törölni a térképről. Jellegtelen, alföldi falut szerettek volna itt látni, melynek lakói nem is tudják, milyen rangos elődök alkottak maradandót a *Duna-parti* településen. Szerencsére ez a terv Kalocsa civil társadalma, intézményei és a hívek ellenállása okán nem sikerült. A *Szent István Napok* újraszervezésével az érsekség próbált még közelebb kerülni a településhez, újra kapcsolódva az élő mozgalmakhoz, színesítve és gazdagítva azokat. Az idei program a hagyományokat követi. A *szerzetesek napján* a megyénkben élő sokféle rend közül az iskolaalapító *kalocsai nővérek* mutatkoznak be. A jeles egyháztörténész, dr. Török József előadásában *Szent István* és *Szent Adalbert* kapcsolatáról szól, dr. Adriányi Gábor egy elfeledett kalocsai főpásztorra, *Klobusiczky Péterre* emlékezik. Kedden, a főegyházmegye napján az érsekségen találkoznak a plébániák küldöttei. A rendezvénysorozat augusztus 20-án az érseki nagymisével és a városi nagygyűléssel zárul.

– *Megyeszerte szerveznek hasonló közös rendezvényeket...*

– Örömmel vettem a sokféle, kedves invitálást. *Kecelen* a városalapító *Patachich* érseknek emeltek emlékművet. *Hajóson* ismét megrendezik az ifjúsági búcsút. A nuncius úr is jelen lesz *Kiskunhalason*, amikor átvesszük a város egyik általános iskoláját. Egész nyáron lelkigyakorlatok követték egymást a bugaci hittanyán. Lengyel gyermekeket fogadtak plébániáink, és jelentős összeget gyűjtöttünk templomainkban a testvérnépek árvízkárosultjai javára. Bízva mondom: él az egyház.

– *Mert megtalálja helyét a társadalomban is...*

– A mai magyar valóság, a gyakorta betegnek mondott társadalom éhezi és szomjazza az egyházak szolgálatait: a családgondozást a szegények és a betegek támogatását, a karitászmunkát, a fiatalok nevelését és oktatását, a lelki gondozást. Természetes tehát, hogy a hétközi és az ünnepnapokon találkozzunk, együtt működünk az önkormányzatok képviselőivel: a választott tisztségviselőkkel és a speciális területek szakembereivel. Elmondhatom, évtizedes alkotó együttműködés jellemzi a *Bács-Kiskun Megyei Önkormányzattal* tartott kapcsolatomat. Dr. Gajdócsi István, Gaborják József, Kőtoró Miklós és dr. Balogh László elnök urak, valamint a testületi tagok mindig érzékenységgel fogadták kéréseinket. Itt köszönöm meg a most kapott, *Bács-Kiskun Megyéért* díjat, melyet igazából a paptársak és a hívek munkája elismerésének tekintek.

– *A kitüntetett jubiláló főpap mit üzen az ünnepen a rábízott híveknek?*

– Nincs külön mit mondanom, mert Krisztus az Evangéliumokban mindent megüzent nekünk: „...Arra rendelvelek titeket, hogy elmenjete és gyümölcsötök maradandó legyen.” Ajánljuk kölcsönösen ezt egymásnak minden ünnepi találkozáskor. Mert a világ áhítozik a jó, a vigaszt, az örömet adó gyümölcsökre...

Apostol volt

– *Hogy tekint a múltra és a jelenre, a Szentlélek működésére Asztrik apát mai utóda, a Kalocsa-Kecskeméti Egyházmegye főpapja?*

– A lélek sajátos módon mutatja magát az egyházban, de jelentése és működése egyetemes, nincsenek határai sem térben, sem időben. Kétezer és ezer esztendő, vagy akár ez a mostani, az 1998. igazolhatja, hogy *Krisztus* szava igaz: az Ige életté lett. Nemrég fejeződtek be például az egyházmegyeinkben a bérmlások. Több mint félszáz közösség készült színvonalasan a szentség felvételére. A

települések többségében magam hívtam le az ifjúságra az erősség lelkét. Személyesen láthattam, tapasztalhattam, hogy – Szent István művéből – miként újulnak meg közösségeink. Ebben az örömben emlékezem augusztus 20-án, az ünnepi misében a nagy alapítóról.

István király hívó ember volt. Nem politikai számításból öntette fejére a szentelt vizet. Felnőtt hit-tel kérte a keresztséget és a bérmlást. Tudta, hogy nem létezhet sikeres misszió a karizmák, a lélek speciális adományai nélkül. Cselekedeteiből, tanításaiból megismerhetjük, milyen a keresztény ember. Két lábbal áll a földön, de a természetfölötti küldetések irányában nyitott. Jól mondta *II. Szilveszter* pápa első királyunkról szólva: valóságos apostol volt...

Kalocsára érkezik a Szent Jobb

– *I. István halálának 950. évfordulójára hirdetett rendezvények naptárából megtudhatjuk: 1988. június 18-án Kalocsára érkezett a Szent Jobb, államalapító királyunk kézrelíkiája. Kalocsa gazdag ünnepségsorozattal tisztelgett a városalapító király emléke előtt.*

– Századunkban is alakulnak hagyományok. A hányatott sorsú, többször a csodával határos módon megmenekült *Szent István-ereklye* országjárása is a XX. században kezdődött. Fél évszázaddal ezelőtt - a budapesti *Eucharisztikus Kongresszus* idején – vitték először a becses urnát az ország nagy város-aiba, az egyházmegyék székhelyeire. Az akkori nehéz időkben is az volt a célja a devóciónak, hogy a nemzet átélje, megérezze: létkérdésünk az összefogás, az egység, múltunk ismerete, tisztelete. Ez a mostani országos körmenet sem csak a vallásosak mementója. Legfőbb célja: a hívőket erősítse meg hitükben és minden magyart magyarságában.

– *Feltehető tehát, hogy délre ér a konvoj Kalocsára, abba a városba, ahol egykor a király, mint alapító és kegyosztó volt jelen. Ön pedig érsek úr, annak az Asztrik apátnak az utódja, aki első kirá-lyunk kortársa, munkatársa volt...*

– Valóban. A főszékesegyház előtti téren fél 11 órakor úgy üdvözlöm *Szent István* jobbját, mint a magyar koronát Rómából hazánkba hozó első kalocsai érsek, *Asztrik* kilencvenedik utóda. A fogadás után kezdődik a másfél napos ünnepség a főszékesegyházban. A hagyományok szerint eljönnek az egyházközségek delegációi, de vendégeket várunk messzebből is.

– *Úgy hiszem, számos nem hívő is elzarándokol a jeles napokra Kalocsára...*

– Természetesen számítunk erre, lesz mód, hogy bárki leróhassa kegyeletét országalapító kirá-lyunk előtt. Elsősorban a szabadtéri fogadás, majd a vasárnap 10 órai búcsúztatás lesz a találkozás iga-zi fóruma... Most is minden segítséget megkapunk, hogy az előreláthatólag több mint tízezres tömeget rendben fogadni tudjuk. Minden múzeum nyitva lesz, a városkerti szabad téri színpadon folklórműsor gazdagítja az eseménysort. A városba érkezőket térképes bulletin tájékoztatja majd a parkolóhelyekről, az egészségügyi ellátásról és az étkezési lehetőségekről.

– *Ez lesz a legnagyobb rendezvény, amit a város és az egyház megye közösen szervez?*

– Igen, de nem a legelső. Sok segítséget kaptunk püspökké szentelésemkor is, de úgy gondolom, folyamatos együttműködés a miénk. A Szent Jobb-ünnepségekkel nem zárul le ugyanis az emlék-év, augusztus 19-én a főszékesegyház előtti téren *Berend T. Iván*, a *Magyar Tudományos Akadémia* főtitkára avatja majd fel a városalapító király szobrát. Ezután nyitjuk meg *Szalóky* úrral a főegyházme-gyei kincstárat. A múzeum ki alakítását a város vállalta.

TÖRTÉNELEM ÉS FELELŐSSÉG

*A püspökök a pápától kapják a megbízatásukat,
tehát vele és saját lelkiismeretükkel van elszámolnivalójuk.*

*Egy biztos, ez a mostani helyzet
– amikor bárkit be lehet sározní,
meg lehet alázni – tarthatatlan és nem szolgálja
a lelki megújulást.*

– *Az új társadalmat akaró, de sokszorosan csalódott magyar nép azt várja a püspököktől, hogy számoljanak el: hogyan hozták ki Szent István örökségét az elmúlt 40 év pusztító-tisztító viharából?*

– A *Magyar Püspöki Kar* a szeretet, a megbékélés és a megbocsátás lelkületével ez év júliusában elkészítette az „elszámolást”. A dokumentum nem nélkülözte az önkritikát sem. Azt, hogy egyesek az

egyszerűbb, a kényelmesebb megoldásokat keresve, elfeledkeztek az üldöztetésben megszerezhető eredményekről. Ennek lett következménye a vád, hogy a magyar püspökök mindentől félnek, csak az Istentől nem. Természetesen távol áll tőlem a szándék, hogy én, aki csak az utóbbi néhány évben szolgálok püspökként Magyarországon, ítéletet mondjak olyanokról, akik igen nehéz időben vállalták a magyar egyház ügyeinek intézését. Annyit mondhatok: Isten akarata szerint püspöknek lenni Európában, Magyarországon igen nehéz dolog ma is.

– *Megértem, hogy tartózkodik az ítélkezéstől. Az intézkedései azonban magukért beszélnek. Ön, mint az Opus Pacis, a papi békemozgalom vezetője nemrég utód nélkül feloszlatta az intézményt.*

– Az elmúlt hónapokban Magyarországon – és így a magyar egyház életében is alapvetően új helyzet alakult ki. Ami természetesen nem hagyta érintetlenül a két katolikus békemozgalmat sem. Közismert, hogy az 1950-ben létrejött történelmi helyzet nyomására szerveződött meg a papi békeszervezet, amit az állami szervek erőltettek, és amely erősen megosztotta a papságot. A Szent székénél sosem nézték jó szemmel az intézményt. 1956 után némiképp enyhült a feszültség, de természetes volt, hogy amint lehetett, változtatnunk kellett. Megszüntettük a testületeket, s *Paskai László* bíboros úr november 26-án, köszönetnyilvánítása mellett, felmentette a két intézmény tisztségviselőit.

– *A katolicizmus, úgy tűnik, egyre távolabb akar kerülni a politizálástól. Egy intézmény, amely szeretetet hirdet, de nem segít a hozzá fordulóknak a döntéseknél, a napok szorító helyzetében. Nem gyávaság ez?*

– Kétezer év áll az egyház mögött. Tanultunk saját keserű tapasztalatainkból, s ezért próbáljuk távol tartani az oltártól és a szószéktől a politikát. A papok ezért nem vállalhatnak közéleti tisztséget, és nem kívánjuk sugalmazni a hívőknek a jövőben sem, hogy kire voksoljanak a választásoknál. Elismerjük ugyan akkor, hogy a mozgalmak vezetése, a tömegek igazáért való cselekvés értékes szolgálat. A hívők lelkiismeretük és tehetségük szerint ki is veszik részüket a közös munkából.

Bizalmatlanságban nem lehet dolgozni

– *Egyes vélemények szerint a kormánykoalíció vezetői azért nem támogatják igazán a magyar egyházak törekvéseit, mert még ma is fontos tisztségeket töltenek be olyan személyiségek, akik a hívők elárulói voltak. Akik együtt dolgoztak a III/III-as osztállyal és az Állami Egyházügyi Hivatallal...*

– Azt, hogy a kormánytagoknak és másoknak mi a véleményük a püspökökről és a főpapokról, nem tudom. Viszont magam is tapasztalom – és ez is az elmúlt rendszer átkos öröksége –, hogy bántó, romboló bizalmi válság van a magyar egyházban. Könnyen kimondatik – a sajnos gyakran alapos – vád: ez is, az is kollaboráns volt, le kellene mondania! Szörnyű teher ez. Mégsem tartom helyesnek, hogy ezeket a személyi ügyeket valamilyen társadalmi igazságtétel szerint intézzük el. Az egyház hierarchikus szervezet. A püspökök a pápától kapják a megbízatásukat, tehát vele és saját lelkiismeretükkel van elszámolnivalójuk. Egy biztos, ez a mostani helyzet – amikor bárkit be lehet sározni, meg lehet alázni – tarthatatlan és nem szolgálja a lelki megújulást. Bizalmatlan légkörben nem lehet élni, nem lehet dolgozni. Az más kérdés, hogy a tények makacs dolgok. A kompromittálódott személyeknek szerintem mielőbb lépniük kellene. Jaj a botránkozónak, de jajabb a botránkoztatónak!

Az apostolok sírjánál Rómában

Hazánkból is tízezrek utaznak évente a Vatikánba.

– *Sokan nem értik: mi a különbség a turista- és a zarándokút között?*

– A Római Katolikus Egyház az *Evangeliumból* és a hagyományokból él. Tudjuk: itt a földön csak zarándokok vagyunk. Egy-egy ilyen terhes, hosszú út – amelyet imádsággal és szent énekekkel járunk végig – erre a véges, mostani életre figyelmeztet minket. A római látogatás több évszázados katolikus hagyomány; az Egység előtti főhajítás. Alkalom a pápával való meghitt találkozásra. Mi is részt vettünk egy audiencián. Meglátogattuk a Bazilikát, leróttuk kegyeletünket az apostolok sírjánál. Szerintem mindannyiunk számára életre szóló élmény, megtisztulás és felkészülés volt ez az utazás.

– *Sokan gondolhatják úgy: adták volna az utazásra szánt pénzt a szegényeknek, a karitásznak...*

– Nem csak kenyérrel él az ember. Szerintem nagyon fontos, hogy támogassuk a rászorulókat, a szűkölködőket, de az anya szentegyházhoz kötődő bensőséges kapcsolatról se feledkezzünk meg. Ez az út nem gazdagok luxusutazása volt. Többen évekig gyűjtötték össze a pénzt, hogy egyszer eljuthassanak *Szent Péter* sírjához. Nemrég a Szentföldön járt egy másik zarándokcsoport. Az még drágább és

még fárasztóbb volt, de a lelki élmény, úgy gondolom, mindenért kárpótolta a résztvevőket...

– *Sokan megütköztek a Fatimái Szűz szobrának magyarországi körútján. Azt mondták: az ünnepségsorozat csak éket vert a katolikusok és a protestánsok közé. Megzavarta az éledező párbeszédet...*

– Én nem tapasztaltam ilyet. A protestáns testvéreknek szerintem nem okozott megdöbbenést, hiszen tudhatja mindenki: a katolikus egyházban a *Mária-tisztelet* évezredekre nyúlik vissza. Ezzel szemben engem meglepett, hogy máig mennyire „*Máriás-ország*” vagyunk. Kishitűségem szégyenült meg, amikor láttam, hogy – várákosasomtól eltérően – több tízezer hívő követte a szobormásolat útját. Megteltek a templomok az éjszakai szentségimádásokon. Sor állt a gyóntatószékeknél, az áldozásnál. Természetesen szó sincs arról, hogy mi a szobrot, vagy Máriát imádnánk. Jézus Krisztus a központ. Szűz Mária a legszebb példát kínálja nekünk istenszeretetből, alázatból és az imáadásból.

– *Másokat megdöbbenett az érdeklődés. A végén még kiderül, mégis Mária országa vagyunk...*

– Jó volt, hogy a politika és a hitélet nem fonódott össze a rendszerváltozás utáni Magyarországon. Semmiféle profán befolyás nem zavarta meg az áhítatot. Azt éreztem: az ünnepeken valóban *Mária országának népe* imádkozik s éneklő a *Boldogasszony anyánkat*, a Himnusz és a Szózat utáni harmadik legismertebb nemzeti énekünket. Biztos vagyok benne: nem marad el a fatimai áhítat hozománya sem. Magyarországról nem felejtkezik meg a Szűzanya...

– *Áhítat, zárandoklat, ima, lelki gazdagodás. Mindeközben Magyarország polgárai visszahívták a vezetésbe azokat, akikkel korábban súlyos konfliktusai voltak a hívőknek (1994). Az emberek nem tartanak a sokat emlegetett visszarendeződéstől?*

– Az aggodalom él a szívekben. Sokfelé járok, és gyakran kérdezik a papok és a hívek: mi várható ezután? Érződnek-e kedvezőtlen hatások? Mindenkit megnyugtathatok: ha az állami vezetők tartják magukat az ígéreteikhez, nem kell tartanunk egy újabb egyházüldözéstől. Biztos vagyok abban, a huszadik század végén, Európában nincs esélye azoknak, akik az istenhívők hátrányos megkülönböztetését, kiközösítését szeretnék. Az elmúlt négy évben sok vita volt az egyházi ingatlanok és az egy házi iskolák visszaadásáról. Azt gondolom, hogy botrányok nem ismétlődhetnek meg. A nehéz tapasztalatokból mindenki tanult. Nem lehet sokáig felelős politikus az, aki a visszalépésre, a megállapodások felbontására, a törvények megváltoztatására, avagy megszegésére szavaz...

EGYHÁZKORMÁNYZÁS

*Hiszem, hogy az Egyház megújulva
képes lesz arra, amelyre megbízatása szól:
legyen a föld sója, a világ világossága.
Jaj lenne, ha a só ízét vesztené,
ha a világosság kialudna...!*

A katolikus naptár nem egyezik a polgárral. Az egyházi év korábban - egy fontos Jézus-váró, felkészülési időszakkal -, az *adventtel* kezdődik, melyet megkoronáz az *Isten-gyermek* születésének ünnepe, majd az *aprószentek* és az *újév* -, a *Müncheni Kódex* szerint - az „*Úrnak környekezete*” (körülmetelésének) napja. Ezután alig egy hét és *vízkereszt* következik.

A profán világ – a telekommunikáció jóvoltából is – talán ilyenkor figyel leginkább az egyház kisebb-nagyobb közösségeire. A hívők számára pedig olyan kezdet ez, mely megköveteli az összeszedettséget, a lelki megújulást, a komoly szembenézést Jézus Krisztus tanításaival.

A magyar katolicizmus a mostani évnytitön különös lelkigyakorlaton vesz részt. Megpróbálja megítélni a múltat. Szembesül a jelennel. Igyekszik tartós, biztonságos lelki fundamentumot alkotni a jövőjéhez. Ehhez a nagy-nagy közös meditációhoz inspiráló apropót kínál, hogy az egyházfő, Krisztus földi helytartója, II. János Pál pápa 1991-ben hazánkba látogat.

– *Hogyan él meg a római katolikus hívek ezt a mostani sorsfordulót, az egyház-felszabadítást és a rendszerváltást?*

– A Krisztus-hívők szerint Isten népének, az egyháznak sajátos, missziós küldetése van: az *örömhír*, az *evangélium* hirdetése; a tanítás megvalósítása és felkészülés a halál utáni időszakra, az örök életre. Kétezer éves történelmünk során számtalanszor igazolódott: igaz sorsfordulóink nem politikai dátumokhoz kötődnek. Ennek ellenére mélyen igaznak tartom a *II. Vatikáni Zsinat* tanítását: „*Az öröm és a reménység, a fájdalom és a szorongás, ami a modern idők emberét, főként a szegényeket és a szenvedőket eltölti, öröm és reménység, fájdalom és szorongás Krisztus tanítványai számára is. Lel-*

künkben mindaz visszhangra talál, ami igazán emberi... Ezért a közösség mélyen átérzi, hogy valóban bensőséges kötelék fűzi az emberi nemhez és az emberiség történelméhez.” Egyháziaknak és világi híveknek együttesen meg kellett tapasztalniuk az utóbbi hónapokban, hogy a rendszerváltás reményteljes, de igen nehéz és összetett folyamat, amely nem mentes a botrányoktól, a vizsályoktól. És fölzaklatja a lelkeket. Ugyanakkor – erre is megtanít az egyháztörténet – ezek az idők kiválóan alkalmasak arra, hogy szembesüljünk önmagunkkal; megpróbálunk lelkekben megújulni. Ma minden jószándékú erő ennek a célnak rendeli alá magát a magyar katolikus egyházban. Újjászületés, megtisztulás, tanítás és építés - Krisztusban. Amit reményünk szerint beteljesít majd II. János Pál magyarországi látogatása.

Kik tartoznak a közösséghez?

– Kik indulnak majd az új útra? Tudják-e, mi maradt meg a nyílt és a rejtett egyházüldözés után Szent István örökségéből?

– Egyházunknak ma a legsürgetőbb feladata, hogy számba vegye a közösséget. Eddig nem készülhettek alapos felmérések és statisztikák. Most azonban alapvetően fontos, hogy reális adatokra tegyünk szert. Manapság, amikor érezhetően kemény viták folynak a támogatások elosztásáról, a költségvetési tárgyalások résztvevőinek feltétlenül tudniuk kell: hány adófizető állampolgár várja tőlünk, hogy gyermekeiket neveljük, oktassuk, hogy betegeiket, öregeiket befogadjuk, ápoljuk? A „lélektárak” elkészítését az év elején kezdjük. Nagyon reméljük, hogy számíthatunk híveink, valamint az állami szervek megértésére, támogatására. Annyi persze már most, minden statisztikai elemzés nélkül megállapítható: túl hosszú volt a kommunizmus negyven éve. Az ateista nevelés, az értékkultiváció és a propaganda felmérhetetlen károkat okozott. A félelem nehezen oldódik. A közömbösség pedig tragikus méreteket ölt. Csonkán, megtörve és megfogyva kerültünk ki a pusztító, tisztító viharból. Ezernyi feladat, de eszközökben igen szegények vagyunk...

– A keresztény erkölcsiséget valló kormánykoalíció a várakozásoktól eltérően nem állt ki igazán az egyházak rehabilitációja mellett. A katolikus és a többi felekezet jogos kérései bekerültek a többi, nehezen elintézhető probléma tömött aktájába. Biztos, hogy nem ezt várták az Antall-kormánytól.

– Mielőtt a kérdésre válaszolnék, le szeretném szögezni: híve vagyok az egyház és az állam teljes szétválasztásának. Ezért is bánt, amikor egyes politikusok és újságírók a keresztény kurzus újjáéledésének veszélyét emlegetik. Úgy találom: az egyház egyetlen fórumán sem érzékelhető ilyen törekvés. A múlt hibáiból volt módunk tanulni! De azt látjuk, hiába emlegetik egyesek, hogy milyen nagy szükség lenne az egyházak segítő szolgálataira, hiszen „ezernyiféle népbetegség” pusztítja a hazát. Ha elfelejtkeznek arról: ahhoz, hogy a hívőközösségek működhessenek, meg kell teremtem számukra a megfelelő anyagi alapokat.

Öt ingatlant kértek vissza Kalocsán

– Mire gondol konkrétan? A birtokok visszaadására?

– Nem! Sosem kértem ilyet. Bár nem szabadna feledni: földjeink jövedelméből iskolákat és kórházakat tartott fenn a kalocsai érsekség. Másra gondoltam. Egy leltár szerint városunkban *negyvenhat* egyházi ingatlant államosítottak a Rákosi-rendszer idején. Ezekről az ingatlanokról sosem mondtunk le, de nem is mondhatunk, hiszen az egyház vagyoni kérdései a Vatikánra tartoznak. Még a Németh-kormány idején, egy magasszintű érdeklődésre, öt ingatlant jelöltünk meg, amit visszakérnénk: rendházaknak, óvodának, iskolának. De sajnos, évek alatt sem lehetett módot találni, hogy azt a néhány épületet megkapjuk. Nincs még igazi otthonuk az elűzött, s most hazatért kalocsai iskolánövéréknek és a jezsuitáinknak. Ez azért elgondolkodtató! Régebben ezek a kérések nagyobb súllyal kerültek a latba, mint manapság, amikor a törvénytervezet tíz évet ad e kérdések rendezésére.

– Pedig Önnek például komoly alapítási tervei voltak...

– Nemcsak voltak, vannak is. A katolikus óvoda már működik. Szeretnénk mielőbb egy önálló általános iskolát is. Nem tagadom, nem adtam fel a főiskola tervét sem: teológus- és pedagógusképzésre gondolok.

– Most nagy szükség lenne az összehangolt cselekvésre: a pápa-látogatás nagy lehetőség a hit megerősítésére, az augusztusi program során pedig az egész világ ránk figyel majd.

– A gondviselés jele ez a pápai misszió. Adott az időpont, is mert az augusztusi program. Tehát nem halasztható a munka. Szükséges, hogy a visszakapott szabadságunkkal jól tudjunk élni. Meg kell

újítani a szervezeteket, a plébániai képviselő-testületeket, a gazdálkodást, a missziós és a karitatív munkát. Nem szabad félni és elfogadni a kommunizmusban ránk erőszakolt „*megtűrünk, örülj, hogy élsz*” szerepet. Fontos, hogy egyre több világi jusson szerephez az egyház életében. Jó lenne, ha mielőbb visszakapnánk a plébániai kultúrházakat. Megindulnának a rendszeres programok. Lényeges az is, hogy a hívek aktívan vegyenek részt a helyi közéletben. Azon pedig nem szabad megsértődnünk, ha kritizálnak bennünket. A demokrácia ilyen!

– *A lelki megújulás és a szertartásokon való részvétel mellett marad-e valamilyen maradandó emlék a magyar Szentévről?*

– Örömmel mondhatom: igen. Az *imrehegyi* templom Róma püspökének magyarországi útja tiszteletére épül fel. A tízmilliós beruházáshoz komoly támogatást kaptunk külföldről. Természetesen segített az egyházmegye is. A hívek adományait jól egészítette ki a megyei önkormányzat támogatása. Örülünk a sikernek. De sajnós, évek óta húzódik az egykori kalocsai egyházi ingatlanok visszajuttatásának az ügye. Még ma sincs valódi otthonuk a visszatért iskolanővéreknek és a jezsuitáknak. A szeminárium szervezése is ezért akadt meg. Bízunk és remélünk: végre az ígéretek *Kalocsán* is valóra válhatnak.

A lélek munkálkodik

– *Az egyház a jelek szerint nem veszítette el kedvét és bátorságát. Hosszú szünet után új egyházközséggel gyarapodott az egyházmegye. Érsek úr megalapította a Kecskemét-Széchenyi városi plébániát. A hívek hamarosan templomépítésbe kezdenek.*

– Elődeim legszebb feladatai közé tartozott az új településeken – egykori tanyaközpontok, szóróványtelepülések szívében – az eklézsiák életre hívása és a templomépítés. A XX. század második felében szolgáló érsekeknek ilyen kegyelem csak ritkán adódott. Természetesen nagy örömmel vettem a kecskeméti északi lakótelepen élő hívek megkeresését, hogy segítsen, támogassam nagyívű terveik megvalósítását. Papot küldtem a misszió szolgálatára. Az egyházmegye kölcsönözte a plébániaépület vételárát, és sokféle egyéb segítséget is nyújtunk a bátor alapító csapatnak. Bízva mondom, a nagy munkában nem maradnak magukra az építők. Az egyházmegye testvéri segítséggel melléjük áll. Meg kaptam azt a két és fél ezer aláírást, amit a közösség fiataljai gyűjtöttek a lakótelepen. A családok támogatják a plébánia munkáját. Egy-egy ilyen akció nagy örömet ad a magyar egyház ügyéért aggódó híveknek. Jól mutatja ez a kezdeményezés is: minden megtöretés, a negyvenéves elnyomás, a bénító közöny és az ellenpropaganda ellenére a lélek munkálkodik. A hit él...

„Fontos küldetésünk van!”

– Most úgy vagyunk, mint a beteg, amikor átjutott egy veszélyes krízisen: örömmel veszi észre, hogy ura a gondolatainak, bár a teste még nem nagyon akar engedelmeskedni. De addig-addig próbálkozik, míg mozdulni tud. Hinnünk kell az életben, a jövőnkben, a szabadságunkban. Krisztustól kapott fontos küldetésünk van: „*Ahol gyűlölet lakik, oda szeretetet vigyünk; ahol sértés, oda a meg bocsátás szellemét; ahol egyenletlenség, oda egyetértést; ahol tévedés, oda igazságot; ahol kétely, oda hitet; ahol kétségbeesés, oda reményt; ahol sötétség, oda fényt; ahol szomorúság, oda örömet...*” – mint az egyik ősi imánk mondja. Reméljük, hogy a néha nehézkes, de jó szándékú igyekezetünket megérti és elfogadja a világ. Az egyház nem hatalmaskodni, uralkodni, hanem szolgálni akar!

– *Őn szerint melyek a magyar egyház mai feladatai?*

– Nagyon sok, sürgős feladat vár ránk. Ez kapcsolatba hozható az elmúlt negyven év „*leltárával*”. Csupán két, igen fontos területet említek, amelyre koncentrálnunk kell: az ifjúsági és a családpassztoráció. Sajnos, tapasztalnunk kell, hogy a mai ifjúság hitét megrokkantotta a hazugság, rá kellett jönniük, hogy a felnőttek, a nevelők nem mindig az igazságot mondták. Nincsenek példaképek. Ez bántó felismerés, amit az ifjú lelkek nem mindig tudnak feldolgozni. Közönyösek, fásultak és a pillanatot kínálta élményt keresik. Ha jövőt akarunk, szót kell velük értenünk, fel kell nekik ajánlanunk az értékeinket. Ezért fontos, hogy nagyobb odafigyeléssel közeledjünk a családok, az élet hordozói, teremtoi, a nevelés legfontosabb intézményei felé...

– *De hogyan lehetséges mindez... ?*

– Sok az aratnivaló, kevés a munkás. A kalocsai egyházmegye papságának az átlagéletkora például 60 év. Igaz, ez a szükségállapot értékkeremtő lehet, hiszen több segítséget kér a papság a hívektől. Ép-

pen ezért vagyok optimista. Hiszem, hogy az egyház, megújulva, képes lesz arra, amelyre megbízatása szól: legyen a föld sója, a világ világossága. Jaj lenne, ha a só ízét vesztené, ha a világosság kialudna...!

ÉLŐ EGYHÁZ

*Az egyházat szüntelenül reformálni kell!
Mert, bár isteni küldetéssel bír, emberek testesítik meg.
Fontos, hogy az egyházi vezetők ne zárják be fülüket
az újat akarók jó szándékú ajánlásai előtt.*

–Az utolsó püspöki szinóduson nemrég így összegeztük a zsinati atyák üzenetét: az egyház Isten igéje alatt áll – Krisztus titkait ünnepli – a világ javára. Fő feladatunk – épp a Vatikán szellemében –, hogy megtaláljuk a világgal való kommunikáció működő eszközeit, hogy értékeinket a mai ember nyelvén tudjuk bemutatni – hűséggel.

– *A hívek többsége úgy érzi: az egyház igazából nem változott. Nem kap teret a demokrácia.*

– Az egyházat szüntelenül reformálni kell! Mert, bár isteni küldetéssel bír, emberek testesítik meg. Fontos, hogy az egyházi vezetők ne zárják be fülüket az újat akarók jó szándékú ajánlásai előtt. Csak azt kell tisztázni, ki is az, aki javaslattal élhet. Talán csak nem az, aki botrányokkal, hazug rágalommal a hagyományos egyházi szervezet, a hierarchia szétverésén fáradozik?

Az egyház igazi építői azok, akik hittel, reménnyel és szeretettel elfogadják a tanítást és tisztelik a hagyományokat, a sajátos szervezeti struktúrát. Helytelen, ha a világi szervezetek modelljeit vetítjük az intézményeinkre. Hogy miért nincs demokrácia, mint a pártokban vagy a parlamentekben?! Azért nincs, mert ezt az intézményt a második isteni személy, *Krisztus* alapította; mert a világ ügyei ebben csak másodlagosak.

– *A megyéspüspök mindennapjaiban hogyan jelentkezik ez a probléma? Sok vita van a plébániák képviselő-testületeiben? Egymásnak feszülnek az indulatok az áthelyezéseknél? Jönnek az érvek pro és kontra...*

– Még nem fordult elő egyházmegyénkben olyan, hogy egy pap engedetlenségből nemet mondott az előjárója utasítására. Például azt mondta volna, hogy nem hagyja el állomáshelyét. A pap és a püspök is tudja, hogy küldetésben van.

– *Olyan viszont már biztosan előfordult, hogy valaki biztatta a híveket: ne engedjék, hogy elhelyezzék.*

– Két esetben jönnek a delegációk. Az egyik: amikor panaszt tesznek a papjukra és kérik, hogy helyezzem el, mert nem kíváncsi vagyok a templom körül. A másik: amikor szinte sírva kérlelnék, ne hívjam el, mert ragaszkodnak a lelkészükhöz. Nagyon tisztelem a nép véleményét, de nekem arra is figyelmem kell, hogy mi a rám bízott egyházmegye igazi érdeke. Közismert, hogy milyen kevés az új hivatás. Jelenleg 108 aktív papunk van. Kétharmad részük túl van a nyugdíjkorhatáron. Van olyan plébános, aki négy-hat községet is ellát. A döntéseimet elsősorban ez a szempont befolyásolja.

– *Az irányzatok azt mutatják a jövőben egyre nagyobb szerepet kapnak a civilek, a diakónusok, illetve a családos papok. Itt is nyomon követhető a zsinat hatása...*

– A példaadó életű civilek, illetve az állandó diakónusok valóban egyre nagyobb szerepet kapnak már most a különböző szolgálatoknál. A hívek és a papok belátják: a szorító paphiány miatt el kell fogadnunk az új munkatársakat és igazi partnerként kell megszervezni az együttműködést.

Egyházmegyénkben februárban indul egy tanfolyam világi munkatársak képzésére. Családos férfiak pappá szenteléséről, azt gondolom, még korai lenne beszélni. Bár komoly jelnek találom, hogy az anglikán vagy a keleti egyházakból áttért papok egyházunkban akadály nélkül vállalhatnak szolgálatot. A nők pappá szentelését nem látja összeegyeztethetőnek az apostoli hagyománnyal a tanító hivatal. A *cölibátusról* sok vita van az egyházban, de úgy látom, marad az ismert álláspont...

– *Őn szerint a II. vatikáni zsinat elvei kellő mértékben hatottak a magyar egyházban... ?*

– Hatottak. A nagy áttörést azonban hátráltatta a *Kádár-rend* szer egyházpolitikája. Maradt bőven feladat a felnőtt és az ifjú keresztényeknek, hogy a XX. század végén aktuális üzenettel és életpéldával előkészítsék a következő évezred misszióját, az Örömhírünket kínálva megoldásul egy új kor hajnalán. Az egyházmegyei szinódus – amelynek igen fontos éve lesz 1996 –, a vatikáni egyetemes zsinat szellemében, a felkészülést és programalkotást szolgálja majd...

Nem kell félnünk!

– Az öröm és a hála indokolt, de az aggodás is. Idén nem volt papszentelés a főegyházmegyében. Viszont bőséggel lépnek színre megújulási mozgalmak. A karizmatikusok, a Focolare, a Hétláng, Nyolc Boldogság Közössége, a Mária Légió, a Neokatekumenek – hogy csak néhányat említsünk közülük. A változások elé nem emel falakat a helyi egyház?

– Egyre nagyobb szerepet kapnak az újitók. Szerintem a lélek adományaitól nem kell félnünk. Szent Pál óta tudjuk: a kegyel mi ajándékoknak a közösségek épülését kell szolgálni. Természetesen ezeknek az új módon élő és dolgozó csoportoknak meg kell barátkozniuk azzal, hogy az egyház hivatalt vezetője rendszeresen megvizsgálja: valóban jó célt szolgálnak-e. Kölcsönösségről, párbeszédről, egymás elismeréséről van szó a mozgalmak és a hierarchia között. Ha hiányzik a nyíltság, az őszinteség, a kölcsönös alázat, az engedelmesség, akkor hiányzik a katolikus lélek, és fennállhat a szektásodás veszélye. Ilyen torzulásokat azonban még nem tapasztaltam. Az is igaz viszont, hogy jó néhány mozgalmat ma még nem is ismerünk igazán.

Új irányok, új lehetőségek

– A jelentősebb évfordulók alkalmat kínálnak a számvetésre: készül-e átfogó lelki tükör az egyházmegyéről?

– Igen, készül. A helyi zsinatunk, a szinódus ezért is munkálkodik; de még nem ért véget a munkája. A lelki tükör tehát még több helyen homályos. Azt azonban látjuk: fontos, hogy ne tévesszenek meg bennünket a templomlátogatási, a keresztelezési és az esketési statisztikák. Keresni kell azokat a módszereket, amelyekkel az oly sokszor csak formai elemekkel reprezentáló szokást, vagy hagyományos vallásosságot öntudatos, felelős, felnőtt kereszténységgé lehetne átformálni. Vagyis egy kisded nyáj hivatásáról és hitéről kell beszélnünk – őszintén, nyugalommal.

– Elképzelhető-e, hogy fel kell gyorsítani a felkészülést egy újszerű egyházi életre?

– Jubileumunk előkészítése szervesen kapcsolódik a szinódusi munkához. A közös imádság és elemzés olyan összegzést ad majd, amely megmutatja nekünk: hitben és aktivitásban hogyan él, hogy működik a kalocsai-kecskeméti egyház. Hogyan dolgoznak papjaink, közösségeink, hogy szolgálják eredeti céljaikat az intézmények. De nemcsak a múltat vizsgáljuk, hanem a jövő irányait is meghatározzuk, a Szentlélek segítségével. Fájdalmas dolgainkról is beszélünk.

Lelkipásztori központok

– Mire gondol konkrétan?

– A paphiányra és az ebből következő átszervezésekre. A régi struktúra gyakorlatilag összeomlott. A hagyományos plébániák átalakulnak. A papok közösségi központokba költöznek. A lelki pásztori centrumok települések sokaságát látják majd el. Felszentelt személy csak speciális feladatokat vállal (szentmise, gyóntatás), mert a hivatások száma csekély. Nem jött be az a számítás, hogy a *rendszerváltást* követően megsokasodnak a hivatások.

Az egyházmegye jövője azon múlik, lesznek-e elegendő számban civilek, akik át tudják venni a plébániákat. Nem lehet megkerülni ezt a súlyos problémát, nem lehet halogatni a választ. Az egész egyházmegyének rá kell döbbsennie, hogy új helyzet állt elő. Nekünk meg kell találnunk a struktúraváltásból adódó lelki előnyöket, lehetőségeket. Tehát az egyházmegye nem fényes ünnepségsorozattal, reprezentációval készül az ezeréves évfordulóra, hanem új programmal. Persze a múltunkról is szó lesz. Megjelenik például az egyházmegye történetének tudományos feldolgozása. Számba vesszük ingatlanjainkat, intézményeinket, gyűjteményeinket, kincstárainkat. A feladatok sokaságát tekintve bőven van ok, hogy Szent István közbenjárásáért könyörögjünk. Ez az ezredforduló is sorsfordító, mert korszakformáló feladatokat kínál...

Böjti szokások

– Az utóbbi évtizedekben szerte a világon átalakultak az emberek, a böjtről vallott nézeteik. Ma már szanatóriumok tűzik zászlajukra a gyógyító koplalás módszerét. Az orvosok üdvösnek vélik a böjti kúrákat, a szervezet időnkénti méregtelenítését. Vajon változott-e a tradíciókat máig komolyan vállaló,

hirdető római katolikusok véleménye e kérdésben?

– Nagyböjt negyven napja a felkészülés, a testi-lelki megtisztulás, megfiatalodás fontos időszaka az egyházban. Az egyházi rend ma is előírja a szigorú és a kevésbé szigorú böjti napokat. *Hamvazó-szerdán és nagypénteken* csak háromszor szabad enni és egyszer jóllakni, húst pedig egyáltalában nem lehet enni. Hasonlóan hús nélküli étrendet követelnek meg a hívektől a böjti péntek.

– *Mondhatnák az újkori egészségiskolák teoretikusai: az egy ház végre felismerte, mit kíván a szervezet a modern embertől...*

– A kétezer évvel ezelőtt alapított egyházunk mindig is hirdet te ezt a tanítást. Nem újkeletű divathullám okán iktatták a böjti passzusokat a törvénykönyvünkbe. A nagyböjti követelményrendszer persze sokat változott az idők során. Ma már közismert: a gyermekekre, betegekre, az idősekre és a köz-konyhákon, munkahelyi menzákon étkezőkre nem vonatkoznak a tiltások.

Továbbá az egyház azt tanítja: nem elég csak böjtölni. Legalább ennyire fontos ezekben az időkben a bűnbánat, a *lelki megtisztulás*; a jó cselekedetek aktívabb gyakorlása. Hiszen maga Krisztus figyelmeztet az *Újszövetségben*: csak azok üdvözülhetnek, akik megtalálják a segítő szeretet konkrét megnyilvánulásait. Ha az éhezőknek enni adunk, a betegeket ápoljuk, meglátogatjuk, a börtönben ülőket vigasztaljuk, a ruhátlanokat felruházzuk. Ezek a lélek indíttatásával végezhető feladatok sosem keverhetők össze és nem helyettesíthetők bizonyos – terhelő vagy könnyítő – étrendi változtatásokkal. *Szent Pál* szavai a böjti törvényeket is megvilágítják: legfontosabb a szeretet.

– *Az egyházi közösségek hogyan készülnek a böjti időkben?*

– A közösségi élet és a liturgia számtalan újszerű és hagyományos formát kínál a csoportos felkészülésekhez. Fontosak a lelkigyakorlatok, a missziós beszédek. Péntekenként a szenvedő Krisztust idézik elénk a keresztúti ájtatosságok és – *virágvasárnap* után – a passiójátékok. Sokfelé kell majd mennem, hiszen ilyen tájban igen aktív az egyházközségi élet, és egy megyés püspök számára az a legnagyobb élmény, ha személyesen is megtapasztalja, hogy él, munkálkodik a lélek.

– *Példát is említene?*

– Istennek hála, sok példát idézhetnék. Nem feltétlenül csodás gyógyulásokra, látomásokra vagy természetfölötti jelenségekre gondolok. Sokan és sokat segítettek például a hívek az árvízkárosult testvéreken, sokfelé megújulnak a közösségek, kivirágzik a templom és környéke. Nagy ünnep, erős jel, hogy szombaton papszentelés lesz egyházmegyénkben. *Czár Iván* diakónus testvéremet fogom pappá szentelni *Bácsalmáson*.

KRISZTUE MEGSZÜLETETT, ALLELUJA!

*Karácsonynak, az Isten-születés bibliai tanításának
olyan üzenete is van számunkra,
amely képes megtörni a válságok,
botrányok táplálta szkepticizmus minden támadását;
amely élteti az emberiség hitét, reménységét.*

Az 1779-ben épült, s napjainkban kívül-belül megújuló *kalocsai Szentháromság téri* barokk kastélyban nagy a sürgés-forgás. Az egyházi év legnagyobb ünnepére készülnek a papok és a laikusok: Karácsony jön, amikor több ezer hívő keresi föl a templomokat, fordul bizalommal a kétezer éves intézmény papjaihoz.

– *Vasárnap a negyedik gyertyát is meggyújtjuk az adventi koszorún. Lezárul a felkészülés ideje: a világ glóriát énekel a Kisdédnek. 5 néhány percre, órára talán majd kialszik a gyűlöletpokol hatalmas energiákkal újra s újra fellobbanó tüze. Karácsonyt köszöntünk! Igaz, hiszem: advent nem zárulhat le, míg el nem jön a béke és az igazság ideje...*

– Valóban nagyon fontos, hogy az egyetemes adventünk karácsony után is tartson. Hisz kinek lehet ünneplő szava, víg mosolya, míg tőlünk néhány száz kilométerre verik és lövik a testvéreinket, s lábbal tiporják az emberi jogokat? Úgy gondolom, senkinek! Csakhogy karácsonynak, az *Isten-születés* bibliai tanításának olyan üzenete is van számunkra, amely képes megtörni a válságok, botrányok táplálta szkepticizmus minden támadását; amely élteti az emberiség hitét, reménységét.

Sok-sok, régtől hordozott emlék éled újjá – talán még a nem hívőkben is –, ha felidézzük ünnepünk szent dramaturgiáját. A gonoszság létezik, létezhet, de nincs jövője! Minden hatalmasság, zsarnokság elpusztul; a szeretet örök. Emlékszünk, mit énekeltek az angyalok az éjszakában, a betlehemi

mezőn? Ne féljete! Isten hűséges! De rajtunk is múlik, hogy ez a nagy világvárakozás, ez az egyetemes advent mikor hozza meg a világnak az igazi békét. Ezt a vigasztalást próbálja a világba kiáltani ilyenkor az egyház, akinek füle van a hallásra, hallja meg...

– *Úgy hiszem, az idén is megszületik majd karácsony műve, és hatni fog. Vigasztalja a megalázottakat és a megszorítottakat. Megmelegsünk az ünnep tűzénél, de bármennyire is szomorú, következnek a „hidegebb” hétköznapiak. Az Evangélium felolvasása után az egyházak képviselőinek is felteszik a kérdéseket: hogyan válaszoljunk a kor kihívásaira? A válaszadás előtt nem lehet elmenekülni...*

– Érezzük, hogy az egyház felé korábban talán sosem tapasztalt érzékenységgel fordulnak az emberek. Szerencsére van válasz, és van, aki szól. II. János Pál pápa küldetését, példáját tudom említeni, akit a XX. század prófétájának tartok. Olyan embernek, aki a bibliai pásztorra emlékeztet: bátran fel-emeli a hangját a rábízottakért, az emberi jogokért, a meg nem született magzatokért, a családokért, a szegényekért. Vállalva a szólásnak minden terhét, felelősségét és értelmetlenségét. Úgy gondolom, mindannyiunknak meritenünk kell e bátorságból, és ha szükséges, vállalnunk kell Jónás sorsát...

– *Az anyaszentegyház örök, de az időben él, van múltja, jelene és jövője. Milyen üzenetet hirdet a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye lelkipásztora karácsony ünnepén?*

– Az angyalok kórusának szava a legfontosabb: *Dicsőség a magasságban, béke itt a földön*. Az ünnepen néhány fontos üzenet hangzik el majd a szentmisében. Felolvassuk a *Család Nemzetközi Éve* megnyitására írt püspöki kari állásfoglalást...

– *Mire gondol konkrétan?*

– A Szentatya június 6-án, a családok nemzetközi összefüggésén jelentette be, hogy egyházunkban a *Szent Család* ünnepével kezdődik a családok éve...

– *Volt már gyermekek, mozgáskorlátozottak, nők, éhezők és betegek éve is. Látványos felajánlások, nagy fogadalmak – aztán elmossa az idő az egészet. Ön hisz ezekben a világméretű akciókban?*

– Hiszek az emberek jóakarátában, nagyvonalúságában. Meg győződés, hogy – legyen akár hány viszály, népiirtás, pártütés – a világ nem romlott. Sőt, valamilyen folyamatos lelki fejlődést él meg. Épp ennek a folytonos *spirituális gazdagodásnak* a legfontosabb műhelye a keresztény család. Tanúságtétel Istentől, aki maga a szeretet. Állásfoglalás az arról, hogy Isten a Szentháromság személyeinek egységében az emberi család ősmintája. Ebből a különlegesen titokzatos közösségből vezetjük le a családjainkat, amelyek, ha valóban keresztény szellemiségűek, a szeretet, az önfeláldozás, az önátadás fórumait kínálják. És hordozzák Krisztust, aki így tanít: ha ketten vagy hárman együtt vagytok az én nevemben, én is veletek vagyok...

– *Ezek a gondolatok azt sugallják: a keresztény családoktól többet várhat el a társadalom...*

– Úgy gondolom: ez természetes, és ez így jó. A püspöki kar azt kéri: forduljunk különös figyelemmel és nyitottsággal azon családok felé, akik szegénységben vagy háborús országban élnek. Szeretettel segítjük azokat, akik arra kényszerülnek, hogy elhagyják hazájukat, vagy akikre fájdalmak és szenvedések neheznek. Együttérzéssel álljunk a válságba került családok mellé. Segítsünk és éljük meg a közösséget, megvalósítva azt az élet programot, amit az *Evangéliumunk* ajánl, amikor bemutatja a Szent Család mindennapjait...

– *Sokan azzal vádolják az egyházat: kemény terheket ró a családokra, amikor következetesen tiltja a fogamzásgátlást, és nem ad feloldozást, lelki békét az elváltaknak. Mindkét probléma bénítja az intézmény és az élő közösségek kapcsolatát.*

– Vannak olyan elvek, amely mellett kötelessége kiállni a Krisztus misszióját hordozó egyháznak. Bármennyire nehéz és népszerűtlen is sok esetben, nem köthetünk elvtelen kompromisszumokat az emberi méltóságról, a magzat jogairól vagy a házasság szentségéről. Azért nem tehetjük könnyebbé ezeket a terheket, mert mi nem a teológusok, a filozófusok vagy a politikusok igazságát kifogásoljuk, hanem azt a máig meg nem cáfolt és el nem évült üzenetet, amit maga *Jézus Krisztus* hagyott ránk. Ennek ellenére téved az, aki azt gondolja, hogy az egyház érzéketlen az elváltak vagy a fogamzásgátlás problémáival küzdő családok nehézségeivel szemben. A családpasztoráció ma már szervez olyan kiscsoportokat, ahol a válságproblémákkal küzdők is megkönnyebbülést, befogadást találhatnak.

– *Az is elhangzik gyakran: a római katolikus egyház papjai nem élnek házasságban. Hogy érthetik meg a familiáris közösségek tagjainak problémáit?*

– A pap is családban nő fel, és élete végéig, szolgálata mindennapjait egy nagy család, a plébánia-közösség tagjaként éli meg. Az élet nehéz pillanatait és az öröm napjait is megosztják vele a testvérek. Komoly szolgálata van: mert ahol gyengeség van, oda erősítést visz, ahol éhség, oda ételt, ahol szomjúság, oda italt. Ha hivatásának él: isteni megbízatással a lélek doktora. Böven akad olyan, aki hozzá

fordul, aki tanácsot kér válságok idején, és megnyugvást talál.

– *A sok-sok tapasztalat, a lelki műhelyek hozadéka hogyan summázódik? Miként termékenyítheti meg az egyházat?*

– Nekünk most nagy szükségünk van a summákra és az útmutatásokra, az ösvények, az utak helyes kijelölésére. A szeretet ünnepén hirdetem meg a főegyházmegyei szinódusunkat, a zsinatunkat, amelyet 1995. június 25-én rendezünk meg: a következő 18 hónapot pedig a felkészülésre szenteljük. Alapvető cél, a jövő századra is érvényes lelkipásztori terv elkészítése. Olyan program megszületését készítjük elő, amely Európa evangelizációja jegyében meghatározza a katolikus keresztény ember eszmélődésének irányait. Választ kínál az új kérdésekre, felméri, honnan jövünk, és megmutatja, merre tartunk. Remélem, zsinatunk programja jól szolgálja majd nemzetünk fejlődését, erkölcsi újjászülését, a családok erősítését, az elhagyottak, a betegek, a szegények gyámolítását is. Ehhez kérem ezen a nagy ünnepen papjaink, híveink segítő támogatását, aktivitását, imáit, felajánlásait.

PÜNKÖSD ÖRÖKSÉGE

*Minden elszomorító hír, rémisztő tragédia,
népirtás és betegség
ellenére a hétköznapiak erre példát kínálnak,
hogy felfedezzük a krisztusi szeretet megnyilvánulásait,
az emberi áldozatok sokaságát és lelkesedjünk.
Az egyházban pedig erősödik, és mindig megújul
a pünkösdi öröm.*

A Szentlélek, húsvét után ötven nappal, pünkösdkor leszállt az apostolokra – írja Lukács evangéliuma. Neki van hatalma arra, hogy a népeket elvezesse az életre és megnyissa számukra az Újszövetséget. A Lélek hozta egységre a különféle törzseket, és ő ajánlotta fel őket az Atyának, mint az összes népek zsenge áldozatát.

– *Hogy él a mai egyházban pünkösdi öröksége?*

– A Lélek aktívan működik a mai világban is. A próféta szerint olyan, mint a szél, ott fúj, ahol akar. Nem tudni, honnét jő és hová megy. Minden elszomorító hír, rémisztő tragédia, népirtás és betegség ellenére a hétköznapiak erre példát kínálnak, hogy felfedezzük a krisztusi szeretet megnyilvánulásait, az emberi áldozatok sokaságát és lelkesedjünk. Az egyházban pedig erősödik, és mindig megújul a pünkösdi öröm.

Most, az ünnepre jelent meg II. János Pál pápa „*Ut unum sint*” (Egyek legyetek!) kezdetű, Krisztus főpapi imáját idéző enciklikája. Amely a keresztény egyházak közeledésére a példaadó egység megszületésének segítségére buzdít. Felhívja a figyelmet pünkösdi legfontosabb üzenetére, a megértésre, a népek közötti közeledésre és békére.

Azon az első keresztény pünkösden ugyanis – az apostol szerint – a száz nyelven beszélő sokaság tolmácsok és szótárak nélkül is megértette egymást. Most, az egyházmegyei zsinatunk kezdetén nagy szükség van arra, hogy a tisztánlátás, a bölcsesség, a megértés és a szolgálat lelke gazdagítson minket. Hiszen az a feladatunk, hogy kijelöljük a hívő közösség lelki fejlődésének útját az ezredfordulóig. Megkeressük és megmutassuk a hívőknek: mit is vár ma az egyház és a világ.

– *A Lélek munkálkodásának mindig is otthona volt az ezer éves egyházmegye, ahol a soknemzetiségű délvidék népeinek hirdették az igét az egyház papjai...*

– A kalocsai egyházmegyét valóban missziós céllal alapította Szent István. Az érsek elődök Asztrik óta azon fáradoznak, hogy eleget tegyenek ennek a küldetésnek. Az Evangélium üzenete mindig elég volt és remélem, elég ma is, hogy a szlovák ne pusztítsa a szerbet, a magyar a cigányt, a horvát ne sértse a német anyanyelvűt. A tolerancia alapkönyve a Biblia. Jó lenne, ha a népek között kialakult törékeny békét nem bontanák meg a jövőben sem uszító szavak, zavarkeltés, pártütés. Manapság ez nemcsak egyházi, de éppúgy világi feladat is.

Az egyik legrangosabb főpapi feladat a Szentlélek kiadásának eszközeként szolgálni. A Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegyében a római katolikus egyház hagyományai és előírásai szerint a bérmlás a felnőtt-korúvá válás szentsége. Több ezer fiatal készült és készül idén is, hogy vállalhassa és vállalja a meggyőződéses keresztény élet felelősségét. Húsvét óta Bíró László segédpüspökkel és Marosi Izidor nyugalmazott váci megyéspüspökkel járjuk a Bács-Kiskun megyei településeket. Minden bérmlás

kis pünkösöd. Örömmel látom, 'hogy él a hit. Az egyház megtalálja helyét speciális szolgálataival a mindennapokban.

Sajnos, azt is látnom kell, hogy milyen szomorú következményekkel jár a paphiány. Hogy széled szét a közösség, sérül a hagyomány, ha nem áll a mozgalom, a lelki fejlődés élén egy, a népéért élő, erős hivatással dolgozó lelkész, plébános.

Ezért és számos más szükség miatt is remélem, hogy egyházmegyénk hívő népe egy szívvel és egy akarattal könyörög az égi ajándékok ünnepén: *Jöjj, Szentlélek, Úristen!*

Dr. Bábel Balázs

Beszélgetések dr. Bábel Balázssal

Az Isten Országáért

Dr. Bábel Balázs érsek, metropolita

1950-ben született Gyónón. Gimnáziumi tanulmányait a kecskeméti piaristáknál végezte. Érettségi után jelentkezett a Váci Egyházmegye papjai közé.

1976-ban szentelték pappá.

1983-ban doktorált teológiából.

1990-ig vidéken és Budapesten volt káplán.

1990-től a Központi Papnevelő Intézet előjárója és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem oktatója.

1997-től a Váci Hittudományi Főiskola rektora.

1999. február 24-én a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye koadjutor érsekévé nevezték ki.

1999. április 10-én szentelték püspökké.

1999. június 25-től áll az egyházmegye élén.

KALOCSA-KECSKEMÉT KOADJUTOR ÉRSEKE: BÁBEL BALÁZS

II. János Pál pápa a *Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye* koadjutor, azaz utódlási joggal rendelkező érsekévé nevezte ki *Bábel Balázs* pápai káplánt. Mindezt római bejelentés alapján közölte a *Magyar Katolikus Püspöki Kar* irodája. Bábel Balázst, a váci *Borromei Szent Károlyról* elnevezett *Hittudományi Főiskola és Szeminárium* rektorát 1976-ban szentelték pappá. Azt megelőzően gimnáziumi tanulmányait a kecskeméti *piaristáknál* végezte, majd érettségi után jelentkezett a váci egyházmegye papjai közé. A főpap püspöki jelmondata: *Pro regno Dei – Az Isten országáért.*

– *A Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye koadjutor érsekévé, Bábel Balázst, 1999 húsvétján szentelték fel*

– A nuncius úrtól értesültem a pápai döntésről. Természetesen volt róla tudomásom, hogy engem is jelöltek erre a nemes feladatra, de az előkészítő folyamat hosszadalmas, és előre nem lehet tudni a végeredményt...

– *Kérem, mutatkozzon be néhány mondatban...*

– *Dabas-Gyónban* születtem 1950-ben. 1969-ben végeztem a kecskeméti *Piarista Gimnáziumban*. Osztályfőnököm *Pázmándy György* volt. Teológiát *Egerben* és a budapesti *Központi Szemináriumban* tanultam. *Baján* voltam katona. Jelenleg a váci *Hittudományi Főiskola* rektora vagyok. Különösen *Kecskemét*hez köt sok kapcsolat, emlék, de számos jó ismerősöm él a megyeszékhelyen kívül, a *Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegyében*. Mint egykori lelki gyermeke, nagy tisztelője vagyok *dr. Dankó László* érsek atyának, aki évekig volt tanárom és spirituálisom. Meggyőződése, hogy az egyházmegye és a hívek javára tudunk majd munkálkodni, testvéri egységben, krisztusi szeretetben.

– *Mikor költözik Kalocsára, az ősi érseki székhelyre?*

– Igyekszem minél előbb elfoglalni új szolgálati helyemet, alaposabban megismerkedni az egyházmegye gondjaival, az előttünk álló feladatokkal. De sok elkötelezettségem van még itt is. Tanítók, csoportokat vezetek, szeretném továbbvinni, amit el kezdtem. Persze, azt is tudom, az új feladatom teljes embert kíván. Remélem, a jó Isten velem lesz, és megáldja a munkám.

EZERÉVES MAGYAR HISTÓRIA

A visszatekintés hálára kötelez bennünket

az isteni gondviselés iránt.

Őseink mindig újra tudtak kezdeni.

*Bebizonyosodott, hogy az Istenbe vetett
hit megtartja a népet.*

Kalocsa, az Árpádok családi központja, az egykori királyi udvarhely nem nyert hálás szerepet a sorstól. Az első, *Szent István-i* egyházszervezet felállításkor alapított püspöki székhely a „nehezebb rész” vállalására ítéltetett. Fő feladata a *Délvidék és a Balkán* megtérítése volt. Évszázadok során jeles főpapok kaptak megbízást a királyoktól és a pápáktól e kockázatos feladat elvégzésére. Velük szemben, a határok túloldalán – szintén „missziós” szándékkal – az oszmán-török birodalom félelmetes hadserege állt...

Az első előjáró az európai hírű bencés apát, *Aserik-Anasztáz* volt, aki igen hamar megkapta az érseki palliumot. Voltak évtizedek, amikor a kalocsai metropolitához tartozott az *erdélyi*, a *csanádi* és a *zágrábi* egyházmegye; suffraganeusai lettek a *szerémi*, a *boszniai*, a *bodonyi*, a *szörényi*, valamint az *argyáni* missziós püspökök.

Több kalocsai előjáró neve szorosan kapcsolódik históriánk nagy eseményeihez. Például a kunok ellen vívott, Sajo menti ütközetben halt hősi halált (1241. április 17-én) *Ugrin* érsek. Egyik kései utóda, *Tomori Pál*, a király oldalán esett el a mohácsi csatamezőn, 1526. augusztus 29-én.

A török alatt elpusztult a város, romba dőlt a székesegyház. Az újjáépítést 1700-tól a visszatért érsekek irányították. Például a konditornak, városalapítónak nevezett *Csáky Imre*. Őt követték a jeles iskolaszervezők: *Batthyány József*, *Kunszt József* és *Haynald Lajos*, valamint a nagy, egyházmegyei építkezések mecénásai, a *Patachich*-ok. De az utódok is – *Varadi Lipót Árpád*, *Zichy Gyula*, *Grösz József*, *Ijjas József* – feljegyeztették az ország és a város történetében.

Missziós példák

– *A kalocsai érsekség krónikaiban számos ismert történeti személyiséggel találkozhatunk. Voltak katona érsekek, de jeles intézményalapítók, tudósok, politikusok, templom- és kórházépítők is. A misszióknak sokféle formáját ismerték Érsek úr elődei. Állíthatók-e ők a mai csaták idején példaképül?*

– *Ezer év óriási, nehezen átlátható időszak, ismerve azonban viharos történelmünket, nem lehet csodálkozni azon, hogy Csák Ugrin (1219-1241) elődöm a muhi csatában karddal a kézben küzdött a hitéért. Tomori Pál (1523-1526) hősi halálára pedig a nemzet gyásznapiján, a mohácsi vész szomorú évfordulóm emlékezhetünk. Nem tagadom azonban, hogy hozzám inkább az építő érsekek állnak közelebb. Az alapító, Asztrik (1000-1012) apát, aki kiváló, megbízható diplomata lehetett. Akinek a pápánál éppúgy hittek, mint Szent István udvarában. Az egyházépítés nagyívű anyagi vállalkozásai kötődnek a Patachich-ok nevéhez. Rangos példát hagyott ránk az iskolaalapító, intézmény szervező Kunszt József (1854-1866) is. Aki úgy és azzal a fegyverrel harcolt, amivel most mi: a szellem, a szó, a tanítás erőt lennek látszó eszközeivel. Nem valaki ellen, hanem valakiért.*

– *Milyen igazságok érvényre juttatásáért kell ma küzdeni?*

– *Az igazság mellett tanúbizonyságot tenni ma sem könnyű, s nem veszélytelen feladat. Nem a török kardok életől, hegyétől kell tartanunk. De, figyelje csak meg, milyen heves támadások fogadják az örök értékekért – például az élet védelméért – határozottan és bátran kiálló II. János Pál megnyilvánulásait. Ilyen harcokra gondoltam...*

Szent Pál védelme alatt

– *Ön nemrég körlevélben emlékezett meg jeles elődeiről. Történeti alaposságú pásztorlevelet írt a híveknek. Milyen forrásokat talált?*

– *Annyi vérzivataros, tűzvészes század után eléggé korlátozottak a lehetőségeink a visszatekintésre. A török előtti időkről se Kalocsán, se Bacsón nem maradt anyag. Annyi azonban a szerencsésebb gyűjtőhelyeken fennmaradt munkákból megtudható: az Árpádok déli szállásterületén létesült egyházmegye hamarosan már első főpapja személyében érseki rangot kapott. Különlegesség, hogy az egyházmegyének két székhelye volt: Kalocsa és Bács, két székeskáptalannal, de közös védőszenttel, Szent Pállal. Gyors és komoly missziós eredmények születtek itt. Az egyházmegye a középkorban ország-résznyi terület – Erdély, Bihar, Csanád, Zágráb és Szerem – püspökségeit foglalta magába.*

– *A balkáni római katolikus misszió akkoriban sem volt veszélytelen. Az érsekek járták az országnyi tartományt. Prédikáltak, tanítottak. Ha háború volt, karddal vívtak meg a lelkekért...*

– *Az egyháztartomány nemzetünk minden nagy pusztulását megszenvedte. Főpapjai jelképes alakjaivá váltak a tragédiáknak. Csák Ugrin érsek és Tomori Pál meg voltak győződve arról, hogy Magyarország védelme egyet jelent a kereszténység védelmével. Aztán jött a félholdas uralom. A török a főpapokat és a világi papokat elűzte, egyedül a ferences barátokat tűrte meg. A pusztítás mértékét egyetlen száraz adat is jól érzékelteti: A török hódoltság előtt az egyházmegyének 300 plébániája volt, és mind össze 7 maradt a török kiűzése után.*

– *A kiürült pusztákra a birtokosok idegen ajkú munkásokat, telepeseket hoztak. A tolerancia és a nyitottság szép példája, hogy máig itt élnek velünk a nemzetiségek.*

– *A menekülő délszlávok (bunjevácok, sokácok, horvátok, rácok, szerbek) és a betelepített németek, a csekély számban itt maradt magyarokkal együtt kezdték meg az egyházmegye újjáalapítását. Minden elpusztult. Mégis úgy gondolták, a templomok építésére és újjáépítésére legalább olyan fontos figyelni, mint a házaikra. Amikor Kollonich Lipót kalocsai érsek 1689-ben először jelent meg székvárosában, csak üszkös romokat talált. A volt királyi vár kápolnáját rendbe hozatta, és Szűz Mária tiszteletére szentmisét mutatott be. Ezzel kezdte a főegyházmegye újjáépítését. A hit adott erőt az akkori emberek fáradozásainak, és ennek az optimizmusnak lett emléke mai székesegyházunk, amelyik az előző három helyére épült.*

– *A barokk kor alapozta meg Kalocsa igazi rangját.*

– *Ha volt aranykorunk, feltehetően ez volt. Csodálatos kivirágzást hozta ez a kor a lelkiségnek, a katolikus kultúrának és művészetnek. Gombamód szaporodtak a templomok, az iskolák, a szociális intézmények. Felépült a méreteiben is impozáns érseki kastély, helyet adva a páratlan értékű könyvtárnak. E fejlődést igazából majd csak a trianoni békediktátum tőri ketté, amely az érsekség történetének legszomorúbb traumáját okozta. Nemcsak az érseki tartomány veszítette el ekkor nagy részét, hanem*

ma ga az egyházmegye is a kétharmadát. És mégis. Talpra állt akkor is a megcsonkított egyházmegye, ahogyan a második világ háború után is, a mártírsorsú *Grósz* érsek vezetésével. A közel múlt történetéhez tartozik, hogy 1993-ban *II. János Pál pápa* újjászervezte a kalocsai egyházmegyét, kiegészítve a váci püspökségtől és a pécsi egyházmegyétől átvett területekkel.

Deo gratias – az ezer évért

– *Érdeklí az embereket a múlt, a történelem? Hogy fogadták a hívek az Ön történeti körlevélét?*

– Plébániai találkozásaim során úgy láttam, hogy fontos volt ez a megerősítő és biztató történeti elmélkedés. Folyamatos történetben élünk, és mi is múlttá válunk. A visszatekintés hálára kötelez bennünket az isteni gondviselés iránt. Őseink mindig újra tudtak kezdeni. Bebizonyosodott, hogy az Istenbe vetett hit megtartja a népet. Mellém álltak, amikor segítséget kértem az egyházközségektől. Szándékom szerint, a kalocsai székesegyház tornyába a háborúba vitt harangok helyébe két új harangot öntettünk a jubileum tiszteletére. A kisebbiket *Asztrik* érsek emlékére, a nagyobbikat „*Deo gratias*” elnevezéssel. Minden kondulással hirdessék hálánkat az ezer évért.

A múltat be kell vallani

– *Tizenkét évvel ezelőtt volt a rendszerváltozás. Időnként úgy tűnik, igazából még nem tisztázódott az egyházban és a hívek ben, hogy mi is történt velünk az elmúlt ötven évben?*

– Ez így igaz. Nincsenek a szálak rendesen elvarrva. Jól lát szik, hogy váratlanul érte mind a magyar társadalmat, mind a magyar egyházat a rendszerváltoztatás. Nagy lehetőséget hagytunk ki *Mindszenty bíboros* temetésekor. Akkor lehetett és kellett volna szembenéznünk a közelmúlt, társadalmat is feszítő lelki válságaival. Nyilvánosan be kellett volna ismernünk, hogy mi nem voltunk olyan bátrak, mint a *Hercegprímás* úr. Bocsánatot kérünk Istentől, embertől, és megpróbálunk mindent újra kezdeni. Sajnos a nagy tisztulási aktus elmaradt. Mondom ezt annak ellenére, hogy én bátran oda merek állni az átvilágító bizottság szigorú bírái elé. Hiszen éppen az ott kutattak ellenkezőjéről van papírom, vagyis hogy engem figyeltek meg. De azokra sem vetek követ, akik kényszerítve voltak és esetleg beszennyeződtek ebben a vonatkozásban.

– *Végül is van-e közös summája a hívő emberek gyülekezetének erre a korra?*

– Persze, hogy van, hiszen az *Evangélium* örökké időszerű. Olyan hír, amely mindig hír. S mi az Úr üzenetének az örömhíre? Egyrészt az, hogy van bűnbocsánat, és van üdvösség! Tehát a múltat le lehet zárni a bűnbánat által, és lehet megint indulni Isten országának építésében.

SZENT ISTVÁN EMLÉKEZETE

Aki kesereg, tekintsen a történelemlékönyvekbe!

Nézze a kezdeteket!

A Szent István korabeli magyarságot

*– a társadalmi osztálykülönbségek ellenére –,
egységes és azonos, a mai népkultúrára emlékeztető
műveltség fűzte össze és tette erőssé, magabizóvá.*

Ünnepel a *Kalocsa-Kecskeméti Római Katolikus Főegyházmegye* a keresztény magyarság egyik legjelentősebb ünnepén. *Szűz Mária* mennybevételére emlékezve kezdődnek (augusztus 15-én) a jelentősebb búcsúk és emelkedett lélekkel folytatódnak *Szent Istvánkor*. Szorosan összekapcsolódnak ezek a jeles napok. Nagyasszony-nyolcada a magyar egyházi év kiemelkedő időszaka. Történelmi tanítás: az *Árpád-ház Nagyboldogasszony* oltalmába kérte magát. *Szent István* pedig az országot és a királyságot *Mária* örökségének tartotta.

Már a honszerző *Árpád* sírja fölé is a Nagyboldogasszony tiszteletére emeltek templomot. De neki szentelték a *székesfehérvári* és az *esztergomi* bazilikát a *kalocsai* érseki, a *váci* és a *győri* püspöki székesegyházat; a szent király alapításait. A megemlékezések spirituális fóruma nálunk ma is *Kalocsa*. Történeti konferenciával kezdődtek, lelki találkozókkal folytatódtak – a hagyományos *Szent István Napok*, amelyek augusztus 20-án az ünnepi érseki misével, koszorúzással teljesülnek.

Keresztény és magyar

– *Első szent királyunk évről évre való megünneplésekor gyakran eszünkbe jut, van-e máig érvényes üzenete az államalapító apostolnak? Példájával, küzdelmével, tanításával tud-e segíteni a testamentum mai gondozójának?*

– *A Szent István-korabeli magyarságot a társadalmi osztály különbségek ellenére egységes és azonos, a mai népkultúrára emlékeztető műveltség fűzte össze, és tette erőssé, magabizóvá. Ősi műveltségünket a kereszténység nem nyelte el nyomtalanul. Szent István örök nagysága éppen abban rejlik, hogy országát, népét a kereszténységben is meg tudta őrizni magyarnak. Szent István népének atyja, olyan, mint a családfő gyermekei között. Ha az általa gyakran olvasott Bibliát, vagy épp – a szintén sokat forgatott – Szent Ágoston-írásokat mi is fellapozzuk, ráérezhetünk személyiségére, amely a patriarchális társadalmak kemény, parancsoló szellemében nyilatkozott meg.*

– *Kalocsa főpapja tehát a XX. század végén is időszerűnek tartja az államalapító gondolatait?*

– Természetesen. Bensőséges kapcsolatom Szent Istvánnal nem mai keletű. Bértámaszkodásomkor magam választotta nevem, István, a szentéletű államférfi emléke előtti tisztelgés volt. Kisdiák koromban már tudatosan vizsgáltam a nagy király művét. Csodáltam és csodálom máig: olyat alkotott, amelyet a Kárpát-medencében senki másnak sem sikerült korábban, s amely máig fennmaradt és működik. Mélyen hívő ember volt. Célja eléréséért kemény döntéseket is bátor volt meghozni. Drámai élete ismeretes: nagy betegen, haldokolva sem ismerhetett jövőt ígérő megoldásokat. Nem láthatta reális alapját annak, hogy az elvetett mag szárba szökken és termést hoz. Amikor a plébániákat járva látom az emésztő gondokat, hasonló reményvesztettség közepette próbálom hittel megelégedni és közvetíteni a reményt. Tőle tanultam, hogy a bajokat csak lelkeséggel, belső tartással lehet elviselni.

– *A Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye gazdag programmal készül alapításának ezredik évfordulójára. A június végén befejeződött egyházmegyei zsinatot követően 2002-re újabb értékelő tanácskozást hívott össze a főpásztor. A felkészülés idei, központi ünnepe az érseki székhelyen augusztus 20-a. A nagymúltú Duna-parti település – történetisége okán – Bács-Kiskun megye millenniumi fesztiválközpontja is.*

– Kalocsa város vezetőivel, a helyi és az országos civil szervezetek, egyesületek és intézmények szervezőivel olyan többnapos rendezvénysorozatot szerveztünk, amely széleskörű érdeklődő közönségnek próbált gazdag lelki élményt kínálni. A kiállításoknak, a tudományos tanácskozásoknak, spirituális találkozóknak már most – a friss tapasztalatok nyomán – jól érzékelhető hatása van. De az igazi gyümölcs, amit a millenniumi rendezvény sorozat napja érlel, az lesz, hogy az itt résztvevő papok és világiak megpróbálják megosztani élményeiket a kisebb vagy nagyobb, otthoni közösségeikkel.

Jól érzékelhető volt ezeken a rendezvényeken, hogy ez a város, ez az egyházmegye valóban büszkén köszönheti Szent István királyt. Van kitől tanulniuk, van miből meríteniük a híveknek, a települések polgárainak. Mert minden történelmi hányattatás, megpróbáltatás ellenére jól érthetjük szent királyunk példáját.

– *Jó néhányan, a fesztiváli hangulatot felejtve, a Szent István-i mű legújabb kori romlásáról beszélnek. A magyar kultúra, az ezer évet megélt nemzet pusztul. Az értékvesztés vészszakaszában az ország lélekszáma évente ötvenezerral csökken. Öregszik a társadalom. Fontos intézmények vergődnek a szegénységtől.*

– Aki kesereg, tekintsen a történelemkönyvekbe! Nézze a kezdeteket! A Szent István korabeli magyarságot – a társadalmi osztálykülönbségek ellenére –, egységes és azonos, a mai népkultúrára emlékeztető műveltség fűzte össze és tette erőssé, magabizóvá. Ez a közösségi szellem, a nomádok jellegzetes népi fegyelme és szolidaritása voltaképpen a keresztény felebaráti szeretet közösségképző szellemének útját készítette elő.

Ma már tudjuk: ősi műveltségünket a kereszténység nem nyelte el nyomtalanul. Szent István örök nagysága éppen abban rejlik, hogy országát, népét a kereszténységben is meg tudta őrizni magyarnak. Persze nem tagadom, az említett panaszok érthetőek és jogosak. Nem lehet azt várni, hogy olyan ifjúságból, amely természetében hordja az elbizonytalanodást, egyszer csak kinő egy olyan társaság, amely önfeláldozó lesz, amely mindent odaad a nagy eszményekért. Viszont, ha abban bízunk, amiben Szent István király reálisan elfogadhatjuk, hogy jó irányba is mehetnek még a dolgok. Amikor a magyar társadalom az érték, a pozitívum mellé teszi le a voksát, abban a pillanatban a fiatalság szemlélete is másként alakul majd.

– *Mit tesznek azért, hogy az Örömhírt, a tanítást ne csak a hívek, a templomba járók, a vallásosak*

ismerjék? Hogy érik el, hogy a római katolikus egyház történelmi kapui valóban széles re táruljanak?

– A sok rendezvény közül egyik sem volt belterjes. Jöhetett és jött a városból és a régióból is, aki tehette. A nyitottság jegyében helyezzük ma ki a Szent István-szobor előtti térre – katonai díszőrség oltalmazásával és tiszteletgésével – könyvtárunkból a koronázási ékszerek hiteles másolatait. Éppen ilyen gesztusként születhetett meg, s kerül felállításra a hét kalocsai érsek szobra a sétálóutcában. Intézményeink minden érdeklődőt várnak. A nemrég felújított, igazán pompás Katona-házunkat a városi rendezvények otthonává avattuk.

– *A kalocsai augusztus 20-i koszorúzás körül mégis élénk vita bontakozott ki az utóbbi hetekben.*

– Voltak feszültségek, de azt hiszem, mára megszületett a konszenzus a város társadalmi, politikai és egyházi szervezetei között. Végig azt pártoltam, hogy ne legyen harminc koszorú és kilencven koszorúzó. Úgy gondoltam, egyszerűsítsük, tisztítsuk meg fölösleges sallangjaitól ezt a demonstrációt. Az ünnepen két diák, a város, az egyház és az állam képviselője kíséretében vigye a korona alakú koszorút nagy királyunk szobra elé. Végül úgy egyeztünk meg: ha lesz több koszorú, hát legyen, de a szereplők hosszas felsorolása elmarad. Ilyenkor ne pártoskodjunk, ne soroljunk fel címeket, neveket, cégeket...

– *Őn az ünnepi nagymisén nem csak az egyházkerület híveihez, de az ország nyilvánosságához is szólhat, mert az érseki misét közvetíti a Kossuth Rádió. Milyen üzenettel készül?*

– Legyünk jó keresztények és jó magyarok! Az, hogy Szent István király a pápától kérte a koronát, azt jelenti: tudatosan kereszténnyé akart lenni. Az pedig, hogy a latin egyházhoz fordult, magyarságunk biztosítéka. Ezt sokan talán nem is gondolják. Bár tudjuk, most a bizánci egyház is szentté avatta első királyunkat, nem szabad elfelejtenünk, hogy a Róma felé fordulás akkoriban igen komoly döntés volt. A történelem tanúsága szerint, ha mi Bizánctól kérjük a hithirdetőket, akkor elveszünk, megsemmisülünk a körülvevő szláv tengerben. Szent István az Úr kegyelméből ettől óvott meg minket. Nem tudtunk megmenekülni ugyan a történelem viharaitól, de megmaradtunk. Istennek legyen hála...

TÖRTÉNELEM ÉS FELELŐSSÉG

*Vannak nehéz drámai helyzetek, amikor gyávaság,
ha egy pap csendben marad.*

A menekültek ügye szerintem ilyen...

*Krisztus adta a feladatot: „Legyetek irgalmasok,
amint a Ti atyátok is irgalmas.”*

Élete és halála hitelesítette ezt az ajánlást.

Ünnepeink az emberiség közös talajában gyökereznek. A jeles napokon szertartásokkal hódol a gyülekezet: hálát ad és az istenség kegyeiért könyörög. A Bibliában az ünnep a *szent történelemre* épül. Istennel hoz kapcsolatba, aki szüntelenül munkálkodik választottjaiért. *Kalocsán*, az érseki városban, a metropolita ősi székhelyén az idei augusztus számos örvendező napot kínált és kínál. *Szent István* ünnepén az ország és az egyházmegye alapítójára emlékeznek. A hónap utolsó vasárnapján pedig az állam- és egyházalapító műve, a fundamentumon felépült és máig élő egyházmegye alapításának 1000. évfordulója előtt tisztelegnek.

Ezer éve alapított főegyházmegye

– *A történészek szerint Esztergom és Veszprém után, Kalocsa volt a harmadik püspökség, amelyet Szent István alapított. A dátum 1002. Az első főpap pedig az az Asztrik volt, aki megkapta a kegyelmet, hogy II. Szilveszter pápától elhozhatta Istvánnak a szent koronát. Tehát Kalocsa, augusztus 20-án – sok más egyéb mellett – a születésnapját is ünnepli. Valóban úgy tudják megélni ezt az ünnepet, mint a város, az érsekség születésnapját? Az ősiség, a történelem képes ma is mozgósítani az embereket, megmelegíteni a lelkeket?*

– Tény, hogy a szent király egyházmegyénk fővédőszentje. Az iránta való elkötelezettség pedig régi időkre nyúlik vissza, a múlt messzi homályába. Az időmeghatározás is csak tudományos következtetés eredménye. Feltételezhető ugyanis, hogy *Asztrik* apát, miután meghozta a koronát István király számára, nyilván nem hosszú ideig volt köztes állapotban. Mintegy jutalomként kapta meg a kalocsai püspökséget, amely rövid időn belül érseki rangra emelkedett.

– Az embereket, a híveket, a mindennapi pasztorációs gyakorlatban érdekli-e az ősök hitének krónikája?

– Sok mindent tudunk a múltunkról, feltárása nem most kezdődött. Nagy történetírója volt egyházmegyénknek a jezsuita származású és neveltetésű tudós főpap, *Katona István*. Két hatalmas kötetben dolgozta fel kutatási eredményeit. Mellesleg jegyzem meg, hogy 42 latin nyelvű kötetben Magyarország históriáját is egybe szerkesztette.

– *Könyvek sora dolgozta fel az érseki levéltárak irat-millióit. A könyvtár tudósok, kutatók kimeríthetetlen tárháza. Százvezrek zarándokolnak el a kincstárba...*

– Mondhatom azt is: turisták tömegei csodálják meg kincseinket. Sajnos, amiket a mi ritkaságainkból, kincseinkből meg tudunk mutatni, azok szinte kivétel nélkül a török idők után keletkeztek. Az ősi Kalocsa szinte teljesen elpusztult. Elképzelhetjük, milyen hatalmas volt ez az egyházmegye, hogyha mintegy 400 településéből mindössze négy-öt maradt meg a török hódoltság utáni korokra. Letörölte őket a térképről az idő, s ezt el lehet mondani valamilyen arányban az érseki tartományról is.

– *A Mohács előtti időszak adott-e ennek a tájnak szenteket, boldogokat, hírességeket?*

– Kanonizált szentünk nincs – az azért másutt is ritkaság számba megy –, de boldog emlékü papjaink vannak. Kezdjük Asztrik érsekkel, akit a pannonhalmiak szentként tisztelnek. Tudniillik ő *Pannonhalmán* is élt. Aztán számon tartunk sok is mert nemzetséget. Abban az időben még nem adtak vezetéknevet családnévként. *István, Máté* – így jegyezte őket a krónikás. Ismerjük későbbről *Csák Ugrint* és kanonokjait, továbbá *Tomori Pál* érsek a mohácsi csata hőse.

– *A török után az alföldi missziót újra kellett szervezni...*

– A ferencesek végig itt maradtak. Délvidékről jöttek, meglehetősen mostoha körülmények között működtek, de jöttek a török alatt is. E munkához, misszióhoz kapott Szent István öröksége óriási formátumú, nagy püspököket. Gondoljunk csak itt a két *Patachich-ra*, akik nagy műveltséggel, meglehetősen világlátottsággal kezdtek hozzá az újjáépítéshez. És nagy reményekkel.

– *S ekkoriban lesz igazából vagyoniuk, visszakkerülnek az érsekséghez a birtokok is...*

– Mindezekkel együtt az újjáépítkezés nem ment simán. Vita vitát követett. Viszont nagyon sok visszaszerzett jószág jó célt szolgált. Minden faluban tudtak templomot építeni. Az iskolák egyházi kézben voltak abban az időben. Kórházak, szegényházak is működtek. Remény és ambíció emelte ezeket a létesítményeket, amelyeket ma is csodálunk. Pedig még csak szórványokban éltek kisebb-nagyobb közösségek, tehát a kalocsai székes egyházat nem valószínű, hogy megtöltötték a hívek. Az építők mégis úgy látták: előbb vagy utóbb szűk is lesz...

– *Hogyan éli át Érsek úr a mai napok különleges lelkipásztori szolgálatát, amikor ezer év kegyelméért mond köszönetet a kalocsai Főszékesegyház oltáránál?*

– Isten előtt ezer év, egy nap; egy nap – ezer esztendő. Nekünk embereknek az időélmény óriási erejű tapasztalat. Hiszen mi csak egy szeletét látjuk át az életnek. Aki – mint én is – legalább ötven esztendőt megélt személyes életében, az elmondhatja: ennek a fél évszázadnak a húszszorosa az az intervallum, amit itt, ezen a tájon Szent István munkájának köszönhetően megért a hívek közössége. Természetes, hogy a hála gondolatával telített visszaemlékezés és ünneplés az enyém is. A ránk bízott örökség máig megvan. Nap, mint nap dicsőítés száll fel az Istenhez templomainkból. Itt vagyunk a házában és ugyanazt a személyes Felséget imádjuk, amelyet Szent István ajánlott nekünk.

– *Ha az ünnepre – valami csoda folytán – személyesen is meg jelenne Szent István, és azt mondaná mai utódjának, számoljon be, mi maradt meg az örökségből, mivel örvendeztetné meg?*

– „Itt állunk előtted szégyenkezve!” – mondhatjuk az ének szerzővel. A kalocsai kincstárban őriznek egy királyfejet. A kalocsaiak szerint elképzelhető, hogy egykor *Szent István* vonása it akarták megörökíteni. Úgy látom: szigorú tekintetű az alapító, amely áthatóan néz az emberre, ismeri az énekünket, és ezért kell önkritikusan bevallani: nagyon jó kezdet után, bizony nem mindig sikerült a még kitűnőbb folytatás. Sajnos nemcsak a történelmi szerencsétlen helyzetek miatt, hanem emberi gyarlóságunk okán. Mit tudunk felmutatni? Azt, hogy „megnyesve is kizöldült”. *Izaiás* gondolatát *Lékai László* bíboros úr vette át jel mondatába. Nem negatív kép. Mert azt mutatja, hogy élünk. Az öreg fának friss, zöld hajtásai vannak, amelynek éppen a kiváló Szent István-i fundamentum a magyarázata.

– *Mire lenne büszke?*

– Személy szerint semmire. Mert eszembe jut a Szentírás szava: „*Mid van, amit nem kaptál? Ha pedig kaptad, mit dicsekszel vele!*” Ami megvalósult, az legalább annyira Isten kegyelmének, mint a mi erőfeszítésünknek az eredménye. Talán annak örülhetek, hogy tapasztalom: ez az egyházmegye valóban lelkesen készül az ünnepre. Külsőleg újul, és vannak számottevő belső változások is. Zsinatunk

nyomán sok minden elindult az egyház községeinkben. Hála Istennek, papnövendékeink is vannak. Az idén öt papot szentelünk, és jövőre is lesz primícia. A fiatalok körében is látok megújulást. A népszerű *bugaci* ifjúsági tábor sikere, vagy az *apostagi Keresztény Könnyűzenei Fesztivál* is mutatja, hogy itt van élet és lesz is.

Állam és egyház

– *Szent István államalapító egyházszervező is volt. Ez a kettősség – az egyház és az állam viszonya – később is meghatározó lett a magyar történelemben...*

– Egyet nem szabad elfelejtenünk: az egyház régebbi intézmény itt Európában minden államalakulatnál. Kétezer éves a magyar katolikus egyház, de vegyük úgy, hogy a kereszténység. Ennek következtében nem mi változunk és viszonyulunk. Ma inkább arról van szó, hogy bizonyos kormányok programjai közelebb állnak hozzánk, másoké távolabb. Van olyan kormány, amelyik pragmatikusan gondolkodik. Azt mondja: az egyház jól szolgál a kórházakban, a szociális munkában, a börtönökben, az iskolákban. Ez a szolgálat kell nekünk, ezt támogatjuk. Van aztán egy másik, amelyik ennél többet vár el az egyháztól. Azt kéri: sajátos lelkiségünkkel formáljuk a nép gondolatait, életmódját, világnézetét. Ha egy kormányzat erre a szolgálatra meghív, nyilván, közelebb érezzük hozzá magunkat.

– *Csak hogy Isten országa nem e világból való. Az állam pedig a mára és a holnapra koncentrál...*

– Mi az *Evangéliummal* politizálunk, örök igék és nem a folyton változó, napi közbeszéd szerint. Fő hivatásunk a társadalomban az erkölcsi értékek képviselője. Céljaink eléréséért vállalnunk kell az együttműködést, hiszen a társadalomból nem vonulhatunk ki. Egy a lényeg, az elveinkből ne engedjünk! Ne azt nézzük, mit ajánlanak a közvélemény-kutatók, hanem azt, hogy Krisztus mit tenne, mit mondana. Tudom, milyen nehéz egy-egy kényes helyzetben a nép véleménye, közvetlen érdeke el lenni. De azt is tudom: ilyen esetben sem bújhatunk el, és nem mondhatjuk: nincs közöm hozzá! Az ezeréves múlt és a hit bátorságot ad a nehéz vitákban is.

A napi áldozat emeli a szellem épületét

– *A millenniumi ünnep kettős tartalmú: a múltat emlékezünk és tervezünk. Vajon a sokat emlegetett jövőkép megszületett-e az egyházmegyei fórumokon, zsinatokon?*

– Nehéz a jövőt megjövendőlni, mert a világ nagyon gyors tempóban halad és közben változik. Közhely: húsz évvel ezelőtt senki sem gondolta, hogy itt most milyen világ lesz. Ugyanezt el lehet mondani az előttünk álló évekről is. Egy azonban bizonyos: az Isten akkor is velünk lesz. Mielőtt a nap fölkel, az Isten gondviselése már ébred. És van ebben a költői képben egy reménykeltő előretételezés. Mint amikor épül egy ház. Megtervezi a mérnök. Látja előre, hogy milyen lesz. Aztán jönnek az apró munkák mesterei: vakolás, csempézés, üvegezés. A napi áldozat emeli a szellem épületét. Tehát előttünk ott áll a nagy cél, hogy jelen legyünk a világban, ha kell kovászként, ha kell mustár magként. Ez a minimál programunk. Nem tudni, hogy az Úrnak pontosan mi a terve velünk. Ennek ellenére nap, mint nap föl kell vennünk a keresztet. Dolgoznunk kell! A napi feladatok szorgalmunkért kiáltanak. Szolgálnunk kell az iskolákban, az árvaházakban, az idősek és betegek körében. Nevelni kell az ifjúságot, útra indítani a házasságra készülőket. Az aratnivaló sok, az aratómunkás kevés.

– *A zászlós ünnepeken mindig győzelemről szólnak az énekek. A felkészülés, a millenniumi évek alkalmat adtak a kiengesztelődésre, a múlt bűneivel való szembenézésre?*

– Az emberi lelkekbe nem lehet belelátni. Mi biztosítottuk azokat a külső kereteket, amelyek lehetővé teszik az önvizsgálatot, a megújulást – kezdve a papságon, hiszen két lelkigyakorlat is volt ezen a nyáron egyházmegyéinkben. Katolikus iskoláink különösen a jubileumra készülve versengtek. Iskoláink tanítóinak felkészülése *Kecskeméten* zajlott. De a híveknek is megteremtettük a megtérés lehetőségét. A lehetőség adott volt, és adódik ez után is, hogy megújuljunk lélekben.

– *Valamikor a kalocsai főegyházmegye területe nagyobb volt a mai Magyarországnál. Vajon a metropolita szolgálatának milyen hatása van napjainkban?*

– Változatlanul nagyon nagy felelősséget jelent, amitől mindig megrettenek, ha belegondolok. Azt már többször elmondtam: vágyam volt annak idején, hogy a *kecskeméti Czollner térnek* legyek majd a templomigazgatója. Eddig szerettem volna feljutni az egyházi ranglétrán. Legszívesebben káplán lennék valahol. De így azt mondom: a jó Isten elfogadott engem, és remélem, valamit tud is kezdem a szolgálattal.

- *A jeles érsék elődök közül kiket hívna meg az ünnepre?*
- Azt mondanám, jöjjenek el mindannyian, legyenek itt mind a kilencvenen. Mindegyik tett valami sajtáságot, rá jellemzőt a folyamatosságért, a hívek lelkéért. Tudjuk, volt köztük olyan is, aki a házáért és a kereszténységért harcolt, és halt meg Mohácsnál.
- *Kiknek a részvételére számít?*
- Nagyon örülök, hogy együtt ünnepelhetünk szinte a teljes püspöki karral. A határainkon túl szolgáló főpapokat is meghívtam. Itt lesznek a testvéregyházak és a szerzetes közösségek vezetői is. Lesz látványos része az előkészületnek és lesz csendesebb. A központi esemény természetesen az augusztus 25-i ünnepi hálaadó szentmise lesz. Sok vendéget várunk az előző esti előadásra az érsekkertbe. *Wass Albert* történelmi darabját adják elő a *dunapataji Kodály Zoltán ÁMK Zene- és Művészeti Iskola* tanulói. Kétezer ülőhely van a nézőtérben. Remélem nem marad üresen egy sem...

Nincs szükségünk földi birtokokra

- *Hatszázezer hold kiváló föld, számtalan épület, alap és alapítvány fölött döntött egykor – még hatvan-hetven évvel ezelőtt – Kalocsa első papja. Vajon segített ez a mérhetetlen nagy vagyon közelebb kerülni az Evangélium lényegéhez?*
- Nem érdemes szembeállítani a múltat a jelennel. Egészen más a helyzet. Annyi azonban bizonyos, az egyház akkori jövedelmei nem egy magánember bevételei voltak. Az egyházmegyei intézmény, mint gondos vagyonkezelő, gyakorlatilag az állam feladatait látta el a bevételekből. Az érsekek településeket alapítottak, iskolákat, kórházat, szegényházakat, könyvtárakat egyéb kulturális és közművelődési intézményeket fundáltak, és nem utolsósorban templomokat építettek. Szinte csak azokat a kincseket, rangos létesítményeket tudjuk ma megmutatni a múlt emlékeiként, amelyeket a birtokok jövedelmeiből építettek fel. Megkérdezném: a mai multik vagyonából, nyereségéből vajon mi marad meg az utókornak, mint közösségi kincs?
- *Nem gondol nosztalgiával a régi időkre, amikor a bácskai, a Duna melléki, a gemenci településeket járja?*
- A katolikus egyház a rendszerváltoztatás után nem igényelt vissza földeket. Nekünk nincs szükségünk földi birtokokra és birtoklásra. Segítséget kértünk azonban ahhoz, hogy intézményeinket működtessük. Úgy gondolom: elődeim is eszköznek, hasznos, megőrzendő, fejlesztendő örökségnek tekintették az egyház megye vagyonát, egy teljesen más problémákkal küzdő korban.

A tékozló fiú példája

- *A ma élő érsekeket elsősorban a hitvédelem dolgában terhel heti felelősség. Lehet azt mondani: anyagiakban elszegényedtünk, lelkiekben gazdagodtunk?*
- Ha valaki tönkremegy, eltékozolja minden földi dolgát, nem képes az elveszett vagyont egyhámar újratereíteni. A lélek – épp a *Szentírásból* tudjuk – más természetű. Ha – mert bűnök mocskolják – kiszáradt vagy fásult, képes a megújulásra. Ismerjük a tékozló fiú krisztusi történetét. Van megtérés, van újrakezdés és megtisztulás. Ez nagyszerű. Az embereket lehet lelkesíteni. Hisznek. Megpróbálják. Éppen a húsvéti idő jó példa erre.
- *Aztán kezdődik minden előről. Nem kiábrándító ez egy gyóntató atyának?*
- Nem. A fiatalok, a nagycsaládosok, a házások, az idősebb korúak között is találunk mindig olyanokat, akik hisznek a szeretetben. Hisznek Krisztusnak! Életüket egy-egy nemes eszmény megvalósítására teszik fel. Sokan vannak, vagy kevesen? Ezen lehet vitatkozni. A szociológusok képesek beszámolni az arányokról, az érdeklődés számbeli változásairól. Szerintem azonban az igazi titok, hogy miért vannak, miért vagyunk éppen ennyien – titok marad. Persze az is misztérium, hogy akik elkötelezettek, milyen égi sugallatra adják át életüket a szakrálisnak, egy profán világban...

Az érsek felelős a menekültekért

- *A magyar egyház diplomatájaként több fontos külföldi úton járt az utóbbi hetekben. A Magas-Tátrában, Lomnicon szlovákiai magyar papoknak tartott lelkigyakorlatot. Vatikánban a magyar kiállítás megnyitóján vett részt. Hazatérve egy kényes-vitás botrány – jönnek-e az afgán menekültek az érseki székhelyre vagy nem? – fogadta. Sokak felfigyeltek, amikor Érsek úr a tábor telepítését ellenző*

demonstrációk idején kiállt az evangéliumi üzenet mellett. Nyilatkozatával cáfolta meg a régi vádat, miszerint „a magyar püspökök mindentől félnek, csak az Istentől nem.” Érték támadások?

– Hát persze, hogy támadtak. A hívek közül sem értett velem egyet mindenki, de nem akarom mártírnak mutatni magam. Vannak nehéz, drámai helyzetek, amikor gyávaság, ha egy pap csendben marad. A menekültek ügye szerintem ilyen. Tisztán és világosan szeretném megismételni: nagy baj, hogy a XXI. században is dúlnak háborúk és vannak nincstelen menekültek. Ha azonban tudunk a sérültekről, a megnyomorítottakról, cselekednünk kell. Krisztus adta a feladatot: „*Legyetek irgalmasok, amint a Ti atyátok is irgalmas.*” Élete és halála hitelesítette ezt az ajánlást.

Elsőként a táborban

– *Azt hallottuk, a nyilatkozat óta megromlott Török Gusztáv kalocsai polgármesterrel a kapcsolatuk...*

– Ezt nem tudom megerősítem. Ő a város választott vezetője. Politikus, ráadásul parlamenti párt tagja. Megértem az ő helyzetét. Nem szeretnék vele konfrontálódni. Nem valami vagy valaki ellen dolgozom, hanem valamiért. Nem véletlenül választottam püspöki jelmondatomat: „*Isten országáért.*”

– *A forró októberi napok elmúltával, Kalocsa város vezetői közül – rangrejtve és hírverés nélkül – Ön volt az első, aki kötelességének érezte, hogy fölkeresse a laktanyából lett menekülttábor új lakóit.*

– Amikor megtudtam, hogy megérkeztek a szerencsétlen sorsú emberek, természetesnek találtam, hogy átmenjek hozzájuk – mert a szomszédunkban van a laktanya –, és vigyek egy kis kedvességet ajándékba. Nem néztem, hogy előttem vagy utánam, ki mikor szánja rá magát a vizitre. Remélem, a hívek segítségével a jövőben is patronálhatjuk a laktanyában élő családokat, amíg nem tudnak hazatérni. Elég nehéz volt megszerezni az engedélyt, de ez érthető, hiszen a város új lakói még nem kapták meg a menekült státuszt.

– *Szerveződik tartalmi kapcsolat az egyházi és a menekült közösségek között?*

– Természetesen. Nem csak néhány láda almával mentünk. Vittük a terveinket, az ajánlatainkat is. Tájékoztunk. Az egyeztetések után szociális munkásokkal, családsegítőkkal megpróbáljuk oldani a táborlakók elkeseredettségét. Szeretnénk valami örömet csempészni a rideg kaszárnyafalak közé. Úgy is mondhatnám, megvan a mi sajátos adventi, karácsonyi küldetésünk. Ha pedig tényleg hisszük, hogy „*nagyobb boldogság adni, mint kapni*”, elő legezett ajándékként foghatjuk fel a történeteket. Már többben is szóltak, kerestek – számos orvos is –, hogy rájuk számíthatok az egy kori kaszárnyában. Konkrét probléma konkrét megoldást kíván.

Háború és igazság

– *A magyar püspököket szólásra próbálták rávenni néhányan: ötvenhat ismert hívő értelmiségi – közöttük Esterházy Péter író, Pomogáts Béla irodalomtörténész, Kamarás István szociológus – nemrég levelet írt a magyar egyházak vezetőinek, kérve, hogy emeljék fel szavukat a rasszizmus és a fajgyűlölet ellen. Ez a levél a katolikus egyház vezetői részéről válasz nélkül maradt...*

– Tessék elolvasni, meglátja, miért. Egyházunkban nem 1999-ben vagy 2001-ben születtek meg az emberi jogi elvek, hanem kétezer évvel ezelőtt. Jézus nem tekintette, hogy valaki szabad, rabszolga, férfi, nő, szamaritánus, zsidó, vámos vagy római katona. Ha valamikor is eltértek, eltértünk ettől, az az eredeti elgondolás ellen való volt. Tehát mi azt bűnnek mondjuk. Az egyházat nem kell minduntalan kinyilatkoztatásra bírni olyasvalamiről, ami a fundamentumában benne van. A bűnökért, vétségekért mind a pápa, mind a püspöki karok számtalanszor bocsánatot kértek. Az *Északi-sarktól a Déli-sarokig* nincs olyan hely, náció, ahol, akik előtt meg ne tette volna ezt *II. János Pál*, aki a szeretet civilizációját hirdeti. Mit lehet ehhez még hozzátenni?

– *Közeleg Advent, a karácsonyt megelőző felkészülés időszaka. A világ viszont háborúval, terrorral, „készül” a szeretet ünnepére. Jellemző, hogy pont ahol Jézus született – Betlehemben –, ott gyilkolják legádázabban egymást az emberek. Nincs, aki kimondja az igazságot, aki rendet tegyen...*

– Boldogok a békességszerzők, őket Isten fiainak fogják hívni. Ezt az igazságot Jézus mondta ki, egy olyan országban, amely tele volt idegen katonákkal és lázadókkal. Ezt az elvi alapvetést erősíti máig a római pápa és a szentföldi katolikus érsek szava. Ez a világ nem *Kánaán*. A vágyakat és a szomorú valót nem szabad összekeverni. Itt az erőpolitika jegyében azt vallják ma is, amit a rómaiak mondtak Krisztus korában, vagy mások jóval előbb: „*Ha békét akarsz, készülj a háborúra!*” Több és

erősebb fegyver, megfélemlítés, eredményesebb titkos akciók: szerintünk pedig, *ha békét akarunk, próbálkoznunk kell a megértéssel, a megbocsátással, a segítséggel.* Csak így lehet „rendet tenni”. Misszióink légy ege: mindenkit szeretnénk gondolkodásra és cselekvésre felhívni. Hamarosan megismerheti a nagyközönség felhívásainkat. Óriás fotókon egy kenyerét megosztó kislány lesz látható, a háttérben pedig *Rembrandt* nagyszerű képe, az irgalmas szamaritánus. „*Jó jót tenni!*” – ez az adventi jelszavunk.

Kánaán messze van

– Egy másik visszatérő probléma a szegénység és a gazdagság kérdése. Úgy tűnik, az *Evangelium* a szegényeknek íródott. A gazdagság, az anyagi gyarapodás negatív fogalmak a Bibliában. A mai prófán világban azonban a jólét a boldogság szinonimájává vált.

– Kánaán azért messzire esik a *Duna-Tisza* közétől. Amikor karácsonykor a rendelkezésre álló nagyon csekély összeget – húsz ezer forintot – szétosztottuk a megye rászoruló családjainak, olyan hálálkodó levelek érkeztek vissza, mintha legalábbis milliókat adtunk volna. Ebből is láttam és tudom, nem általános a gazdagság ebben a megyében sem. *Jézus* egyébként mindenkihez szólt, kivétel nélkül. Társaságában megfordultak gazdag emberek is. Önmagában a vagyon se nem jó, se nem rossz. A kincsek kezelési módjával és erkölcsi értelmezésével van a gond. Tehát ha valaki jól használja fel anyagi javait, a *szerepet civilizációját* építi. Nem szabad azonban feledni, *Jézus* nagyobb gazdagságra hív bennünket, abba a lelki vagyonba kell igazából investálnunk.

Vonzások és választások

– Ön püspöktársaival együtt – nemrég körlevelet írt a hívekhez. Ebben kimondják – persze körmönfontan, körülírva –, *hogy szavazzunk a politikai jobboldal legerősebb pártjára. Miért nem lehet nyíltan vállalni ezt az elkötelezettséget? Úgy tanítani, ahogyan azt az írás ajánlja. „Beszédetek legyen világos, igen vagy nem!”*

– Pontosítsunk. Nem valaki ellen szóltunk. Mi értékekre tesszük a voksainkat. Amikor megfogalmaztuk a szempontjainkat, mi tényeket írtunk. A hívek feladata és felelőssége, hogy keressék ki a programok közül azokat, amelyekben a szempontjaink megtalálhatók. Vizsgálják meg azt is: kik azok, akik ezt a programot meg akarják és feltehetőleg meg is tudják valósítani. Ami kor az egyház ilyen helyzetben eligazítást ad, nem pártokhoz akar közeledni, hanem a tanítását akarja aprópénzre váltani. Mi az *Evangeliummal* politizálunk. A szent könyvekben megfogalmazott értékekhez közel álló ígéretek vesszük szemügyre. Ha egy-egy pártnak az üzenete közel áll ehhez, akkor következésképpen az a szervezet is közelebb áll hozzánk. De nem pártban, hanem a teljességre ügyelve gondolkodtunk...

– Persze az egyértelmű, *hogy az egyházi építkezéseknek rég látott konjunktúrát kínált a Fidesz-kormány.*

– Kétségtelen, nagyon sok segítséget kaptunk az elmúlt években. Egyet azonban tisztáznunk kell. A hitéleti támogatás nem ingyen kínált adomány. Amikor az egyházi ingatlanok vissza adásáról volt szó, a megállapodásban nem voltak benne az egy kori egyházi birtokok. Azokat nem kérjük vissza. Komoly egy házi épületvagyon is állami kézen maradt. Ezeket az objektumokat forintosították és azoknak a jövedelmét, illetve a summa mindenkor kamatát kapják meg. És ha még azon túl is nyer-nénk segítséget, az mindig közcélokat szolgál.

EGYHÁZKORMÁNYZÁS

*Embernek lenni annyit tesz,
mint hasonlítani Istenre.
Erre kaptunk elhivatottságot és esélyt.*

A katolikusok megadják a módját: *szentestétől* újév napjáig nyolc napon át ünneplik a *karácsonyt*. *Jézus* születésnapját követi az első vértanú, *Szent István* köszöntése. Majd *Szent János*, valamint az *aprószenetek* és a *Szent Család* ünnepe következik. Az Újév (január 1.), a szakrális naptárban *Szűz Máriáé*. Az év első napját ma már a *béke világnapjaként* is számon tartják. Nagykarácsonytól kiskarácsonyig folyamatos közösségi szolgálatot teljesítenek az egyház papjai. A *Kalocsa-Kecskeméti Katolikus*

Főegyházmegye azonos területű Bács-Kiskunnal. A főpásztort épp úgy várták a tanyai pásztornépek, mint a főszékesegyházi hívek. Kecskeméten diakónusokat szentelt, de meglátogatta a börtönlakókat és a kórházak betegeit is.

– *Milyen emlékei maradnak a most záruló millenniumi évről?*

– Annyi minden történt ebben az esztendőben, hogy elő kellene venni a naptárt (vagy éppen az eseményekről igényesen tudósító *Petőfi Népét*), és végiglapozni, mi valósult meg az ezeréves jubileumunkon. Nehéz rangsorolni. Mert a *kecskeméti* hívek fel tehetően annak örülnek leginkább, hogy a város legrégebbi mű emléke, a település védőszentjének ajánlott *Szent Miklós-templom* felújítása befejeződik. A *dunavecseiek* az októberi templomszentelést őrzik meg közösségük fő ünnepeként. Egészen mély, szimbolikus jelentése volt, és több ezer embernek kínált lelki ajándékot az augusztusi, *kalocsai* hálaadó szentmise. A szabadban, a *Székesegyház* terén, ünnepi oltár előtt – az államelnök, a csaknem teljes hazai püspöki kar és a magyar nyelvű területeken szolgáló külföldi főpapok jelenlétében – mondtunk köszönetet az elmúlt ezer esztendőért. Ez az esemény adta a szívét, a lelki magját a hónapokig tartó megemlékezés-sorozatnak. De a helyi közösségek, plébániák, intézmények, mozgalmak is kitétek magukért. Imát és áldozatot kínáltak a teljesebb jubileumért.

– *Manapság, amikor Istent sokan a Big Brother-rel próbálnák helyettesíteni, amikor oly sokan az Evangélium örömhíre helyett a Való Világot kutatják, a mai ifjúság át tudja-e élni, mi ezer év, miként gazdagíthatja a ma élő embert a visszatekintés?*

– Nem könnyű ez a harc. Sok-sok civil munkatársam – pedagógusok, szülők – és a paptestvérek mégis vállalják az egyenlőt len küzdelmet. Szép példa: iskolásaink alapos munkával felkutatták a települések határában állított keresztek, emlékműveket. Az összegyűjtött képeket, írásokat mives albumokba kötötték, és a könyvtárunk örzi majd az anyagot. Volt persze színjátszó- és szavalóverseny is. A szabadtéri színpadunkon nagy sikert aratott *Wass Albert* színműve, a *dunapataji* fiatalok előadásában. Mint mondtam: nem volt könnyű, amire vállalkoztunk, de ezeréves történettel büszkélkedni tudó közösségnek ez kötelessége.

– *Volt-e olyan személyesen átélt emléke, amelyet nem felejt?*

– Nehéz különbséget tenni egyéni és közösségi események között. De ha mégis ki kell emelni egy számomra igazán megragadó történetet, az mindenképpen a régi *bács-i* érsekség meglátogatása volt. Újvidéken tartottam hálaadó szentmisét, majd egy kisebb zárandokcsoporttal eljutottam az ősi érseki központba. Mint köztudott, a *Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegyének*, vagy helyesebben a *kalocsai* érsekségnek korábban két székhelye volt: *Kalocsa* és *Bács*. Utóbbi az a település, amelyről egyébként megyénk kapta a nevét. *Újvidékről* körülbelül 100 kilométert kel lett utaznunk, közben láttam azokat az *egri-vár* méretű és nagyságú romokat, amelyek régi dicsőségünkre emlékeztetnek. A székesegyház és a vár romjaiban, pusztulásában is hatalmas és szép. Megható volt látni a régi káptalan találkozási helyét, ahol elődeim közül igen sokan megfordultak. Szívből ajánlom, hogy aki csak teheti, menjen el arra a vidékre, és lássa meg, milyen hatalmas kultúrája és gazdasága volt a középkori *Magyarországnak*.

– *A választások nyomán, hívő és nem hívő emberek akaratából, 2002-ben kormányváltás történt. Talán a pártok számára sokszor csak taktika az egyházzal való kapcsolat. Mégis mennyire termő, megértő ma az együttműködés a végrehajtó hat lommal?*

– Optimista vagyok, a párbeszéd nem szakadt meg. A *Medgyessy-kormány* idejéből még csak mindössze jó fél év telt el. Ígéreteket kaptunk, amelyeknek a beváltására várunk. Nem volt egyértelmű az elmúlt néhány hónap egyházpolitikája. Gondolok itt például a hitoktatók bérezésének ügyére, de egyéb kérdésekben is számos vitánk van az állammal. Mi például azt reméljük, hogy a számunkra kedvezőbb, népszerűségi elbírálás lesz majd a jövőben az állami támogatás alapja. Itt nem kegyadományról van szó. Mindenki tudja, hogy államosítottak 1948-ban és 50-ben. A templomokon és a plébánia épületeken kívül gyakorlatilag egy-két egyházi iskola maradt csak meg. A rendszerváltáskor a katolikus egyház eleve lemondott a földről, erdőről és ilyesfajta egykori javairól. Az ingatlanvagyonukat viszont kértük, amelyeknek aztán csak kisebb százalékát kaptuk vissza. A többi, vissza nem juttatott – másra használt – épület- vágyon adja a hitéleti támogatás alapját.

– *Bács-Kiskunban nagyon kevés épületet tudtak visszaszerezni...*

– Konkrét adat: a mi megyénkben az egykori, elvett egyházi épületeknek mintegy 16 százalékát kapjuk vissza (vagy kaptuk vissza) természetben, illetve pénzben. A fennmaradó épületcsoportokat fölértékeltek, ezen eszmei érték kvázi kamatából kapjuk a hitéleti támogatást. A *Horn-kormány* idején kötötték meg először a *Szentszék* és a *magyar állam* között az egyezséget, és akkor a kormány szava-

tolta, hogy bennünket megfelelő módon támogatni fog. Sajnos akkor is voltak már zökkenők, úgy, hogy nagyon a szélén voltunk már a gazdasági lehetőségeinknek, hiszen fizetnünk kellett a hitoktatókat. Az egyházi iskolák ugyanúgy vannak, mint a többi iskola: a normatíva és a kiegészítő támogatás édes-kevés akkor, amikor egy iskolát szeretnénk továbbfejleszteni. Mi pedig visszakaptunk egészen rossz állapotban lévő épületeket, amelyekre nagyon sokat kell költeni. Éppen ezért szükségünk van minden segítségre, amely anyagi vonatkozású.

– *Többen ezt úgy értelmezték: az egyház mindig csak anyagiakról beszél. Mindig csak kér...*

– Leegyszerűsítő, summás meglátás ez. Mert a magasabb részesedést nem magunknak kérjük. Nem a püspököknek és a papoknak. Hála Istennek, a huszadik században katolikus pap nem halt éhen, és gondolom, a huszonegyedikben sem fog éhezni. Az intézményeink azonban nem tudnak szolgálni támogatás nélkül.

Nem töri el a megrepedt nádat

– *Önt kinevezésekor szeretettel fogadták. Nem tart attól, hogy intézkedései miatt veszít a népszerűségéből...*

– Döntéseimnél nem az a mérce, hogy általuk népszerűbb leszek vagy sem. Nem vágyom olcsó sikerekre. Szeretnék úgy szolgálni, hogy a hívek elégedettek legyenek a munkámmal, de aki mindenkinek kedvezni akar, az igazából senkihez sem jó. Amikor hosszas kérések után elvállaltam (magasabb beosztás esetében lehet önmagunk elégtelensége miatt szabadkozni) ezt a feladatot, tudtam: attól a perctől kezdve nekem nem lesz békém. Ennek ellenére hiszem, hogy fáradozásom gyümölcse beérik. Legfőbb feladatomban most az egyházmegye alaposabb megismerését tartom.

Tehát a jövőben is látogatom a hívek közösségeit. A magam esendőségét is ismerve, „nem töröm el a megroppant nádat, a pislákoló mécses nem oltom el”. Kölcsönösen megismerve, megszeretve egymást könnyebben hordozzuk a ránk mért keresztet. Isten országáért!

– *Az érseki székhelyen tartották a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye öt éve kezdődött zsinatának záró konferenciáját.*

– Körülbelül harminc pap és ugyanennyi civil hívő rendszeresen, több száz pedig alkalmanként jött össze az elmúlt fél évtizedben, hogy – alaposan előkészített tematika szerint – az esedékes témákat megbeszélje. Legutóbb, körülbelül három héttel ezelőtt még volt egy nagy összefüggésünk Csengődön. Mintegy négyszáz résztvevő jött el oda, azok, akik addig valamilyen formában hozzájárultak a problémák közös tisztázásához. A záró dokumentumok szövegtervezeteit ekkor vitattuk meg.

– *Mi az egyházmegyei zsinat alap gondolata?*

– Megújulás Krisztusban! Ezt a programot tették magukévá mindig az egyetemes zsinatok is. A második vatikánumi tanítását igazából most bontjuk le a mi szintünkre. Szerencsére számos magyar egyházmegye már előttünk járt ezen az úton. Megkapjuk dokumentumaikat.

Tehát nem kell új dolgokat kitalálnunk, csak alkalmazni kell nálunk is azt, ami a szomszédoknál bevált. Legfeljebb a helyi specialitásokra kell jobban figyelni. Bács-Kiskunban –, melynek határa egybeesik az egyházmegyéinkével – sajátos feladatot kínál például a tanyákon élők, illetve a különféle nemzetiségek körében végzett pasztoráció.

– *Hogy látja: születet-e olyan összegzés, amely új irányt szab a megyénkben szolgáló katolikusok életének?*

– Nem tervezünk olyan iránymutatást, amelynek a végére – az állítás lezárásaként – pontot tehetnénk. Jobban hiszek ez esetben a kettős ponttal záródó nyilatkozatban. Vagyis mindazt a megállapítást, amit a Szentlélek ajándékaként tehetünk – és amit az egyházmegye számára szeretnénk előírni –, olyan kikötéssel tesszük, hogy ha kell, módosítani, alakítani is tudjuk.

Az egyházmegyei zsinatok nem dogmatikai, hanem gyakorlati kérdésekben döntenek. Éppen ezért van szükség ilyen szerveződésekre, hogy kimunkáljunk egy adott időre érvényes, segítő lelkipásztori tervet. Egy biztos: már az előkészület is sok lelki haszonnal járt. Megismerték egymást az emberek, az egyházközösségek – hívek, papok – és közös gondolkodással, tevékenységgel gazdagították az egyházmegye hitéletét.

– *Az előkészítés értéktermő volt; sikeres lesz-e a zárás?*

– Krisztus mondta: ahol ketten vagy hárman összejöttek az én nevemben, én is ott vagyok. Hittel várhatjuk tehát, hogy ahol ennyi imádságos szívű ember együtt lesz, kiárad ránk a bölcsesség lelke. Eredményes középtávú lelkipásztori tervet tudunk majd jóváhagyni az ötödik nap végén. Amely fog-

lalkozik – többek között – az ifjúság, a karitás, az ökumené, a hitoktatás, a család, a diakonátus kérdéseivel, áttekinti a megújulási mozgalmak, az egyházi intézmények, a szerzetesrendek problémakörét.

Őszintén reméljük, hogy a szűkebb egyházi közösség mellett szervezeteink megújulása Bács-Kiskunnak és áttételesen az egész magyar társadalomnak is javára válik. Hiszen az egyház – Krisztus szándéka és az egyház szemlélete szerint – nem önmagáért él. Hivatása, küldetése van: az emberiség szolgálata.

Áthelyezések ideje

– *A nyár a katolikus hívek számára rémület. Közeledik augusztus, az áthelyezések ideje, vajon elviszik-e a papjukat? A Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegyében sok plébánia érintett; és ezeket a diszpozíciókat Ön írja alá.*

– Az egyházkormányzás nem könnyű feladat. Ha rendelkezem, mindig az egyházmegye reális szükségleteit tartom szem előtt. Sajnos azt is figyelembe kell vennem, hogy egyre kevesebb a hadra fogható lelkipásztor. Egy stabil, több éve szolgáló plébánost, csak úgy, nem szoktam elhelyezni. Nagy nyomás oknak kell lenni, hogy intézkedjek. Még a káplánok esetében is mindig egy előzetes megbeszélés után íródik a diszpozíció.

– *Az indoka azonban nem mindig világos a hívek számára.*

– Ha teszem azt, meghal valaki egy nagyobb helyen, oda nem tehetek új misés papot! Oda olyan embert kell tennem, akinek már van valamilyen gyakorlata. Tehát annak a helyébe is kell valakit küldeni, meg annak a helyére is. Érvényesül a dominó elv. A káplánok esetében fontos, hogy gyarapodjanak tapasztalatban. A jó pap holtig tanul. Tehát önállósodni nem célszerű úgy, hogy valaki egy helyen van egy életen át.

– *Konkrétan tudna-e olyan településeket említeni, amelyeket érint majd az idei intézkedéssor?*

– *Kecskeméten új plébánost kap a Piarista templom. Tóth Géza testvérünk helyére P. Fórián-Szabó Zoltán piarista atya kap megbízást. A Főplébániára küldtem káplánnak Fekete Szabolcsot Kiskunfélegyházáról. A Szent Miklós (Barátok) templom igazgatója, Bárkányi Ernő atya mellé – mert az utóbbi időben megsokasodott a munkája – kiegészítőnek rendelem Kosik Sándort, Jávorka Lajos plébános úr pedig intenzív – két hónapos – lelki gyakorlatra megy külföldre. Kosik atya a Széchenyi-városban is segít. Tiszakécskén a kilencvenhárom éves plébánost már épp ideje volt elengedni nyugdíjba. Oda az egyházmegye egyik leg felkészültebb papját küldöm, Menyhárt Sándor mélykúti plébános személyében. Tudom, hogy Bácskában hiányozni fog, de a híveknek látniuk kell: ha a katolikus egyházban nincs engedelmesség, akkor anarchia van.*

– *Azt hallottam, hogy időnként nincs engedelmesség.*

– Esetenként ez is előfordul. De azért előbb-utóbb rendeződnek a dolgok, mert a papok látják kárát annak, ha az egyházi vezetőkkel szembe helyezkednek. Elfogy a hitelük a saját közösségükben. Hogy inti jóra a híveit, ha elfeledkezik a fogadalmáról?

– *Persze mondjuk meg őszintén, vannak olyan papok is, akik kel elégedetlenkednek a hívek.*

– Van ilyen eset is. És nem csak a magatartás vagy a munkatempó az irányadó. Van, ahol csak egyszerűen nem tudott meg felelően kommunikálni egymással a plébánia hívő népe és a lelkipásztor. Nem szeretem az aláírásgyűjtéses tiltakozó hadjáratokat, de azt sem mondom, hogy nem veszek róluk tudomást.

– *Ilyen kérdésekben van kommunikáció a hívek és az érsek között?*

– Van. Időnként persze túlzások is vannak. Szinte mindig folyik valami vita. Tehát, kritikusok írogatnak. Aztán fogadom őket. Itt szoktak ülni az irodámban, panaszkodnak. Egyik esetben azért, hogy elviszik a lelkipásztort, a másokban, hogy vigyűk el. Szóval ezek roppant összetett dolgok. Nem tartozik a munkám hálás területei közé. Nem üdvös, ha egy hajónak több kapitánya van. Mert egy rossz vezető is célszerűbben irányítja a járművet, mint két nagyon jó kapitány, akik viszont ellenkeznek egymással.

Pontifex, vagyis hídverő

– *A Metropolitának van egy másik, ősi neve is: pontifex. Vagyis hídverő. Kapcsolattartó: Föld és ég, ember és Isten között. A „hídász” szemszögéből ítélve, hogyan értékelhető a most záruló esztendő?*

– Ugyanaz a költői kérdés, amit annak idején *Vörösmarty* Mihály feltett. „*A könyvek által ment-e előbbre a világ?*” És mint ha azt állapította volna meg a *Szózat* költője az akkori kor háborúságai, megpróbáltatásai folytán, hogy nem ment előbbre. Hát valami ilyesmit lát az ember, pesszimizmusra hajlik, mert a külvilág nem mutatja az előremenetelt. Mert belesodródunk az agresszió ördögi körébe.

A pápa annak idején – emlékszünk rá – könyörögve kérte a nagyhatalmakat, hogy ne menjenek harcolni *Irakba*. Kicsit büszke vagyok, hogy a mi püspöki karunk is felszólította az ország vezetőit, hogy vigyázzunk a döntéseknél. Semmi közünk ehhez a háborúhoz, illetve nekünk nem ilyen módon kell keresni a megoldást, mert óhatatlanul belekerülünk a terrorizmus, az agresszió ördögi körébe. Erre tekintve, nem ment előbbre a világ. Hiszen nap, mint nap halljuk a pusztító események rossz hírét. Ha a világ előbbre megy, az az embereken keresztül megy előbbre.

Az öreg tölgy és az eredmények

– *Egyáltalán feltehetjük-e a kérdést úgy, ahogy egy gazdasági társaság tulajdonosai fölteszik az ügyvezetőnek: eredményes évet zártunk?*

– A lelki élet területén nagyon nehéz mérni az eredményességet. Mert nem olyan, mint egy épület felhúzása, vagy akár csak egy üzlet beindítása. Vannak intézményeink, vállalkozásaink. Iskolákat, templomokat, plébániákat tartunk fönt. Műemlékeket restaurálunk. Egyházi kiadású könyvek jelennek meg. Nem tagadom, van tehát, ami mérhető.

– *Presztízs, becsület... ?*

– Persze, ilyen jellegű kérdéseket is fel lehet és fel is szoktunk tenni. Valahol mindig a mélyben húzódik az igazi érték. Van-e gyökere annak az életformának, hitnek, annak a vallomásnak, amit mi kereszténységnek mondunk. Ha van – márpedig van – akkor, ha nem is látszik külsőleg, nincs ok az aggodalomra. Gondolja el: egy öreg tölgy növekedése, évről évre szinte nem is vehető észre.

– *Vannak olyan konkrét tervek, amelyeket elhatároztak, meg fogalmaztak tavaly vagy akár kicsit korábban a zsinatnál. És teljesültek?*

– Mi sem vonjuk ki magunkat a világ eseményeinek hatása alól. Itt áll előttünk az egyesült Európa való belépés, és nyolc országban a katolikusok egész évben az összefogás szellemében dolgoztak. Pontosabban a közép-európai államokban. A bécsi *Schönborg* kardinális gondolata volt, hogy mi, akik belépünk közép-európaiak, úgy lépünk be, hogy vigyük azt az erkölcsi tőkét, amit sikerült felhalmozni az elmúlt évtizedek alatt. Gondolok itt a *lengyelekre, szlovákokra, szlovénekre, horvátokra*, és egy új szint vigyünk az Unióba. Ennek jegyében tartunk találkozókat, történetek az egymásért való imádságok. Ez nagy dolog! Főként itt, a felbomlott *Monarchia* területén, ahol jövőre május 22-23-án mind a 8 ország találkozik majd *Máriazellben*. Remélem, az egyházmegyénkből is mennek oda fiatalok és felnőttek egyaránt. Közös nagy egymásra találás lesz a katolikus egyház, a keresztények között.

– *Mit üzen az olvasóinknak az új évre?*

– 2002. utolsó óraiban hittel idézem *II. János Pál* pápát, aki az erőszak értelmetlen körforgása ellen emelte fel szavát a hagyományos karácsonyi békeüzenetében. Bátran – a tőle megszokott következetességgel – szólt a készülődő közel-keleti háború ellen. Felszólította a hívőket és minden jóakarátú embert, hogy a béke felépítésén munkálkodjanak. Ehhez kapcsolódnék én is. Egy 17. századbeli nagy egyházi szónok mondta: „*Minden háború polgárháború, mert minden ember testvér Jézus születése óta.*” És ha ez így van, Jézus ember lett – egy közülünk –, akkor ez meg könnyíti, hogy elfogadjuk egymást. A nehéz embereken is próbáljuk meg *Isten* képét és *Krisztust* fölfedezni, viselkedjünk hozzá méltón, emberként. Embernek lenni annyit tesz, mint hasonlítani Istenre. Erre kaptunk elhivatottságot és esélyt. Ezért azt kívánom, az újév a béke éve legyen Bács-Kiskun megyében is: a közösségeinkben, a családokban, a munkahelyeken. Ugye nem könnyű, amit kérek? De amennyi a sikerünk, annyi lesz a boldogságunk.

ELŐ EGYHÁZ

Reális ember vagyok, nem mondhatok mást:

olyan az egyházmegye állapota,

mintha a tatárjárás után lennénk.

Talán nem túlzás azt állítani,

hogy ez az egyházmegye szenvedett a

legtöbbet történelmünk folyamán.

– *Az elmúlt hónapokban plébánosokkal és a hívekkel beszélgetve, mit tapasztalt egyházmegyéjében?*

– A szentelésem óta eltelt időben bérmlásokon és egyszerű egyházközségi látogatások alkalmával valóban megkezdtem az egyházmegye megismerését. Mindeddig őszinte és kedves fogadtatásban részesültem. Reális ember vagyok, nem mondhatok mást: olyan az Egyházmegye állapota, mintha a tájárjárás után lennénk. Talán nem túlzás azt állítani, hogy ez az egyházmegye szenvedett a legtöbbet történelmünk folyamán. A török hódoltság alatt települések százai néptelenedtek el. Az országvesztéssel arányos egyházmegyevesztés, a világháborúk, a kommunizmus pusztítása és most az elvilágiasodás hasonló eredményeket produkáltak, mint a félhold harcosai.

Jól tudom, hogy nem vagyunk egyedül ezekkel a gondokkal. Szenvet egész Európa, az ember van válságban.

– *Ugyanakkor biztosan megtapasztalta azt is: egyre több embernek kezd elege lenni: mindig többen lesznek, akiket nem elégít ki az ezer csatornát kapcsolni képes tv-s távirányító, akik megcsömörlöttek a diszkós zajágyuktól és nem kérnek többet a drogok kínálta extázisból.*

– Mindenfelé azt hallom, hogy lelki segítséget adó, hűséges, felkészült, példaadó pásztorokat szeretnének maguk között tudni a híveink. Húsz hívás közül tizenkilenc vészjelzés, panasz és kérés, valamelyik válságba jutott, szétszóródás előtt álló plébániai közösségtől érkezik. Persze tudom, nem lehet ezen csodálkozni. Hiszen az orvoshoz nem azért megy az ember, mert meg van mind a harminckét foga, kiváló a közérzete, és rendben vannak az idegei. Sajnos az esetek többségében csak kényszermegoldások születhetnek. Nagyon kevés a hadra fogható, felkészült papunk. Ősi, nagy plébániák is vannak ma már plébános nélkül.

Nap mint nap jönnek hírek: meghalt a pap testvér, súlyos beteg lett, felőrölték idegeit a nehézségek, tartását, önfegyelmét legyűrte a magány, a sikertelenség, az értetlenség vagy a rosszindulat.

Gyakran úgy érzem - szembenézve a napi gondokkal: olyan hajó kapitánya vagyok, ahol a legénység nem engedelmeskedik a parancsoknak és a hajótest nap-nap után léket kap. Ennek ellenére meggyőződésem: elérjük a partot, a biztonságos kikötőt...

Az érzelmek homokvára

– *Vajon az Ön meggyőződését elfogadják-e azok, akik most élik át közvetlen környezetükben először a súlyos paphiány lélektisztító hatásait?*

– Nagyon kellemetlen tapasztalataim vannak e téren. Úgy látom: elvárások vannak, de az áldozatvállalás és a tolerancia jelei hiányoznak. Könnyen elfogy a hívek serege, ha nincs pap. Apáinknál még lehetett meghatározó élményakkumulátor. Mondjuk a Katolikus Legényegyletben (KÁLÓT) volt egy jó pap, aki hitet tudott közvetíteni. És ez a néhány prédikáció vagy egy misszió elég volt hosszú időre. Egy életre. Kibírta véle az ember a katonaságot – a háborút, a hadifogságot – és még hű tudott maradni a kommunizmus időszakában is. Ma már ritkán fordul elő ilyen mély kötődés. Annyi hallott és látott információ zúdul ma az emberre, hogy csak kapkodja a fejét. Nem tud tájékozódni. Nem tudja, kinek higgyn? Zavarodottá, majd közönyössé válik.

– *Milyen megoldást javasol?*

– Ne az érzelmekre építsük a világunkat, hanem az akaratainkra. Az érzelem olyan, mint a homok. Folyton változik, ahogy fúj a szél. Ebben látom a család válságának is az egyik fő okát.

Nem véletlen, hogy a pap az oltár előtt nem azt kérdezi a házasulandóktól: – Úgy érzed-e, hogy holtáig hűséges leszel a férjedhez vagy a feleségedhez? A kérdés így szól: – Akarod-e a házasságot? Akarod-e a gyermekeket?

Az ember ma így érez, holnap úgy. Gondoljunk bele, az elhíresült Clinton-botrányról az emberek naponta más volt a véleményük. Mikor mit tápláltak a fülekbe a kommunikációs agytrösztök.

Támadások kereszttüzeiben

– *Önt az elmúlt időszakban sok támadás érte, mert amint átvette az egyházmegye vezetését, elkezdte a papokat helyezni. Döntései ellenérzéseket, sőt ellenállást váltottak ki a hívek és a papok részéről is.*

– Támadás nélkül nincs vezetés. Őszintén mondom: nem azért küldöm új feladatra a munkatársaimat, hogy megmutassam a hatalmamot. A hívek sajnos igen gyakran csak azt látják, hogy elvittem tőlük egy papot, akit szerettek. Ha ők ismernék a szempontjaimat vagy az egyházmegye gondjait, biztos vagyok benne, hogy másként vélekednének. Soha nem jókedvemből írom alá a diszpozíciót. Létkörmést végzek. Sok időmet elveszi egy-egy döntés alapos előkészítése.

– *Néha úgy tűnik, régebben sokkal könnyebben mentek az áthelyezések...*

– Sokkal több pap volt és nagyobb az egyházfegyelem. Sok évig szolgáltam káplánként, illetve lelkipásztorként. Minden helyemről fájó szívvel mentem el, amikor a püspököm új feladatot adott. De olyan nem volt, hogy magyarázatot kértem volna a főpásztoromtól, vagy nemet mondtam volna a kérésre. A híveknek megmondtam: ne tiltakozzanak, ne menjenek az előjárómhoz! Értsék meg: amikor papok lettünk, engedelmisséget fogadtunk. Ma sokszor tapasztalom, hogy a régi fegyelem meglazult.

– *Sokak szerint a hívekkel fenntartott testvéri-atyai kapcsolatot megterheli, hogy az érseki székhely és a hivatal Kalocsán van. Nem lenne jobb átköltözni Kecskemétre, ahol legtöbb a katolikus hívő?*

– Gondolkodtam már ezen én is. Ám a történetiség azt kívánja, hogy a kalocsai érsek Kalocsán maradjon. Azt pedig természetesnek találom, hogy a szolgálat újra és újra útra indít. Kecskeméten például biztos, hogy többet miséztem, és többször tartottam lelkigyakorlatot, mint Kalocsán. Gyakran megfordulok a megyeszékhelyen, a Czollner téren és a Szent Család-plébánián, meg az iskoláknál. Itt a Duna-parti városban hetente – csütörtökönként – felnőtt hittan csoportot vezetek, de a hétvégéim szinte kivétel nélkül a kisebb egyházközségeké.

Az érseki hivatalt egyébként nem is nagyon lehetne átvinni, mert a Kossuth téri helynökségen kicsi a hely. Az épület – az egykori rendőrség – máig nem került át a tulajdonunkba. Ha Kecskeméten laknék, akkor Bajára, Bácsalmásra vagy Jánoshalmára mikor juthatnék el? Nem nyernék szinte semmit időben, kilométerben. Munkám nem reprezentáció, inkább zárandoklat...

– *A plébániák élete a lelkipásztor és a hívek meghitt kapcsolatán alapul. Mostanában gyakran hallani híreket e bizalom meg ingásáról. Anyagi természetű ügyekről van szó. Gondolok itt a Lakitelek Népfőiskola megvásárlására vagy a Guliga-ügyre.*

– Magam is vallom: az egyházi vezetőknek nagyon vigyázniuk kell ezekben a kérdésekben. Az anyagi természetű ügyek szinte mindenütt megterhelik a papok és a hívek kapcsolatát. Bizalom nélkül nem működhet érlelően a lélek, nem teljesítheti igazi funkcióját a plébánia. Az Ön által említett témák azonban a csanádi egyházmegye ügyei.

– *Lakiteleket Önnek is bizonyosan felajánlották...*

– Ez igaz. Nem is lett volna haszontalan a megvásárlása. Sokféle közösségünk – ministráns és diakónus-kör, KÁLÓT, KALÁSZ – nélkülözni kényszerül az alkalmas találkozási helyeket; pedagógusaink, civil segítők továbbképzésére is kellett volna hely. De nem volt pénzünk.

Nekünk eladósodott iskoláink, romos templomaink, düledező falusi-tanyasi plébániáink vannak. Nem is merészeltem volna erre gondolni. Az anyagi részleteket nem ismerem, de biztos vagyok benne, hogy tisztán kezelt dologról van szó.

– *Sokan mégis úgy érzik, az egyház titkolja az anyagi ügyeit. Óriási összegekről lehet szó...*

– Higgye el, nincs titkolnivalónk. A plébániai gazdálkodás a közösség tagjai számára nyilvános. Az egyházközségi szabályzat elő írja, hogy az év végi hálaadaskor részletes mérleget kell ismertetni. „B” kasszáról és egyebekről először a Guliga-ügy kapcsán hallottam. Azt persze tudtam, hogy a Szent Antal perselyből bajbajutottak támogatására számla nélkül is adhat a lelkész pénzt. Míg egy házunk él, segíteni fogja a szegényeket.

– *De az állam is ad, a hívek is, külföldről is érkezik segély...*

– Azt mindenki láthatja – nyilvános –, hogy mennyi állami támogatást kapnak az egyes egyházak. Ez az összeg persze nem a papok magánpénze, hanem az intézmények, szervezetek fenntartását szolgálja. Azt pedig most árulom el: az egyházmegye, központi járulékként, az egyházközségek összességétől évente ötmillió forintot kap befizetésként. Mellékelve kapjuk a kéréseket: tetőjavítás, beázások, ablakjavítások, templomépítés. A külföldi segélyek elapadtak. Magyarország, Közép-Kelet-Európa a rendszerváltozás óta nem számít kiemelt segélyezendő területnek.

– *Most a Szentévbén zárják le az öt évvel ezelőtt dr. Dankó László érsek úr által alapított helyi zsinatokat.*

– Számos dokumentum született, azt azonban nem mondhatnám, hogy az öt esztendő során meg lehetett újítani az Egyház megye közösségeit. Úgy gondolom: most, amikor lezárjuk ezt a zsinati szakaszt, a megállapítások végére nem pont kerül. Hadd hozzam az írásjeleket példának – kettőspontot

tennék a lezáró dokumentum szövegének végére.

Hisszük, hogy a nyitott és toleráns emberek társadalmában valóban egy új világ születhet.

Ideák és a valóság

– *Őn szerint az egyház képes hatékonyan segíteni a várva várt kedvező folyamatok elindításánál?*

– Zsinatunk záró szentmiséjén mondtam el a példát, s lehet, hogy itt is érdemes idézni. Ha valaki ismeri egyházát, az tudja: sohasem volt olyan időszak, amikor az Evangéliumot ideálisan sokan és hosszú távon megvalósították volna. Még az ősegyház élete is tele van esendőséggel, pedig ők nagyon közel voltak *Jézus Krisztus* feltámadásához és a *Szentlélek* elküldéséhez. Minden kor keresztényeiben a lélek kész, de a test erőtlén. A mi Urunk tudta ezt, mert olyan vetésről mondta a példát, amelyben a konkoly is megterem. És tudjuk, az sem lesz tökéletes, amit ezután teszünk. De megpróbáljuk újra, és talán éppen ez a talpraállítás, ez az új meg új indulás fejezi ki igazi lényegünket. Ezzel kínálunk példát a gyakran megfáradt, hitevesztett társadalmunknak.

– *Hallotta biztosan Ön is a kérdést: mit akarnak ezek? Hiszen épp az egyházon teljesül be a Biblia kemény ígérete: megverem a pásztor és elszéled a nyáj. Az elmúlt tíz évben csak az egyházmegyében több mint félszáz katolikus pap távozott az élők sorából. Amióta Ön itt szolgál – két éve –, már a tizenharmadik paptest vérét temette el. Számítások szerint 2008 körül 46 aktív pap működik majd az egyházmegye mintegy másfélszáz plébániáján.*

– Épp erről beszélek! Aki ismeri a kalocsai egyház történetét, tudja: bár a legelső alapítások közé tartozott – a koronát magyar földre hozó Asztrik apát irányításával feltehetőleg már 1002-ben meg szerveződött –, volt idő, amikor mindenét elveszítette. Vára székes egyháza romokban hevert. Híveit, papjait szétkergették vagy megölték. (Igaz, megesett az is, hogy – az esztergomi érsek ősi jogának csorbítatlansága nélkül – a királykoronázás Kalocsa-érsekére hárult.) A hivatások kérdése titkokat rejt. Nem sokat szólhatunk hozzá, mert erőszakkal vagy valami jó propagandával nem lehet papokat toborozni. De nem félek. Vannak jelzések, amelyek biztatnak bennünket. Idén például – a megszokottól jóval több – kilenc papnövendéket vehettem fel. Nem szabad elfelejteni, hogy a meghívás Istentől ered; az ajándék. Bízom és remélem, nem marad pásztor nélkül a nyáj. Mert tudom azt is: szükség van, szükség lenne aktív, lelkes, tiszta, lelkesítő fiatal papokra ebben a válságoktól szenvedő korban. Ezt nem az egyházi személyek állítják, hanem a hívek, sőt időnként a vallástalan polgárok is...

Intézmény és küldetés

– *Hogyan alakul át az egyház, mint intézmény? Új világban élünk, a kommunikációs társadalomban időnként úgy érzi az ember, hogy a katolikus egyház nem lép. Túl óvatos.*

– Az egyház nem olyan öreg, hogy ne akarna változni, de nem olyan fiatal, hogy azonnal reagálna a világ minden rezdülésére. Vegyük úgy, a katolikus egyház egy tengerjáró hajó. Nyilván, egy kis kielboottal könnyebben lehet megfordulni a vízen, mint egy nagy monstrummal, de egy nagy hajó, ha csak egy kicsit is fordul, óriási változást eredményez. A *II. vatikáni zsinaton* például valami ilyen csoda történt.

Munka és pihenés

– *Bács-Kiskun lakosságának jelentős része manapság a poros aszályban a tűző napon – a mezőgazdasági munkák legszívósabb frontján – a földeken fuldokol. Mások épp most keresik a pihenés, a megérdemelt üdülés lehetőségeit. Bántó ellentmondás vagy normális kettősség ez?*

– Magam is falun éltem évtizedekig. Szüleim kertjében ma is segítetek egy kicsit, ha van időm. Jól tudom, ma is kemény szolgálat a parasztemberé. Jézus maga is kétkezi munkás volt, az apostolok szintén. Nem lehet szembe állítani a kétféle igyekezetet. Az Egyháznak a robotosoknak és az üdülőknek is van mondandója.

– *Van-e nyári szünet a pasztorációban, a plébániák életében?*

– A folyamatosság nem szakadhat meg. A lelki ember teljes életet él. Tehát nem lehet elhagyni az imádságot, vasárnapi szentmisét. Isten törvényei egész életre szólnak. A hitoktatás persze iskolai szinten szünetel, de vannak helyette programok: táborok, kirándulások, zárándoklatok. Furcsa módon ma már többségükben nyárra tevődnek át a házasságkötések. A felkészülés része a jegyesoktatás.

– *A papok nem mennek szabadságra?*

– A kánonjog biztosítja a pihenésre szánt időt. Ez persze azt jelenti, ha az egyik szolgáló testvér elmegy, a társának vagy a helyettesének duplán kell dolgoznia. Nincsenek kispadon várakozó kollégák. A pihenés lelki feladat, kötelesség. Az *Úr Jézus* is elment keresni egy csendes helyet. Igaz, nem hagyták sokáig nyugodni, mert fölkeresték, de a szándék egyértelmű volt.

– *A tízparancsolat is említi a pihenés megszentelését.*

– Azért vannak e téren is rutinszerű beidegződések. Még a hitbuzgó embereknel is ez sok esetben azt jelenti, hogy vasárnap elmegy a szentmisére. Pedig valójában többről van szó. Ez a parancs olyan feladatok elvégzését jelenti, amelyekre egyébként munkanap nem kerülhet sor. Jézus úgy hangsúlyozza üzenete jelentőségét, hogy maga is gyógyít szombaton. A nyugalomnak az ember megszabadítását és a Teremtő dicsőségének ünneplését kell kifejezésre juttatnia. Meglátogatni egy jó ismerős barátot, fölkeresni egy beteget, megvendégelni a családot. És benne van a mértéktartó szórakozás is.

– *Bács-Kiskunban ötszáznegyven-ezren lagnak. Az egyházi statisztika szerint ebből mintegy háromszázhatvanezer katolikust számolnak. Óriási felelősség ez és hatalmas munka. Nyugodtan alszik?*

– Sosem voltam jó alvó. A felelősség komoly lelkiismereti problémát jelent számomra. Tökéletes, teljes munkát nem lehet végezni. Hiába járom az egyházmegyét, vigasztalok, és biztatom a híveket. Ahol nincs, bizony könnyörögnek a papért. Ahol van, ott panaszkodnak rá. Nem lehetek elég bölcs az ilyen ügyekben. Nekünk meg kell tennünk mindent, ami rajtunk áll, a többit bizzuk az Istenre. *Jézusnak* van egy nagyon egyszerű, de óriási mondása: „*Elég a napnak a maga baja.*” És ezt mindenféle élet formában lehet tudatosítani és megszívlelni. Nem kell kétségbe esni, előre jajveszékelní. De ha előttünk a feladat, nem mulaszt hatunk, és nem késlekedhetünk.

– *Melyek a legfontosabb feladatok Kalocsán, Kecskeméten, Főegyházán és Baján?*

– Magyarország olyan kicsiny, hogy nagyon nagy különbség országrészek között nincs. Prioritásnak tartom a tanítást – legyen az Biblia-magyarázat, vagy egyáltalán felnőtt hittan. Utána következik a szentségek kiszolgálása, amely lehet bérmlás, papszentelés, vagy bármi más. Ez a két pillér, amely minden pap életében nagyon fontos, ugyanúgy a püspökében is.

– *A nyár elmúlt, kezdődik az új iskolai év. Sikerült-e az elmúlt két hónapban pihennie? Hogyan telt a nyár? Hallottuk, hogy Londonban is járt...*

– Igen. Volt egy kis kikapcsolódás. Jártam Angliában, és Hévízre is eljutottam rövid időre. Bár az otthonomban is ki tudok kapcsolódni. Ehhez csupán csendre van szükség, hogy tudjak olvasni, mert az olvasás az utazás egyik formája. Úgyhogy, ha nem is kipihenten, de fölkészülten várom az új feladatokat. Nagy örömmel mondhatom, megnyílik egy új óvodánk *Kecskeméten*, a *Szent Imre-iskola* szomszédságában. Ez is misszió. Célszerűen, szerényen építkezünk. Csendesen kell végezni a munkánkat, mert az általában gyümölcsöző lesz.

VATIKÁNI LÁTOGATÁS

Bennünket teljes és erős hűség köt Rómához.

A magyar katolikusoknak egyébként

sosem volt bajuk a Szentszékkal.

Inkább arról volt szó, hogy rontotta a viszonyt,

amikor egyházunk állami befolyás alatt állt.

A Magyar Katolikus Püspöki Kar tagjai a Vatikánba utaztak. Beszámolóra mentek a főpapok; úgynevezett „*ad limina*” látogatásra. A *Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye* érsekét közvetlenül elutazása előtt kérdeztük a római küldetésről.

– „*Limen*” latinul küszöböt, kezdetet, kiindulási pontot jelent. A püspököknek időnként (általában ötévenként) át kell lépniük a *Vatikán* küszöbét, hogy jelentést tegyenek az egyházi állam „minisztériumainál”, főintézményeinél. Beszámoljanak eredményeikről és gondjaikról. Ilyenkor van lehetőség arra, hogy személyesen is szót váltsanak a főpásztorral, *Jézus Krisztus* földi helytartójával. *II. János Pál* pápa sokirányú elfoglaltsága miatt kissé eltolódott a magyar zarándoklat. Hét éve volt hasonló esemény. Igazából tehát még megboldogult elődöm, *dr. Dankó László* érsek atya készítette elő azt az anyagot, amelyet az egyházmegyénkről viszek. Vaskos könyv kerekedhetne ki a jelentésből, amelyet olaszra fordítottunk. Talán mondanom sem kell, milyen nagy várakozással készülünk mindannyian erre a találkozásra.

Az 1893-as Egyházi törvénykönyv 400. kánonja írja: „*A megyés püspök abban az évben, amikor jelentését a pápának be kell terjesztenie... utazzék Rómába, megadni a tiszteletet Szent Péter és Pál apostolok sírjának, és jelenjék meg a római pápa színe előtt.*”

– Mit várnak, mit hozhatnak majd haza az Örök Városból? Várható valami teljesen új kezdeményezés?

– Nagy meglepetés nem várható. Lényegében még ma is a *II. vatikáni zsinat* állásfoglalásainak megvalósításán dolgozunk. Amivel mi ott magyar katolikusok jelentkezünk, csak egy apró – de, hiszszük: lényeges – színfolt a hívő közösség termő életében, így kapcsolódunk majd – új reménnyel felöltődve – a tágabb testvériséghez.

Nálunk központi vezetés van, ezért a részegyházakra lebontva is egységes szemléletet, egységes célkitűzést kell elfogadnunk. Fel kell vennünk azt az irányt, amely mentén a Világegyház halad. A helyi szinódusok a *II. Vaticanum* hatalmas summázatait tartalmazó elmélgedések keretében elemezték. A nagyívű dokumentumokból készítettek rövidebb és hosszabb távú lelki programokat. Tudjuk, rajtunk kívül eső okok miatt mi magyarok ma még évtizedes késésben vagyunk a dél- és nyugat-európai vagy az egyes amerikai egyházakhoz képest. Van mire figyelni, van mit tanulnunk...

– *Melyek azok a kényes kérdések, amelyekben Ön – aki naprakészen követi a pápai intézmények Internetes, televíziós-rádiós közleményeit és a publikált tanulmányokat is olvassa – éppen a személyes találkozásnál vár majd választ?*

– Felgyorsult a világ. Naponta érkeznek a hírek korunk botrányairól, vitáiról. Klónozható-e az ember, megengedhető-e a gén manipuláció, mit válaszoljunk, ha a homoszexuálisok államilag elismert házasságkötéseiről hallunk? Egyházunk a Gondviselőnek köszönhetően kétezer éves állandósággal és folytonossággal bír. Ezért nem kell minden hírre úgy reagálnunk, hogy: Jaj, most mi lesz velünk? Sok mindent láttunk már, sokféle tanulság született. Egyházunk – képletesen szólva – egy nagy hajó. Következésképpen lassan fordul meg. Ha egy kis szekta lenne csak, akkor apró csónakhoz hasonlíthatnánk. Amivel könnyen lehet forogni, de egy kisebb vízi járművet könnyebben is megdobál az idők árája. Egy nagy hajó lassan, méltóságteljesen és biztonságosan tud haladni a célja felé. Nyilvánvaló, a technikai civilizáció sok olyan problémát tár elénk, amellyel – reálisan – még évtizeddel ezelőtt sem kellett számolnunk. Az említett problémákra a moráleteológusok műhelyeket alkotva próbálnak választ kínálni. Amit aztán – jóváhagyást kérve – elterjesztenek, azt a tanító hivatal megfelelő bölcsességgel, higgadtsággal meg is válaszolja. Tehát nem csak az örök állandóság jellemzi az intézményeinket, hanem egyfajta naprakészség is. Megfelelő alapossággal szeretnénk segíteni azoknak, akik bizalommal fordulnak hozzánk. Természetesen egy-egy, a mostanihoz hasonló találkozás sokat segíthet a püspököknek a személyes lelkipásztori program kialakításánál, a sajátos egyéni ügyek elbírálásánál.

– *Történelmünk során nem mindig volt felhőtlen a Vatikán és a magyar egyház viszonya. Most vannak-e feszültségi pontok, amelyeket, ha léteznek, éppen most kellene tisztázni?*

– Nincs különösebb feszültség a magyar egyház és Róma között. Miért is volna? Ez nem nemzeti egyház – mint például Kínában a nemzeti katolikusoké –, bennünket teljes és erős hűség köt Rómához, *II. János Pál* pápához. A magyar katolikusoknak egyébként sosem volt bajuk a Szentszékkal. Inkább arról volt szó, hogy rontotta a viszonyt, amikor egyházunk állami befolyás alatt állt. Nemcsak a kommunista időkről beszélek most, hanem olyan évszázadokról, amikor a királyok, állami vezetők beleszólhattak a hívő közösségek életébe. Például rajtuk múltott – ők határozták meg –, hogy ki lehet püspök. Ez bizony feszültséget okozott. Hála Istennek jelenleg ilyen értelemben is szabad az egyházunk. Minden vatikáni instrukció eljuthat hozzánk. Meg valósításán akadály nélkül fáradozhatunk. Amióta a Szentszék visszaállította hivatalába a nunciust és a nunciatura intézményét, még közelebbi kapcsolatban vagyunk. Sok olyan írásos dokumentum van, amelyet már nem Rómába kell küldennem, hanem a budapesti követségen keresztül, a napi postával jut el az illetékes pápai hivatalhoz.

Látogatóban a Szentatyánál

– *Őn a napokban érkezett haza Rómából. A Magyar Katolikus Püspöki Kar „ad limina” zárándoklatán II. János Pál pápa személyes találkozáson fogadta a kalocsai püspökséget alapító Asztrik apát 91. utódját és segédpüspökét, Bíró Lászlót.*

– Első alkalommal találkoztam *II. János Pál* pápával. Mint mindenki, mi is megilletődve tértünk be a Szentatya dolgozószobájába társammal, Bíró László püspök úrral.

– *Milyen nyelven váltottak szót?*

– Németül.

– *Ilyenkor megadják, hogy miről beszélhetnek?*

– Nincs kötött napirend, de rövid az időnk, és vannak témák, amelyekről feltétlenül szólnunk kell. Röviden bemutatam az egyházmegyénket. A Szentatya kétszer is megjegyezte, hogy nagyon fiatalok vagyunk. (Való igaz: majdnem egyidősek vagyunk, két héttel vagyok öregebb Bíró püspök úrnál.) Fél évszázad komoly idő, de hát püspökként és érsekként ez az életkor valóban még gyermekornak számít.

– *Vannak-e emlékei a pápának Magyarországról?*

– Természetesen. Sok élményét említette. Megdöbbenett az emlékezőtehetsége. Amikor a *kalocsa*i egyházmegyéről beszéltünk, visszanyúlt egészen a zsinatig, *Hamvas András* és *Ijjas József püspök* testvéreinkre, valamint *Dankó László* érsek úrra barátsággal emlékezett. Meleg szavakkal idézte meg személyüket. Említette, hogy együtt voltak a zsinaton. Érdeklődött egyházmegyénk hitoktatása és papi utánpótlása iránt. Érdekelték, milyen nemzetiségek élnek hazánkban. Beszámoltam neki, hogy békében együtt élünk horvát, szerb, sváb és cigány testvéreinkkel. Érdekelte, milyen arányban vannak protestánsok az egyházmegyében. Ez azért jöhetett szóba, mert én vagyok megbízva a püspöki karból az *ökumenikus* ügyekkel. Érdekelte a családpasztoráció is. *Bíró* püspök úr ugyanis a családok ügyét intézi.

– *Nem lehet könnyű a tájékozódás, hol van Kalocsa, hol Kecskemét...*

– Előtte volt a térkép. Abból néztük-nézte, hol élünk, hol dolgozunk. El tudott bennünket térben és időben helyezni. Idős kora és – gondolom – betegsége miatt nagyon sok gondja lehet. Éppen ezért meglepő, felüdítő az a szellemi frissesség, ami ilyenkor egy beszélgetésből is jól előtűnik. Talán mondanom sem kell: felejthetetlen élmény volt találkozni, beszélgetni vele...

– *Hagyomány, hogy ilyenkor komoly ajándékokat adnak át.*

– Sok minden változik az egyházban. Nincs nagy reprezentáció. Közös ajándékot vittünk: kalocsai motívumokkal (is) gazdagított oltárterítőt és egy értékes műalkotást. Átadtunk továbbá egy 15 ezer német márkáról szóló csekket. Tudjuk, hogy a pápa – alapítványain keresztül – segíteni igyekszik a nagy katasztrófáknál. Ez a pénz a földrengés sújtotta országokba jut majd pápai segély formájában...

HÁBORÚ ÉS BÉKE

*Mi azt valljuk: a magunk ereje kevés ahhoz,
hogy a békét megvalósítsuk.*

*Szent Ágoston szerint: a rend nyugalma Istennel,
embertársammal, önmagammal rendezettséget biztosít,
és ez mindig az emberi szívből nő ki, ez a béke.*

A béke Isten ajándéka

– *II. János Pál pápa és a katolikus egyház püspökei világszer te egyértelmű nyilatkozatokban ítélték el az amerikai háborús készülődést, illetve a harcok megindulását Irakban. Komoly történeti tanulságok indíthatták a világ- és a magyar egyház vezetőit erre a határozott állásfoglalásra...*

– Az újkori háborúk esetében mindig határozottan tiltakozott a katolikus egyház a gonosz hatalmak fegyveres készülődéseivel. Már az I. világháború idején is sokszor fölemelte szavát *XV. Benedek*, majd *XII. Pius* pápa a II. világháború alatt. Most, a *vatikáni* archívumok megnyílása idején tudtuk meg, milyen egy értelműen próbált dolgozni a békéért – diplomáciai eszközökkel – többek között a zsidók megmentése érdekében is. Már *XII. Pius* leszögezte: a háború nem alkalmas eszköz az emberiség problémáinak megoldására. Azóta mérhetetlenül „*tökéletesebb*” és hatékonyabb tömegpusztító fegyvereket fejlesztett ki az emberiség. A szörnyű pusztítás soha sem lehet arányban *azzal*, amit a támadás szervezői el akarnak érni. A célok pedig – valójában hatalmiak és gazdaságiak, és sajnos mindig azok szenvednek el a háborúk borzalmait, akik javarészt ártatlanok: a tömegek, az egyszerű emberek.

– *Az egyház pacifista?*

– Nem vagyunk pacifisták. Ismerjük a jó harcot, amelyet legfőképpen mindenkinek magának, magában kell megvívnia. A háború nem csupán erkölcsi problémaként fölvetendő emberi tény. A *Biblia* világában való jelenléte lehetővé teszi a kinyilatkoztatás számára, hogy általános tapasztalatból kiin-

dulva kifejezhesse annak a drámának az egyik lényeges oldalát, amelynek az emberiség részese.

– *Igaz, hogy Isten szándékának célja a béke, de ennek a békének az előfeltétele a győzelem, annak pedig harc az ára. Krisztus élete feláldozásával győzte le a halált...*

– A mi fegyvereinkről, hadi felszerelésünkről ír a Biblia. Lelki dolgokról beszéltünk mindig. A terrorizmust például éppúgy elítéljük, mint a háborút. Különbséget kell tennünk a pacifizmus, valamint az egyházi béketörekvés és üzenet között. A pacifista mindenáron a békét akarja, de pusztán csak emberi eszközökkel. Mi azt is valljuk: a magunk ereje kevés ahhoz, hogy a békét megvalósítsuk. *Szent Ágoston* szerint: a rend nyugalma Istennel, embertársammal, önmagammal rendezettséget biztosít, és ez mindig az emberi szívből nő ki, ez a béke. Mi azt mondjuk: a béke Isten ajándéka. Ezért mondunk misét az Isten ajándékáért, a békéért.

– *Magyarország az európai uniós népszavazás előtt áll, amelyre még húsvét előtt sor kerül. A katolikus püspöki kar körlevélben fejtette ki álláspontját. Mit tartalmaz az üzenet?*

– Valójában nem körlevél, hanem felhívás, amit hirdetés formájában közlünk. Az első fejezet az EU-csatlakozást ajánlja a híveknek, *II. János Pál pápa* nyomán. Mi a *Szent István*-i örökség letéteményeseiként mindig Európához tartozónak éreztük magunkat. Úgy gondoljuk, ott a helyünk a nyugati világban, bár tudjuk, ez nagyon sok nehézséget fog okozni egy olyan mezőgazdasági megyében, mint a miénk. De ha nem lépünk be, a rosszabbat választanánk. Joggal biztat tehát bennünket a körlevél arra, hogy mindenki járuljon az urnához, lelkiismerete szerint szavazzon. Szentatyánk szellemében próbálja meg az Unióra letenni a voksát, hiszen gyökereiben az Unió mégis a keresztény gondolat, és az összetartozás kifejezője. Az ezeréves távlatból már jól látható, mit jelentett a magyarság számára a kereszténység felvétele, az Európa felé, Róma irányába való nyitás. Most talán nincs meg ez a történelmi perspektíva. Amikor Szent István korában a vad pogányság, a portyázó magyarság fölvette a keresztiséget, utána a társaink elfelejtették a bűneinket is. Segítettek rajtunk, egyenjogú társai lettünk az akkori nyugati világnak. Most erős gazdasági szempontok motiválnak, és az egyenlőség kérdései – mint köztudott – nem igazán tisztázódtak.

– *Mi az Ön személyes véleménye és a Magyar Katolikus Püspöki Kar álláspontja?*

– Minden fórumon őszintén megvallottam, hogy elmegyek voksolni és az Európai Unióra mondom igent, mint a kisebbik rosszra. Úgy ítélem meg, az lenne a nagyobbik rossz, ha ki maradnánk.

– *A háború, az EU-népszavazás a keresztények húsvéti készülődése idejére esik. Lehet-e elmélyülten imádkozni, miközben másutt bombák robbannak, itthon pedig kampány zajlik?*

– A Szentatyá nagybőjti körlevele irgalmassági cselekedetek gyakorlására biztat. Cselekvő imádságra, amely nemcsak elmélyülést, kontemplációt, csendet jelent, de megnyilvánulhat a karitászt különböző fórumain is. Például segítséget adhatunk a menekülteknek. Megmutatkozhat úgy is, hogy az ember több emberséget, türelmet, szeretetet, odafigyelést ad a másoknak, mert ez is egyfajta adakozás. És az *Úr Jézus* példáját követjük, akiről azt írja a Szentírás: „körüljárt jót cselekedvén”. Ez a mondat nem általában hangzott el. Jézus mondja, hogy „Nagyobb boldogság adni, mint kapni”. Nem tudjuk, hány ember imádkozik a békéért, de hogy milliárdnyi, az biztos!

Európa szimbóluma: a gótikus katedrális

– *Ön szerint testvéri egyesülés lesz ez – tehát valamiképpen krisztusi találkozás – vagy lelki kudarc. Mert nem úgy történtek a dolgok, ahogy ez egy nagy múltú kontinensen elvárható lett volna...*

– A Szentatyát tudom idézni: *Európa térjen vissza gyökereihez!*. A társulás nemes terve – a kezdeteknél – lelki természetű volt. Köztudott, hogy hívő keresztények voltak a megálmodói. Még azt is hozzátehetném, hogy katolikus emberek. *Róbert Schumann*t boldoggá akarja avatni a katolikus egyház. Ő mondta azt, ha ki kellene fejezni Európát egyetlen szimbólummal, azt egy gótikus katedrálisban jelenítené meg. Tehát az alapító atyák jól tudták: ha ennek az Európának csak gazdasági közös nevezője lesz, előbb-utóbb versengés támad a hatalomért, de ha megtalálják a közös spirituális gyökeret – életképessé válik.

– *De az Európai Unió nem kívánja az alkotmányában a keresztényi vonatkozásokat megemlíteni.*

– A mostanában ünnepezt *Deák Ferenc* mondása volt: a politikában úgy vagyunk, mint a szerelemben: nincsen soha és nincs örökre. Az EU-alkotmány ügyében is mondhatjuk: nem tudjuk, hogy mit hoz a jövő. Változhat ez jobb irányba. Most képzeljük el, bemegy egy majd negyvenmillió *Lengyelország*, ahol azért a katolikus egyház nem olyan erejű, mint itt, hanem meghatározó tényező. Mi lesz, ha ők azt mondják: kérem, mi a náci és a kommunista időkben is helytálltunk, sőt a hit és az egyház

tartott meg bennünket. Akkor nekik szavuk lesz.

– *Krisztus mindig óvott attól, hogy túlértékeljük a formákat. A lényeg a szívekben van...*

– Egy gazdasági együttműködést mindig – sajátos törvényszerűségeivel – az életnek kell kialakítani. De nem szabad sosem feledni, amit Krisztus mondott: „Mit ér az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de lelke kárát vallja!”

– *Meditációiban bizonyára Érsek úr is felteszi a kérdést magának: mi a fő feladat, amit az Úr nekem szánt, amikor ki szemelt az érseki székre. Kapott-e már választ erre a kérdés re? Gondolok arra, például, hogy Ön az első uniós főpap Kalocsán...*

– Sokféle elkötelezettség köt a munkámhoz. Valóban nagy kihívás lesz az Unió, és erre nem is vagyunk felkészülve. Ki hívás lesz a kereszténység számára is. Ismertek az alkotmány szövegeivel kapcsolatos nehézségek, viták, a tartalmi deficit. Aztán féltjük a nemzeti örökségünket. Az egyetemes katolikus egyház helyi közösségei a nemzeti identitás elvesztésétől tartanak. Úgy, hogy kihúzzák a talajt a lábunk alól egy mezőgazdasági megyében, de úgy is, hogy mi magunk nem törődünk a kulturális erózióval.

– *Önt úgy ismerjük, mint az örökké mozgó érseket, aki egy Opel Astraval nekiindul télen a legnagyobb hóban, autóba ül a legforróbb nyárban, és elmegy a legkisebb lakott település re is. Tehát látogat, erősít, segít. Reményt önt az emberekbe, hogy ebben az új világban, az új körülmények között is - mondjuk a vagyon mételyének világában – megtalálják a lelki békéjüket... El az emberekben a remény?*

– Nem mindenütt él sajnos. Ott, ahol a település lakóinak száma csökken, a falu előregszik, bezárják az iskolát, nincs más hivatal. Sajnos, nincs állandó pap sem, ott nagyon magukra maradtak az emberek, és elkeseredettek. A gyerekeik városba mennek, elköltöznek. Tehát nem mindenütt él. Szembe kell nézni ezzel a realitással. Másutt viszont a nehezebb körülmények között is él. A remény mindig a fiatalsághoz kötődik. A 90 éves embernek földi reménye nem sok van már. De ott, ahol van iskola, ahol foglalkoznak a fiatalokkal, ott mindig föléled a remény. Ezért fontos számunkra, hogy legyenek iskoláink, jelen legyünk a fiatalság körében.

KRISZTUS MEGSZÜLETETT, ALLELUJA!

*Karácsonykor Isten megváltó műve
kezdődik el Jézus Krisztusban,
emberileg a második isteni személyben.*

– Ökör, csacsi, barika, jászol, boldog szülők és persze a kisbaba, a Jézuska. Sokfelé bekukkanthattunk az idei karácsonyon is a júdeai barlangba. Nálunk bekecsben, bundában láthatók pásztorok, a Föld déli felén – ahol most nyár van – könnyű vászonban. Azt mondják az etnográfusok: *Szent Ferenc* fiai alkották meg és hagyták ránk örökölni a karácsonyi dramaturgiát – a szenteste főszereplőivel. Ezt később – sajnos – átvette a marketing, és több hetes profithajszás show-műsor lett belőle...

Karácsony van. Ilyenkor kicsit elcsendesedik a máskor oly zajos és zavaros világ. Sokan ébrednek rá: az anyagiak mellett más értékek is léteznek. Sok múlik ilyenkor a papokon, lelkészeken, hiszen gyakran olyanokhoz is kell szólniuk, akik az év többi napján távol maradnak az oltártól.

Legyenek egymáshoz jobbak!

– Ha a *Szent Ferenc-i* karácsonyt tartjuk meg, vagyis érzelmileg mélyére száriunk az ünnep misztériumának, akkor nem hiányzik a hiú fény, a zenebona – vagyis a show. A rendalapító annak idején azt a csendet, szegényes életállapotot szerette volna helyreállítani, amelybe *Jézus* született. Jászolt ácsol az erdei tisztásra, szerez egy élő kisgyermeket és belefekteti; odaterel egy pár állatot és a legszegényebbeket, *Assisi* és *Umbria* koldusait meghívja, hogy együtt köszöntsék a gyermek Jézust. Tanuljanak a példából! Legyenek egymáshoz jobbak! Azt remélem, hogy ezt a hívást, ezt a tiszta üzenetet, nem tudták máig sem elnyomni az ajándék-csapdák kikiáltóinak reklámszlogenjei.

– *A mezítlábas testvér fontos feladatot rótt az állatokra. Ők melegítették – lehetetükkel – az újszülött Jézust...*

– Nagyon szerette az állatokat. Köztudott, a *Nap-himnuszban* megénekli a természet szépségeit, és legendák szólnak arról, hogy még a farkast is meg tudta szelídíteni. Természetesen ez egy középkori

tanulságos legenda, amely végül visszautal a kezdetekre, ahol azt olvassuk a *Szentírásban*, hogy az ember barátságban élt az állatokkal, a teremtett világgal. S ez később ismét szerepel az Evangéliumban. Ezt írja Márk evangélista Jézus meg- kísértésekor, amikor legyőzte a kísértőt: „*Vadállatok között élt, és angyalok szolgáltak neki.*” Tehát, amikor Jézus győzött a bűnön, valahogy visszaállt rövid időre környezetében is a paradicsomi állapot. Az állatok és a szellemi lények is barátságosak voltak hozzá. Azt mondja Szent Ferenc: „*Az Isten teremtette világnak alapja a harmónia.*” Az embernek nem lehet úgy élnie, hogy önzően kipusztítja az állatokat, tönkreteszi a természetet.

Isten megváltó műve kezdődik

– *A kortárs szentíráskutatók hogyan reprodukálják a szenteste történetét? Különlegesség ez, vagy abban az időben közönséges históriának számított?*

– Tény, hogy Jézus Krisztus megszületett. Időszámításunk tőle datálódik. Tény az is, hogy anyja Szűz Mária volt, atyja, nevelőatyja: József. A Szentírás leírja, hogy pásztorok és bölcsek jöttek hozzá. Ez már lehet, hogy az Evangélium hirdetésének volt egy kelléke, de az Evangélium ezt valóságosnak mondja. Egy biztos: a modern szentírástudós sokmindent analizál és megkérdőjelez. Ugyanakkor azonban, egy ponton túl átjut egy második naivitás korába, amikor a hitben fogja meg ugyanazt, amit a korábbiak valóságnak képzeltek. A középkori ember nem kérdőjelezte meg a csillag csodáját, vagy a háromkirályok históriáját. Heródes királyságát sem úgy látta, mint ahogy mi látjuk ma. Az igazság és az evangéliumi üzenet magva ugyanaz. Épp ezért szól ma is – éppúgy, mint minden korban – az emberhez. Karácsonykor Isten megváltó műve kezdődik el Jézus Krisztusban, emberileg a második isteni személyben.

A szeretet országa

– *Kis hittanosként azt tanultuk Marosi püspök úr óráin, hogy kemény háború dúl a lelkekért, a lelkiünkért. Vannak a sátánnak is csapatai. Velük szemben pedig a jó lelkek, az angyalok harcolnak. Ön szerint az idei karácsonyon hogy áll ez a nagy csata?*

– Ezt csak a Jóisten tudja. Valóban valljuk, hogy a jóságnak is van szellemi erőforrása, és a gonosziságnak is. Az utóbbit a keresztény – de zsidó, és a mozlím is – valamiképpen a gonosz lélekkel azonosítja. Mindenkinek lehet tapasztalata erről. Ki az, aki nem érzi saját lelkében, gondolkodásában ezt a viaskodást? Aki nagyon reálisan nézi a maga életét, az tudja: sokszor erősebb bennünk a rossz, de tudjuk, hogy van esélyünk az újrakezdéshez...

– *A kereszténység története kétezer éves. Nem tartja botrányosnak, hogy annyi imádság, Istennek tetsző áldozat ellenére az emberiség ugyanúgy pusztítja egymást, mint Krisztus születése korában?*

– Sokan kérdezik és joggal: hol az Isten, ha semmi sem változott kedvezően? Sőt egyre rosszabb lesz a helyzet a világban. Én nem vagyok ennyire pesszimista. Adódhat a változatlanság negatív érzete abból is, hogy a tömegkommunikáció segítségével óráról órára tudjuk, mi történik Ausztriában, Afrikában vagy bárhol. Ha pedig nézzük a vezető híreket, azok mindig terrorcselekményekkel, háborúságokkal, katasztrófákkal kezdődnek. Teljesen az az érzete a mai embernek, hogy ez a sátán világa. Pedig nem így van.

– *Advent kezdetén, Krisztus király vasárnapján felcsendül templomainkban a katolikus himnusz: Krisztus győz, Krisztus uralkodik. Hol van ez a királyság? Hol a szeretet országa?*

– Már Pilátusnak megmondta Jézus: az én országom nem e világból való. Következésképpen az a hatalom, amiről a Mester beszélt – és amelyről mi éneklünk –, nem ugyanaz, mint amikor emberi értelemben szólunk az uralkodásról. Az ember hatalmához fegyver és a jog kényszerítő ereje kell. Ha a lélek országa úgy épült volna fel, mint a római birodalom vagy az athéni demokrácia, akkor ugyanarra a sorsra jutott volna. Isten országa pedig létezik. Karácsonykor talán tisztábban érezzük ezt, mint máskor, mert az szellemi-lelki erőter. Mindig megvalósul ott, ahol jó emberek élnek.

Menekültek karácsonya

– *Mennyire eredményes az egyházi misszió a kisebbségek, a szegények és az üldözöttek ügyében? Ön volt az egyik főszerep lője az év kalocsai botrányának. Amikor az érseki város lakossága tüntetést szervezett, hogy oda jöjtenek ne vigyenek. Hogy élte át ezeket a napokat?*

– Rómában voltam, amikor kipattant az ügy. De ahogy haza jöttem – kezdettől –, evangéliumi elvekről beszéltünk. Ha már vannak menekültek, akkor azokat emberségesen kell fogadni. Nem igaz, hogy minden kalocsai polgár akarta a tiltakozást és a tüntetést. Volt, akinek lelkiismereti gondot okozott a kérdés, és csendben amellet döntött, hogy nem írja alá a visszautasító ívet. Ez az Evangélium törvényszerűsége. Az indulatok mindig hangosak, látványosak, de a jótettek mindig csendesek.

– *Most éppen az érseki palota szomszédságában élnek minden napjaikat a menekültek. Milyen lesz a karácsonyuk?*

– Bár ők jobbra mozlim, mohamedán vallásúak, kapcsolatunk egyre erősödik. Jártam már náluk a múlt héten és korábban is. Valamit megsejtettek abból, hogy mi szeretettel fogadjuk őket. Persze egy menekült élete egészen más, mint aki saját hazájában élhet, így a mostani ünnepi találkozás új tartalmakat hordoz. Kiderült: a szeretet számunkra közös nyelv, amit társa dalomban és vallásokon kívül-belül mindenütt érteni lehet.

– *Az ünnepek összehozzák az embereket. Ilyenkor azok is el mennek a templomba, akik nem gyakorolják a vallásukat. Az egyház fel tud-e készülni ezekre a feladatokra?*

– Még a legkisebb falucskában is van karácsonyi istentisztelet. Azért használom e szót – azért nem mondtam misét –, mert ahova nem tudunk fölszentelt papot adni, oda diakónust vagy egy felkészült munkatársat küldünk. Persze igyekeznek a plébánosok legalább egy karácsonyi misében összegyűjteni a híveket.

A templomban vár a család

– *Engedjen meg egy személyes kérdést. Önnek van-e, lehet-e magánélete? Nyílik lehetősége, hogy eltávolodjon a megszokott szolgálattól, lelkileg töltekezzen?*

– Azt hiszem, a legintimebb magánéleti dolog mindenki életében, ha szívből imádkozik. Mert akkor olyasmit is kimond, amit talán még a legjobb barátjának vagy a házastársának sem mer kimondani. Ezt az intimitást egy érseknek is módja van megtalálni. Én is próbálok elvonulni és kapcsolatot teremtem az én Istenemmel.

– *Találkozik-e a családjával, szüleivel?*

– Nagyon szeretem a szüleimet, de ők már káplán koromban tudomásul vették, hogy a pap karácsonykor, húsvétkor, a nagy ünnepek idején nem otthon tartózkodik, hanem ott van, ahol az ő népe van. Minket a templomban vár a családjunk. Mert az életünket erre a feladatra áldoztuk. Megtisztelő, boldog szolgálat ez. Jézus szava igaz: *Nagyobb boldogság adni, mint kapni.*

– *Mi az idei karácsony érseki üzenete? Milyen szándéokra építi homíliáját?*

– Lássák, lássuk meg azt a csillagot, amely számunkra Jézus Krisztus születését jelzi. Ahogy a napkeleti bölcsek elindultak irányába, és vezérelte őket az égi jel, menjünk mi is Jézus Krisztus felé, és a hitük pislákoló mécsesét gyújtsa lángra az Úr születésének ünnepe. Mert ha a hit kegyelmét és adományát karácsonyra ajándékként megkapjuk, biztos, hogy nagyobb lesz bennünk a szeretet Isten és egymás iránt.

HÚSVÉT ÖRÖME

*Elnémultak a sóhajok,
pokolból feltörő jajok,
angyal kiált – fényben ragyog –
így szól: az Úr feltámadott.*

Csak pár óra még és felzeng a templomokban a gyönyörű húsvét reggeli himnusz. Jézus Krisztus feltámadása áradó örömmel tölti el a hívő lelkeket. A történészek adatai szerint a kalocsai egyházi központhoz tartozó közösségek ezer év óta élnek át újra és újra egységben ezt a misztériumot.

Húsvét a keresztények számára a legnagyobb, legigazibb ünnep. A megváltás jó híre a terhelt, megfáradt emberi leiekbe a remény, az öröm, a bizalom érzését ülteti. Ezzel egyidőben, a természet tavaszi újjászületésének élménye megújulásra indítja az embereket.

– *Az egyház pedig lelkére köti a híveknek, hogy évente legalább egyszer, húsvét táján szülessenek újjá. Vajon hogy tudja szolgálni ezt a megtisztulási, megújulási folyamatot a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye? Köztudott ugyanis: nagyon kevés a pap és az egyházi szervezetek is sokféle hiánytól*

szenvednek.

– A gondokról természetesen tudok, de a jubileumi szentév húsvéti ünnepét köszöntve hadd szóljak inkább a reménységeinkről. Amióta kinevezett a Szentatya ide, rendszeresen járom az egyházmegye útjait.

Ma már elmondhatom, szinte kivétel nélkül minden plébánián jártam legalább egyszer. Bízva mondhatom: nagy csoda részesei lehetünk. Mert ezekben a megfogyott közösségekben megtapasztalhatjuk: minden múltbéli üldözés, megalázás és annyi jelenkori kísértés ellenére – él húsvét hite és öröme.

– *Ma éjszaka a szent hagyományok szerint nem alszanak a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye hívő közösségei. A világegyház milliárdos testvériségével együtt, imával, áhítattal sürgetik a virradatot, a negyvennapos felkészülés-várákozás végét. Amikor a pap hittel telt örömmel jelenti a népnek: Feltámadt Krisztus! A világban ugyanakkor tömegek, népek, nemzetek élnek akik nem értik: mire föl mindez? Sokféle tradíció fut egybe ilyenkor, de van egy kérdés, amely egészen biztosan, máig megosztja az emberiséget: mítosz, vagy valóság Krisztus feltámadása?*

– Az egyház őshagyománya tanúkra épül és tényekre. Eszerint, Jézus Krisztus feltámadt. Ezért a bizonyosságért adták oda életüket az apostolok és az ősegyház sok-sok hitvallója. A biztos, átélt élmény, a második nemzedéknél már hittel ötvöződött. Voltak mítoszok korábban. Ismerjük a poraiból feltámadó fönix madár meséjét, de azért arra nem épült vallás, egyház. Nem mentek a halálba hitvalló vértanúk ezrei. Igaz viszont az is, hogy a megváltás csodája nem olyan történelmi esemény, mint mondjuk a mohácsi vész. Hiszen Jeruzsálemben, időszámításunk szerint harminc körül valami lényegesen más történt. Jézus átlépett egy másik létmódba. Visszatért, itt van velünk ma is.

– *Az egyház meg is nehezíti a kereső ember dolgát, amikor felidézi Szent Tamás apostol tettét. Döbbenetes kép, amikor a jó barát az mondja: csak akkor fogadja el a csoda tényét, ha belenyúlhat a halott-feltámadott Mester fölsértett testébe. Egy – a legjobb tizenegy közül – közvetlen megtapasztalást kívánt.*

– A mai ember épp olyan kétkedő, mint Szent Tamás volt. És ez érthető. De másutt is látunk hasonlót. Lukács Evangéliumában Jézus megjelenik az apostolok között, és szemükre veti tétlenkedésüket. Mert ők sem hitték úgy általában. Csak később alakult ki bennük a megerősödés. Lélektanilag egyszerűen meg magyarázhatatlan, hogy azok az emberek, akik pár nappal előtte bezárkóznak, utána kiállnak a plénum elé, és azt mondják: „Mi azt a názáreti Jézus Krisztust hirdetjük, akit keresztre feszítettetek, de Isten feltámasztotta.”

Jelzések alapján

– *Aztán ott van a feltámadt test. Átjár a falon. Egyszer fölismerhető, egyszer nem. Az Emmauszi tanítványok csak a találkozás után ébrednek rá, hogy kivel is vacsoráztak. Hát, ember legyen a talpán, aki mindezt fel tudja fogni...*

– A mai ember sok olyan dologgal találkozik, ami hitre épül. Még a természettudományos dolgoknál is, hiszen nem járhatunk utána mindennek. Rádióteleszkópokkal vizsgálják a hatalmas világegyetemet, amelynek méreteiről úgy gondolom, még sejtéseink sem lehetnek.

Jelzések alapján következtethetünk bizonyos arányokra. És a lelki tartalmak is valóságok. Hát lehet azt igazolni fizikai eszközökkel, hogy most szomorú vagyok, vagy boldog vagyok? Egy jó színész el tudja palástolni, hogy aznap temetik az anyját, de belül olyan fájdalma van, amit szinte ki sem tud fejezni. Mégis létezik ez a kín.

– *Őn a következő órákban, napokban lelkes hívő közösségekben hirdeti majd az Örömhírt. Várják önt, értik azt a szimbolikus nyelvet, amelyet a szertartásrend diktál. De milyen a misszió nyelve, amely a közösségen kívül maradtakhoz szól? Vagy őket nem váltotta meg senki sem?*

– Húsvét ünneplése – a folklór kivételével – erőteljesen hitfüggő dolog, ezért sokan nem tudnak vele mit kezdeni. Karácsony az más. Ott van valami közös nevező: szeretet, ajándék, béke, család. A hit viszont valójában, csak olyan emberben van meg, aki az Isten kegyelmén túl fáradozik érte. Aki keresi, mert olvas, és bekapcsolódik a liturgiába, annak esélye van rá, hogy találkozik az Úrral.

Gibson Krisztusa

Több millióan találkoztak vele Mel Gibson filmjében, a Passióban.

– Valóban, megrendítő a film, jó alkalom a találkozásra. Nagyon valószínű, hogy ilyen drasztikus és ennyire irtóztos volt Jézus megverettetése, és kereszthalála. *Mel Gibson* Krisztusa azt adja, amit tanít: a szelidséget, az ellenségszeretetet. Hűséges az atyához, és szereti az embert. Bizonyosságát kapjuk annak is, hogy Jézus Krisztus műve – hogy emberi alakot öltött az Isten fia –, nevetségessé lett volna és hiteltelen, ha nem így végzi, ha nem hal meg. Ugyanis sorsunknak kegyetlen tartozéka a halál, a kínkeserves szenvedéssel együtt. A modern ideológiák, miután jól látható, hogy nem tudnak mit kezdeni az elmúlással, meg próbálják elterelni híveik figyelmét erről a témáról. Azt gondolják, amiről nem beszélünk – vagy amit nem lehet megvenni pénzért – az nincs is.

– *Isten-halál, feltámadás nélkül. A lényegét – a vigaszt – ki spórolták a filmből...*

– Van rá utalás. Mint egy kikövetkeztetését adja elénk a filmrendező, hogy azért lehet megemlékezni erről a sokat szenvedett Krisztusról – akinek emlékét el akarták törölni ellenségei –, mert a szenvedése végül is a feltámadásba torkolt. Mert nem azzal váltott meg bennünket Jézus, hogy kegyetlenül sok fizikai szenvedést viselt el – mert még esetleg agyafürtebb módon is elő lehetett volna készíteni a végórát –, hanem a lelkiületével.

Örvendetes idő

– *A film segítette az Ön ünnepi készülődését?*

– Igen, feltétlenül. Persze nem az foglalkoztatott, hogy ki a felelős Jézus haláláért. Ezt a vitát – nagyon helyesen – az egyház már rég lezárta. *Szent János* evangélista szerint: „*Mindaz, aki gyűlöli testvérét, az gyilkos!*” És mit mond Jézus? – „*Amit egynek, a legkisebbek közül tettetek, azt nekem tettetek.*”

– *Persze a csendes elmélkedésnek most nincs itt az ideje. Az érseket szolgálatra várja a nép...*

– *Szent Ágoston* mondta: „*Értetek vagyok püspök, veletek együtt hívő!*” Ez örvendetes időszak, és ugyanakkor van benne fáradság is, hiszen már a nagybőjt is felpörgetett idő egy pap, egy püspök számára. Mert a megszokott kötelezettségeken túl sok mindennel kell még foglalkoznia.

Örvendetes idő, mert megint hazajönnek a papnövendékek, együtt vagyunk a hívekkel. Ha van egy csöndes órák, olvasom a Szentírást, a Szentatya tanítását, a régieket, egyházatyákat. Mert csak úgy lehet tanítani, hogy az ember maga is tanul, jó pap holtig tanul alapon.

Békeltető fórum

– *Most fejeződött be a negyvennapos böjt és bűnbánat időszaka. Hogy látja: ma is érvényesek azok az ajánlások, amelyekkel az egyház önmegtartóztatásra próbálja rábírni a híveit? A világ egyházban válságban van a vezeklés, csökken a gyónások, a megtérések száma. Az emberek a mának, a fogyasztás profán örömeinek élnek.*

– A világegyházban is inkább a szekularizáltabb országokra jellemző a bűnbánat szentségének elhagyása. Ugyanis az eltűnő istenhittel arányos a büntudat kiveszése az emberi lelkekből. Legjobban persze a magyar viszonyokat és a hazai számokat ismerem. Nálunk nem csökken a bűnbánat szentségét felvevő és a vallást gyakorló hívek száma. Ez a mindennapi tapasztalatból is ki tűnik. Az ünnepet megelőző hetekben sokan – és egyre többen – keresik fel a gyóntatószéket. Nagycsütörtökön, nagy-pénteken a székesegyházban mi magunk is egész nap gyóntattunk. Vérzik világunk a harcoktól, háborúktól. Ahol nincs fegyverropogás, ott sincs béke. Az emberi együttélések válságai is bizonyítják ezt. Több százezerre tehető Magyarországon a bírósági perek száma. Érzik az emberek, hogy valahol utat tévesztettünk. Azonban ha nincs *Isten*, vagy ha nincs komoly istenhittünk, elveszik számunkra az a fórum, ahol a bűneinkre megoldást találhatunk.

– *Szembe lehet-e állítani a bűnbánatot az örömmel, az optimista világlátással?*

– Nem. *Szent Péter* apostol a húsvétot követő első nagy ünnepi beszédében azt mondta: „*Isten megadta a népeknek az életre vezető bűnbánatot, és ez nagy öröm.*” Ha valaki tudja, hogy van bűne, érzi bűnének súlyosságát, és talál rá megoldást azáltal, hogy Isten megbocsátja bűneit, ez maga is belső lelki vigaszt, vagyis örömet jelent.

– *Mi értelmese van ma a böjtnek, amikor a „wellness”-biznisz csak a soványításról szól?*

– Valóban vigyázni kell, hogy ne csapjuk be magunkat. Az Úr Jézus mondta: amikor böjtölsz, ne látszódjék meg rajtad. Illatosítsd be a fejedet, viselkedj úgy, mintha semmi sem volna, holott belsőleg érzed az önmegtartóztatás fájdalmát, mert nem eszel. Tekintsünk el az üzlettől, a mai kor húsvéti előké-

születe elsősorban a lélek belső fórumait érinti. A jeles, életformáló dolgoknak mindig van egy hoszszabb belső, lelki előkészítése. Ha valaki a *Hamlet* utolsó öt mondatára érne oda a színházba, mit tudhatna *Shakespeare* üzenetéről? Lehet, hogy elmondanák neki a cselekményt, hogy a hős elbukott a végén, de igazságot szolgáltatnak neki. Vajon mit értene meg belőle? A lelki dolgok leülepedést, magunkba szállást, elgondolkodást, imádságot kívánnak. Nem lehet dübörgő zenéből egy pillanat alatt átmenni az áhítatba. Tehát a nagybőjt az anyaszentegyház pedagógiájának része. Fel akarja emelni az ünnep rangját. Hogy ez nehéz vállalkozás a mai világban? Ki mondta, hogy mi a könnyebb megoldásokat keressük?

– *A középkornak és a felvilágosodásnak is vannak hasonló korszakai, évtizedei. Ön szerint mi az oka a vissza-visszatérő „elvilágiasodásnak”?*

– A titkot nem ismerjük. Nehéz lenne kimondani, hogy az ördög mesterkedésének hatására a test fontosabbá válik az emberek számára, mint a lélek. Ha valaki azt mondja: kérem, én a szent negyven nap alatt minden pénteken megtartom a böjtöt, és egyébként is próbálok ezeken a napokon kicsit magamba szállni – kinevetik. De ha azt mondja: túlsúlyos vagyok, és most bevezetem a vegetáriánus életmódot és fogyzom, az szalonképesse teszi őt. A lelki dolgokért korunkban – legalábbis a világnak ezen féltekéjén – nem tudnak áldozatot vállalni az emberek.

– *Ma sokat beszélnek a jó módszerek kereséséről. Lehet, hogy a missziós formák elavultak?*

– Szerintem nem kell újabb módszereket keresni, itt van nekünk a megújított liturgia. Ami nem más, mint szent ismétlés. Olyan embernek, aki nem él a hit világában, fölöttébb unalmas lehet, mert mindig ugyanazt a rituálét hozza. A hívő embernek ez az ismétlés nem lélektelen. Számára dinamizmust és újra megtalált gyakorlatot, ennek révén lelki felüdülést ad. Tehát az anyaszentegyház az évszázadok, évezredek óta bejáratott, jó lelkigyakorlatos módszereket ajánlja. Amin lehet persze változtatni, de azért abból sok mindent meg kell őrizni. Például nem lehet kompromisszumot kötni az önfelegyelem kérdésében, a mérték eltévesztésében, legyen szó ételről, itálról, dohányzásról, más szenvedélyekről. Gyakran valójában „kis ügyek” ezek. Aki féke vesztetett szeret száguldozni az autójával; most azt mondhatja, és mondja is tudatosan: visszafogom magam. Vagy most türelmes vagyok, és meghallgatok minden embert, anélkül, hogy be levágnék a szavába. Ezt eredményezheti az, hogy naponta kontrollálom magam, vajon ura vagyok-e a tetteimnek?

Az önmagunkban végzett felkészülés után bekapcsolódhat az ember a nagyböjti ájtatosságokba. Elmegy nagyböjt folyamán egy keresztútra, majd részt vesz egy templomi misszión. Áldozat nélkül nincs eredmény. És gyakorlat teszi a mestert. Ennek nyomán ki-ki gyarapodik a belső lelki életében, de legalábbis szinten marad. Ha ezt nem teszi, fokozatosan lejjebb-lejjebb csúszik. Idézhetem *Liszt Ferenc* mondását: „Ha egy nap nem gyakorolok, észreveszem én, ha kettő nap, észreveszi a zenekar, harmadik napon pedig már a közönség.” Ez vonatkozik ránk is. Ha valaki felelősség nélkül elengedi magát – s ez benne van a mai idők szellemiségében –, akkor meg kell nézni, hogy hová jutunk... Elindulnak az ösztönkielések. Nemrégben belenéztem egy televíziós békítő-showba. Egyszerűen azt mondtam: ez nem emberi világ. Ahol azzal kérkednek emberek – szülők, gyerekek –, amit egy családon belül szégyellni kellene.

– *Az ember mániákusán le akarja kaparni magáról a fájó pecsétet: minden elmúlik – én is meghalok... Tulajdonképpen érthető, hogy rácsapja a templomajtót azokra, akik erre a realitásra minden alkalommal kíméletlenül emlékeztetik...*

– A végén azonban mindenki számára kiderül: a világ az irreális, és az igazi realitást a vallás képviseli a világban. A keresztény ember naponta elmondja: *Jöjjön el a Te országod!* Vagyis senkinek sincs biztosítva az élete. Úgy élni, hogy ezzel nem számolunk, balgaság, struccpolitika. *Heidegger* a halálra rendelt létről beszél. Ha valaki nem halálfélelemben, hanem reális haláltudattal éli meg azt, hogy rövid az életem és meg fogok halni, akkor a földi létre rendelt időt jobban fel fogja használni.

– *A hamvazással indított „rendezvény”, a böjti időszak képes oldani a szorongásokat?*

– Önmagában nem csak az emberi élet véges volta az indító gondolata a nagyböjtnek. A bűnbánattal ugyan valóban arra is utalunk: ember, vess számot magaddal, hamarosan meg kell jelenned Isten előtt. De a lényeg más. A hamu keresztjétől a kereszt halottjáig megyünk el. Ha csak *nagypéntekünk* lenne, akkor lehetne azt mondani, hogy a kereszténység valóban nagyon de pressziós és pesszimista vallás. De a lelki szellemi előkészítés végén ott áll a csupasz kereszt és az üres sír. A húsvéti misztérium ünnepelése nem más, mint a halál és feltámadás együttes megélése, illetve a győzelem hittétele. Egy ilyen előkészület nélkül nem tudnánk megérteni a feltámadás nagyszerűségét. Hogyha Jézus csupán valami kis csekélyke betegséget orvosolt volna az emberi léten – amit lehet így is –, akkor miért lenne

mégis olyan beteljesedés-szerű, felemelő a feltámadás? Nagyszombat éjszakája azért olyan nagy dolog, mert a semmibe zuhanást, a legnagyobb céltalanság érzetét, vagyis a halálnak halálát okozta Krisztus. Ezt a katarzist csak akkor élhetjük át, ha tudatosan, hittel készülünk a negyven nap folyamán.

– *Az egyházmegye rendezvényei, eseményei milyen új elemeket hordoznak?*

– A formai újítások bevezetése elsősorban a fiatalokkal foglalkozó lelkipásztorok feladata. Vannak, akik szabadtéri kereszttutakkal és különböző versenyekkel készülnek a nagyböjti idők re. De általában a keresztény hívő ragaszkodik a hagyományokhoz. A pénteki hústilalom, a fájdalmas olvasó végzése, a kereszttutjárás, kisebb-nagyobb önmegtagadások és egy összeszedettebb, magába szállóbb élet. Jómagam például *Kecskeméten* és *Baján* tartok lelkigyakorlatot. Sőt a katolikus iskolák pedagógusainak *Kiskunhalason*, illetve *Baján*, valamint a szerzetesi és katolikus iskoláknak is.

– *A Kalocsa-Kecskemét Főegyházmegye hívő népe hogyan készülhet a húsvétra?*

– Félelmeink mindig vannak, de bízunk a Jó Istenben. Ő a mi védelmezőnk és erőnk...

A belsőről a bíró sem ítélhet

– *Vajon az anyagi, vagyoni gyarapodást lelki gazdagodás is követi? Vagy a kétféle – a materiális és a spirituális – építkezés igazából elvált egymástól?*

– A belső változásokat nagyon nehéz röntgen módján észlelni. Már a rómaiak megállapították: a belsőről a bíró sem tud ítélni. A külső dolgokat látjuk. Templomaink, iskoláink, intézményeink újulnak, bővülnek. Ha csak arról volna szó, hogy az állam – egyoldalúan – nagy pénzeket finanszírozná ezeket a munkákat, akkor el lehetne mondani, hogy a fejlődésnek nincs lelki üzenete. Azonban a költségvetési pályázatok esetében mindig meg kell jelölnünk az önrészt. Ami nem más, mint a hívek aktív közreműködése. Tehát amikor megszépülnek egy régió egyházi épületei, akkor ott a közösségeink hite és áldozata is megragadható.

– *Hogy ünnepel az öröm ünnepén a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye főpapja?*

– Úgy, mint minden keresztény ember, illetve minden pap. Ünnepi szentmisénk van. Hazajönnek a kispapok a szemináriumokból. Érdekes találkozások szerveződnek. Sok szép élmény. És persze el is fáradok, mert ilyenkor sokkal több a feladatunk, mint a hétköznapiakon. De ez jó fáradtság, amely örvendetes is, hiszen azt a *Krisztust* ünnepeljük, aki azt mondta: „*Bízzatok, én legyőztem a világot.*”

A húsvéti tanítás adománya

– *Éppen ez a különös, megújító lélek, ez a hitből fakadó lelkesültség teszi ünnepélyessé az idei húsvétot is. Vajon a millenniumát ünneplő egyházmegye főpásztora tudja-e már, mit mond a híveknek a nagyszombati halleluját követően...*

– Nem tudom, hogy a lélek mit ad majd a nyelvemre, mert a jó húsvéti szentbeszéd adománya, amelyre lehet ugyan készülni, de – minden gyakorló lelkipásztor tudja – téveszt az, aki azokban a percekben szónokolni akar. Az örök igazságokat kell majd valahogy újrafogalmazni. Azt, hogy van remény. Az emberi életben a halál nem az utolsó tény. Van feltámadás, megújulás, van örök élet. *Jézus Krisztus* éppen ezt a kiolthatatlan reményt oltja ilyenkor a szívünkbe. Pedig ez a világ a halál angyalának ad erősebb esélyt, egyenes pályát. Az abortuszok, az eutanázia, a bűnözés, a háborúk látszólag mind nagyobb erővel tartják állásaikat a XXI. század poklában. Mi nemet mondunk a halálra. Igent az életre. Bátran és hittel énekeljük nagyszombaton: *Ó halál, én leszek a haláloed; pokol, én leszek a fulánkod...*

PÜNKÖSD ÖRÖKSÉGE

*Ha valahol valami változás történik,
olyan emberek által megy végbe,
akik hajlandók szolgálni,
akik hajlandók az önös érdekeikről lemondani,
akik vállalják, hogy a Szentléleknek
mintegy kinyitják az ajtót,
mivel az ember a Szentlélek temploma.
A Szentlélek őrtüzeinek jelei ma is*

megvannak ebben a világban.

Pünkösöd – a görög *pentekosztész* szó nyomán – azt jelenti: az esemény a húsvét utáni ötvenedik napra esik. A jeles nap tárgya fokozatosan fejlődött: kezdetben a mezei népeké, aztán a szövetségkötés történelmi tényének emléknapja. Végül a lélek ajándékainak, az *Újszövetség* születésének ünnepévé vált.

Egyház

– *Karácsony és húsvét beépült a polgári hagyományba. A harmadik nagy keresztény ünnep miért értelmezhető nehezebben?*

– Mátériális korban élünk. Az emberek többsége csak a fogható dolgokat értékeli. A mintaadó médiák pedig, termékeik elad hatóságára koncentrálva, az igénytelenség versenyét hirdetik. Az élet minden területén hiányzik az emelkedettség, a szellem, az intellektus. Kevesen vannak, akik időt és energiát szánnak egy ilyen bonyolult fogalom értelmezésére, mint a *Szentlélek*.

Közhasznú, mindennapos kifejezések: lelkes, lelketlen és az ehhez hasonló. Nem megfelfejthetetlen dolgokról szól hát a pünkösödünk, de ezt nem tudta még felhasználni a marketing. Aki ugyanis tényleg találkozni akar a harmadik isteni személlyel, annak készülnie, tanulnia kell, elmélyülnie és hasonulnia.

– *Sokak szerint a lélek adományai titkosak és félelmetesek. Maga az intézményes egyház is zavarban van, ha „levitációról”, a nyelveken szólás adományairól vagy a csodás gyógyulásokról kérdezik. Egyes szektákban pedig „már kiszaladt a lélek a palackból”...*

– A Szentlélekben hívő ember nem feltétlenül ilyen extra dolgokban nyilvánul meg, mint a földről való felemelkedés, a nyelveken való szólás, vagy a csodás gyógyítás esete. Fontosabb, hogy a pünkösdi lélek hatására a békét és a jót keressük fárad hatatlanul. Töretlen a szellemi idealizmusunk. Hiszünk, remélünk és lelkesítünk. Talán nem véletlen, hogy ezzel szemben az anyagiasság világára a depresszió, a lelki terheltség, az örömtelenség és a frusztráció jellemző.

– *Egyes nemzetközi kutatások szerint a magyar ember például kifejezetten hajlamos ezekre a betegségekre...*

– Újkori karakterizálás ez. Csodálkozhatunk-e ezen a múlt században átélt események nyomán? Lehet-e csodálkozni, hogy évtizedekig vezettük az öngyilkossági statisztikákat? Egyszer egy református lelkész kereste az okát annak, hogy miért több a reformátusok között az öngyilkos. Szerinte az egyik ok, hogy a katolikus egyház nagyon szigorúan ítélte, ítéli meg az öngyilkosságot. A másik ok – szerinte – az, hogy református testvéreinknél nincs gyónás, nincs hely, egy fórum a bűnöktől való megszabadulásra. A feloldozásra. Újabbban egyébként már náluk is van valamiféle módja ennek.

– *Jöjj, Szentlélek, Úristen... – éneklük vasárnap a templomokban. De teljesül-e majd aérés?*

– Nem tudok erre a kérdésre válaszolni. A Szentlélek az embereken keresztül hat. Tehát, amikor valami történt az egyházban – gondolok itt *Szent Ferenc* az egyházat megújító mozgalmára, vagy amikor *Dél-Amerikában* az indiánok között a jezsuiták nagyon eredményesen tudtak téríteni –, ott a Szentlélek emberek által vitte végbe hatalmas tetteit. Most is erről van szó: ha valahol valami változás történik, olyan emberek által megy végbe, akik hajlandók szolgálni, akik hajlandók az önös érdekeikről lemondani, akik vállalják, hogy a Szentléleknek mintegy kinyitják az ajtót, mivel az ember a *Szentlélek temploma*. A Szentlélek örtüzeinek jelei ma is megvannak ebben a világban. Gondolok itt *II. János Pál* pápára, aki betegséget, nyavalyát, kort, öregséget legyűrve megy és szolgál. Ugyanakkor gondolhatunk azokra is, akik a nagy elvilágiasodásban szembe mernek úszni az árral.

– *Vannak, akik azt állítják, hogy a katolikus egyház nagy-nagy intézménye megöli a lelket...*

– Való igaz, hogy az „intézményesítés” lelketlenné tehet egy közösséget. De azért a jót is el lehet képzelni, mert ott, ahol nincs semmiféle váz, ott kezdődik a szektásodás, ott mindenki azt mond, amit akar.

– *Ha a televíziós istentiszteleteket nézem, mégis arra következtethetek: valahogy a szektáskarizmatikusok élettelibb, tömegesebb, fiatalosabb, lelkesültebb egyházképet kínálnak.*

– De azok, akik ezeket a látványos hites *show-műsorokat* szervezik, tartanak-e fenn iskolákat, szociális otthonokat, kórházakat? Nem a dolgok könnyebbik részét vállalják? Kifizetik a sportcsarnok díját, összeszedik a hívek adományait, aztán gyerünk tovább. Rövid ideig könnyű lelkesedni... Majd ha lesz ugyanakkora múltjuk, akkor lehet valamit szólni. Ez majdnem olyan, mint amikor a fiatal leány vagy fiú megrója az idős szülőt vagy nagyszülőt, hogy meglassult s, már nem olyan ügyes, gyors talál-

lékony, mint régen. Mert miért kell azzal a dologgal „piszmogni”, amikor gyorsan is meg lehetne tenni? Csakhogy az idős ember már bizonyított az élete folyamán. Neki, a fiatalnak pedig most vannak lángeszű ösztönzései rövid időre.

– *Ma, a harmadik évezred legelején mit ajánl Érsek úr, hogyan hívható ide a lélek?*

– Nem új gyakorlatokat ajánlanék, hanem azt: tanuljunk az apostoloktól, akik – *Szűz Máriával együtt* – imádkoztak. Kialakították közösségeiket. Akkor már nem azon járt az eszük, hogy ki a nagyobb közülük. Akiben benne van ez az áldozatvállalásra való készség, és a cselekedeteket is vállalja, az biztos, hogy kap olyan kegyelmet, amely számára bizonyíték, hogy ő őrzi a lélek delejét.

– *A Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegyében tud-e említeni olyan gyakorlatot, valódi közösséget, amelyben megtapasztalható a lelki öröm?*

– Természetesen. Hosszan lehetne sorolni az élő, alkotó, öröm teli csoportjainkat. Sok esetben persze inkább a csendes helytállás, mint a hangos üdvrivalgás a jellemző rájuk. *Őrzők* ők, akik vigyáznak a strázsán. Jóllehet, ide, hozzánk, az érsekségre a negatívumok jönnek be előbb. Tehát a panasz, mert az emberi természet ilyen. De közben azért érkezik dicséret is. Amikor el akarnék helyezni egy papot, és azt a hívek megneszelik – jön a delegáció: ne bántsuk azt az áldott embert! Pedig addig általában csak kritizálták.

– *Aki felvállalja a lelkek építésének szolgálatát, nagyon nehéz keresztet vesz a vállára...*

– Jézus nem diadalmenetet ígéri, hanem harcot, gondot és szenvedést. „*Aki követni akar engem, vegye fel a keresztjét.*” Persze azt is ígérte, hogy „*Veletek leszek mindennap, a világ végezetéig.*”

A HALÁL MISZTÉRIUMA

*Jézus Krisztus tökéletesen tisztában volt halálával
és azzal, hogy sorsa az Atya kezében
végül is győzelmes lesz,
de följegyezték az Evangélisták,
hogy vérről verítékezett halála előtt.*

Megfejtésre váró kérdés: az ember és a halál kapcsolata. Tisztázáshoz segítséget kínál a vallás és ezen belül a keresztény intézményrendszer. A *Biblián* alapuló tanítás kitüntetett helyre emelte a „*vég-sőkérdéseket*”.

Az életnek nincs vége a halállal

– *Az újabb teológiai kutatások tükrében érzékelhető-e változás az e világtól vett végső búcsúhoz való viszony katolikus megítélésében?*

– A tömegkommunikáció manapság – képpel, hanggal – már-már torzító arányban ontja a tragikus élményeket. A pusztulással ilyen közvetlenséggel a világháború óta nem találkoztunk. Az elborzasztóan rossz hírek árában közömbössé válunk testvéreink szenvedése iránt. Talán furcsa ezek után, hogy az egyház tanítása ma is az, mint kétezer éve: az életnek nincs vége a halállal, mert Krisztus meghalt értünk és feltámadt, ezzel megnyitotta nekünk az örökkévalóság kapuját.

– *Az ellenvetés is örök: mutassanak egy valódi tanút, aki a mennyországról ellenőrizhető adatokat mond.*

– Az igazi tanú a feltámadt *Jézus Krisztus* és a feltámadás hitéből született *egyház*. Amit vallunk, az a hit valósága, immár a XXI. században. Kétezer év hitelesíti állításainkat.

– *A modern, nem keresztény antropológia azt tanítja: nem kell az ígéretés. A tanatológia, a halállal foglalkozó tudomány, megtanít a végső történések elrendezésére és elviselésére. Ez az igazi, az „életképes” ajánlat?*

– Szerintem a tanatológia a szekularizált ember felkészítése a mostanában tabuként kezelt a halál elfogadására.

– *Ütközik tanításuk a katolikus hitelvekkel?*

– Nem ütközik, de mint két sínvár, egymás mellett halad. Az embert nem lehet megtanítani meghalni, mert az egyszeri és megismételhetetlen esemény. Jézus Krisztus tökéletesen tisztában volt halálával és azzal, hogy sorsa az Atya kezében végül is győzelmes lesz, de följegyezték az evangélisták, hogy vérről verítékezett halála előtt. *Assisi Szent Ferencről* írják – aki a halált testvérenek szólítja –,

hogy amikor életének utolsó óráihoz érkezett, sírt. A mai ember az elhárító mechanizmusokkal, Amerikában szokásos kifestett halottakkal, üzleti temetőshow-vá váló programokkal inkább tragikomikussá válik.

Krisztus módján szenvedni

– *Szolgálatá során sok haldoklóval találkozott már?*

– Igen. Imádságos jelenlétemben haltak meg emberek. Egy középkori misztikus, *Suso Henrik* írta vigaszul: tanuljak meg Krisztus módján szenvedni! És amikor itt a vég, próbáljak meg Krisztus módján meghalni. Ezt pedig a Fiú nagypénteki szavai fejezik ki legjobban: „*Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet*”. Lehet Isten nélkül élni, de meghalni nem lehet – ezt vallom a haldoklókkal való találkozásaim nyomán.

– *Tehát a halál nem pszichés-technika. „Készületről” ugyan akkor a keresztények is beszélnek...*

– *Bálint Sándor* följegyezte, a régiek, az alföldi falvak egykori lakói még úgy tudták: aki jól és jót imádkozik, megtudja elő re a földi búcsúja napját. A családtörténetek ismernek olyan szentéletű nagymamákat, akik felöltözve, szent kereszttel, lelki malasztal eltelve várták a kijelölt napot. Ez a várakozás segíthet bennünket, hogy helyesen értékeljük a földi dolgokat.

– *Őn szerint vannak-e hiteles tudósítások a halál utáni létről?*

– Nincsenek. Például az *Élet az élet után* kötet szereplői valójában nem haltak meg, mert akkor nem tudtak volna az újjáélesztés után beszámolni az élményeikről.

– *De mindegyik visszahozott beteg emlékszik a sötét csatorna végén a fényre, szeretetteljes fehér alakra, a kellemes Érzésekre, az élet beteljesülésére...*

– Igen. A testen kívüli érzékelés ma már tudományosan is igazolt tény. De számomra az ilyen visszaemlékezések – a lényegre tekintve – nem bizonyítanak semmit. Az persze elgondolkodtató, hogy az emberek a spirituális kómában nem földi dolgokon elmélkednek. Nekünk egyetlen igazi tapasztalatunk van a feltámadásról, és az Krisztusé. Az Evangélium világosan beszél...

– *Hogy becsüljük meg a feltámadásra váró, porladásra ítélt emberi testet? Korábban az egyház tiltotta – a ma már egyre gyakoribb – hamvasztást. Van-e valamilyen jelentősége a teológia szerint a testnek a lélek távozása után?*

– Korábban a hamvasztást azért tilalmazta az egyház, mert abból Isten- és örökélet-ellenes érvet kovácsoltak. No de, ma már ennek különösebb jelentősége nincs. Mert a tudomány igazolja, hogy mindenünk kicserélődik. Még az agysejtek is. A lélek adja a személyi önazonosságot. Tehát, nekünk végül is nem az a testünk, amit esetleg ott az urna alján össze lehetne kaparni. Isten nem szedegeti össze a porunkat. Nekünk az a testünk, amit a lelkünk élhet. Különben skizofrénok lennénk. A feltámadt testnek – amelynek ilyen természetfölötti, és átszellemült életállapota van, amely nem kötődik a fizikai térhez és időhöz – az azonosságát a szellem, a lélek bizonyítja. Egyébként ez már itt, a földi életben is látható, sőt a történelemben is, mert az evolúció a szellem irányába hatott.

– *Halottak napján, illetve mindenszentekkor az egyház örömet vagy gyászt hirdet?*

– Két dologról van szó. A *halottak napja* mementó. Azokra emlékezünk, akik átmentek ebből a létből a másik világba, de nem tudjuk, hogy beérkeztek-e már teljességgel. A *mindenszentek* örömnep, amikor a célba ért embereket köszöntjük. Csak az üzleti világ összemosta és hetekre elnyújtotta a kétfajta emlékezést. A jelképekre érzékeny liturgia színekkel is kifejezi a két nap különbözőségét. Mindenszentek napján arany vagy fehér színben misézik a pap, ami a győzelem jele, halottak napján feketében vagy újabban lila színben, mert a fekete a halál fájdalma érzett borongást fejezi ki, míg a lila azt, hogy szeretetünk a síron is túlmutat.

FÜGGELÉK

Az engesztelő imaév elé

Hogy ki a kalocsai érsek, vagy mi is a dolga az érsekségnek, diákkoromban nem nagyon érdekelt. Keveset is hallhattunk róla, hiszen – mi, jó izsákiak és kecskemétiak – a püspöki látogatásokat tekintve a váci egyházmegye periférikus vidékeihez tartoztunk. Izsákon például csak minden bérnálásakor, úgy négy-öt évente, jelent meg a püspök, vagy annak valamelyik helyettese. De nem volt ez másként életem egy másik későbbi színterén, a Kalocsától alig negyven kilométerre fekvő Dunavecse-n sem, amely

szintén váci filia volt. Azt meg ugyan, ki gondolta volna a 70-es, 80-as években, hogy valamikor az egyház is változásokra kényszerül, s hogy átalakulnak még – az ezeréves történelem során többször is módosított – „szent istváni” egyházmegyei határok is!

Mint a Petőfi Népe Duna-táji tudósítója találkoztam először *azzal* a feladattal, hogy egy-egy nagy ünnepen, vagy a jelentős pártvezető látogatása kapcsán említést lehetne tenni a megyei lapban is Asztrik apát örököséről. A rendszerváltozást megelőző időszakban nyílt először lehetőségem újságíróként beszélgetést kezdeményezni dr. Dankó László érsekkel, akkoriban kinevezett, koadjunktorból lett megyés püspök metropolitával.

Ő nemrégiben tért haza Rómából. Jól tudta, hogy milyen megnyilatkozásai lehetnek egy ilyen nagy múltú egyházi tartomány első papjának. Az első alkalmakkor alaposan átnézte az interjúkat megjelenés előtt. Hosszasan mérlegelte: melyik üzenetből, melyik sorából mit olvashatnak ki a pap testvérek, a hívek, a civilek... A mai értelemben nem volt egy bátor nyilatkozó. Úgy is mondhatnám: megfontolt volt. De ahogy gyakoribbá váltak a beszélgetéseink, és mind több alkalom nyílt arra, hogy gondolatait a megyei sajtóban tolmácsoljam, ő is egyre fontosabb helyet szánt a hívekkel, a megye lakóival való kapcsolat építésében a legnagyobb példányszámú újságnak, és a munkatárs kérdéseinek.

Lassan oldódott a feszültség, a kapcsolat elmélyült. A nagy tudású, diplomáciában is járatos, az alföldi településekhez ezer szállal kötődő egyházi vezető mind többet és többet árult el magáról. Amikor pedig a hivatalos interjú felvételét, és kikapcsoltam a magnót, már a hitbéli dolgok mellett élményeiről, mindennapjairól, vitáiról, vergődéseiről, sőt, magányáról is beszélt. Aztán, ahogy a betegség elhárapódzott testében, már a megélt fájdalomról, a várható következményekről is...

Amikor hallottam, hogy utódlási jogú érseket (helyettest) neveztek ki a beteg, járni is alig tudó Dankó érsek úr mellé, a lapban megjelent hírt kiegészítendő már egy rövidke telefonos interjút is készíthettem dr. Bábel Balázssal. A lapszámot aztán személyesen vittem Vádra, a szemináriumra, az akkor még ott szolgálatot teljesítő igazgatónak. Ekkor megkezdhattuk azt a párbeszédet, amelynek dilemmái, kérdései, problémakörei visszaköszönnének ebben a kötetben.

Két-három találkozás után világossá vált, hogy egy másféle papi karakterrel ismerkedhetnek meg az akkor már Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye hívei. Egy szerény, puritán emberrel, aki származását tekintve is a homokhátsági sík vidéki tájhoz tartozik, aki „pásztornépek örököseként” lett főpásztor a nagy múltú egyházmegyének.

Az ismerkedés után máig tartó, másfél évtizedes rendszeres együttgondolkodás, gondolatcsere következett. Érlelő, építő dialógust adhatunk tehát közre. Azokkal a pásztorokkal találkozhatunk újra, akik az első beszélgetéseink idején még maguk sem sejtették, hogy később, a rendszerváltozás időszakában szavuk komoly súllyal esik majd latba az egyházi ingatlanok visszaadása kapcsán, az egyházi iskolák újjáalapítása ügyében, s a megye társadalmában véleményalakító rangjuk, tekintélyük lesz ismét.

Köszönöm a jósorsomnak, beszélgetőtársaimnak, és persze a Petőfi Népének, hogy aktív részese lehettem ennek a közös gondolkodásnak! Feladatokat kaptam, kérdéseimre pedig felelős válaszokat. Tanítómestereim voltak ezek az érsek! Bepillanthattam vívódásaikba, gondolkodásukba, gazdagodhattam őszinteségükből, tudásukból – hála az égnek – a hivatalos kapcsolatokon túl is. E baráti gesztusoktól talán bölcsebb lettem, és választ találtam saját, egyéni életem számos kérdésére is.

Ez a kötet a köszönet jele. Hálám kifejeződése mindazoknak, akik segítettek összegyűjtésében, válogatásában, szerkesztésében és megjelentetésében. De mindenek felett hálát adok Istennek, amiért ilyen változatos, szép, izgalmas, feladatokban gazdag és reményekkel teljes korszakban élhettem, és dolgozhattam. Ezekről a történelmi sorsfordulókról – mint cseppben a tenger – vall ez az Önöknek szívből ajánlott könyv. A most következő interjúk pedig, melyek az elmúlt években készültek, és a Kecskeméti Lapokban jelentek meg, szellemi megalapozást adhatnak a most induló engesztelő imaévhez.

Olvassák szeretettel!

Farkas P. József

JÉZUS BÉKÉT HOZOTT A FÖLDRE

Karácsony. Jászol, kisdéd, báránycák. Fenséges éj! Hová lett? Egykori mesés, varázsos tartalmával úgy vagyunk, mint a gyári „nagy mama lekvárjával”. A címkére rá lehet nyomtatni, de az íze?! Nem is hasonlítható az igazihoz. Hol vannak az áhitatos betlehemi pásztorok? Hol az igazi angyalok?

– a néphit megejtő mélységeit keressük dr. Bábel Balázs érsekkel, a Kalocsa-Kecskeméti Egyházmegye első papjával, advent utolsó óráiban.

– Jó lenne újra megtalálni az igazi misztikus karácsonyt – kezdi a metropolita. – Persze ehhez túl kell lépni bizonyos újfajta szokásokon, olyanokon, amelyek szinte kezdik kisajátítani a szeretet óráit...

– *Hagyjunk föl az ajándék-örülettel?*

– Önmagában az ajándék adás helyén való ilyenkor, hiszen Jézus Krisztus személyesen, az Atya Isten ajándéka az emberiségnek. „Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött fiát adta oda, hogy mind az, aki benne hisz, ne vesszen el, hanem örökké éljen.” – írja János evangélista. Ebből fejlődött ki az idők folyamán, hogy ezt az ünnepet mindig testvéri örömszerzéssel kötötték össze. Az idén, hajói emlékszem, október 1-én hallottam a rádióból az első karácsonyi reklámot. Nem helyes, hogy a tárgyak bővölete eltereli a figyelmet az igazi üzenetről. Az áru csere-kapcsolat váltja föl az emberi közösség örömteli működését. A pénz a hamis spirituális az adventi várakozásnak...

– *Harmatozzatok, égi magasok... így kezdődik egy másik is mert adventi ének, de úgy tűnik hiába minden kérés. Mintha az Úr beleunt volna az új Babilon tobzódásaiba.*

– A hit valóban nehézségekbe ütközik a mai korban, mert egy olyan világban élünk, ahol azt hiszi az ember, hogy ő elég ön magának. A fogyasztói társadalom be akarja tömni azokat a csatornákat, amelyek túlmutatnak a földi kereteken. Mondjuk így: azokat, amelyek az emberek transzcendens vágyait tükröznék. És ha így éli meg a mai ember, hogy nincs énnekem szükségem Istenre, mindenem megvan, akkor a hite veszélyeztetetté válik.

Most az Istenre azért van szükségünk, mert alapvetően a hit által rendeződik az emberi élet értelme és célja. Manapság igen rövid távon gondolkodnak az emberek – elfelejtik azt, hogy végül is mi a hivatásuk, rendeltetésük. Ebből aztán sokféle nehézség adódik: a sok lelki betegség, a depresszió, a frusztráltság. Ami a hiábavalóság érzését kelti, és kisebbségi tudatot hoz az emberek számára és elkeseredettséget. Mármint ahol megvan a hit, megvan a célra irányultság, és ehhez kap isteni segítséget az ember, ott értelmessé válik az élet, ez az élet is, és megnyílik előtte az üdvösségnek a távlata.

Valami nincs rendben

– *Az első karácsony óta „a helyreállított üdvösség” boldog éveit éljük. Ezt tanítja a kereszténység. Mégis azt érzi az ember, hogy nincs rendben valami.*

– Jézus úgy mutatkozott be, mint aki azért jött, hogy beteljesítse a törvényt. Lehetne azt mondani egy képzőművészeti képpel, hogy Ő az Isten által megalkotott nagy festménynek, tablónak az igazi restaurátora. Ahogy kigondolta Isten a világot, arra azt mondta, hogy jó. Csakhogy ebben a teremtségben benne volt a szabad akarat lehetősége, és a szabad akarat mindig magával hozza a bűnre-való késztséget is. Különben nem lenne érdem a jó cselekedet. Isten a teremtésbe bele foglalta azt is, hogy az ember ellene lázadhat, és persze lázadt is. És azóta megsebzetten éli az életét; az egész történelem mind a mai napig arra mutat, hogy ezt helyre kellene hozni. Azért is várjuk oly sóvárogva a messiást...

– *Mit hozott Krisztus a földre?*

– Az odaadó szeretet hiteles példáját.

– *A jel, a példa, amelynek ellent mondanak...*

– Amerika fölfedezése nem úgy történt, hogy ott álltak a parton az indiánok és akkor jött egy hajó, az őslakók rámutattak a kapitányra: „Maga Kolumbusz? Igen, én vagyok. Akkor mi föl vagyunk fedezve.” Kolumbusz nem is tudta, hogy Amerikában járt. S nagyon hosszú időnek el kellett telni, hogy ennek az új kontinensnek a fontosságát fölfogja az emberiség. A relativitás elmélet a XX. század elején lett kifejtve. Talán a század közepén jutott el az értelmiséghez.

A technika világában is van egy ilyen lassú folyamat, de az erkölcsiség hitvilágában is. Jézus nem egy show-műsor formájában lépett a világba, hogy idénézzetek, elkápráztatlak benneteket. Ezért jöttem! Ő egy belső változást akart hozni. Kevesen vannak olyanok, mint Szent Pál, hogy megymendegél, és akkor egyszerűen olyan hatás éri, hogy szinte elterül a földön. Vagy mondjuk Szent Ágoston, aki hosszú vívódás után hall egy hangot „vedd és olvasd”. Kinyitja a Szentírást és azt mondja: „Hopp így kell élnem.”

Az ember egész élete várakozás. Isten csodálatosan fölkészít bennünket arra, hogy ráhangolódjunk az ő üzenet-hullámaira. Ezért ebben az életben van öröm, van bánat, van megpróbáltatás, ezek mind alkalmasak lehetnek arra, hogy az embert neveljék. Az Isten-szeretőknek minden a javukra válik. Per-

sze ez csak a hitben fogható föl. Amikor ráeszmél az ember a lét valódi értelmére, élete ívét érzékelti tudja, belátja – Kosztolányival – „hol lelkek és gyönyörök közt botoltam,/ mégis csak egy nagy ismeretlen Úrnak/ vendége voltam.”

Siker vagy boldogság?

– *A posztmodern kor bibliai a gyors sikert, az azonnali élvezhetőséget tartják a legfontosabbnak. A keresztény tanítás vesztésre van ítélve. Fogatkozik is a hívek serege...*

– A mi evangéliumunk nem versenyez a „Hogyan legyél ha mar sikeres menedzser?” féle dolgozatokkal. Jézus azt tanítja: aki meg akarja találni életét, elveszíti azt, aki elveszíti – megtalálja. Az ő szótárából hiányzik a siker, de benne van a boldogság. Ami következménye lehet egy életformának. Nem véletlen, hogy a nyolc boldogságban többféle nehéz utat javasol. Az, hogy az egyház látszólag mindig vesztes, egy érdekes dolog. Egy francia egyháztörténész szerint, a Pünkösöd kedde óta mindig haldoklik az egyház, de még mindig él. Gondoljunk csak a rendszerváltozás utáni időkre, mennyi kezdeményezés, mennyi párt, mennyi egyesület volt. Kimúltak, meghasonlottak, összevesztek. Megtagadták önmagukat. Az egyház pedig kétezer éve hat és működik. És minél szegényebb, minél inkább üldözik, annál erősebb...

– *Izaiás azt jövendöli: az érkező Fiú a „béke fejedelme” lesz. Jézus pedig azt mondja: nem azért jöttem, hogy békét teremtek!*

– Jézus különbséget tesz a világ békéje és az ő belső békéje között. A világ békéje a rómaiak hadtudományi bölcsessége: „Ha békét akarsz, készülj a háborúra!” Lásd, az egész világnak a háborúskodását, így akarnak békét teremtem, ami nem megy, mert mindig nagyobb konfliktusba kerülünk bele, és elvetjük a háborúságnak a magvát. Jézus békéje más természetű. Szent Ágoston alapján azt lehetne mondani: a rend nyugalma – Istennel, önmagammal, embertársaimmal. Jézus Krisztus megmutatta az Isten igazi létét, atyaságát. Nekem a bűneim ellenére is van hova mennem, mert tékozló fiúként visszatérhetek. Az önmagammal való béke is roppant fontos, hiszen hány ember örökös kielégületlenségben él szellemileg is, és nincs megelégedve azzal, amit ő kapott az élettől. Mindig azon sopánkodik, ha ő itt és ott született volna, jó időben jó helyen, akkor bizony lenne mit köszönni az Istennek. Az igazi ember elfogadja azt a talentumot, amit az Istentől kapott. Ennek következtében az a békesség, amit Jézus ajánl embereknek, az a szívből árad ki, és valamiképpen békét teremt maga körül a konfliktusok mitoszتانításával, a nyelv fegyelmével, a megbocsátással és a jóakarattal. Az ilyen elvek szerint élő, gondolkodó, cselekvő ember a környezetében békességet tud megélni, és megtapasztalni. Tehát való igaz, hogy Jézus békét hozott a földre annak, aki a hitben elfogadta őt, és a szeretetben valóra váltja tetteit.

Az egyszerű pásztor hitével

– *Még néhány óra és megkezdődik az éjféli mise a főszékesegyházban. Ez a nagy hívő családdal való ünnepi találkozást is jelel. Mit mond majd, mit hozott az Asztrik apát alapította egy házmegyében az Úr 2004. esztendeje?*

– Sok küzdelmet és megpróbáltatást. Ebből is látszik, hogy a reményeink nem mindig úgy valósulnak meg, ahogyan szeretnénk. Én azt ajánlom a híveknek: a karácsony igazi lényegét az egyszerű pásztorok hitével találhatják meg. Ez nem jelent naivitást. Legfeljebb azt, hogy a tudásom és tapasztalatom birtokában megpróbálok gyermeki hittel közeledni Jézushoz. A csillag-úton járó bölcsék reményével. Hiszem, hogy van értelme az életnek. Szűz Mária szeretetével, fogadom be Jézust. Ha együtt vannak ezek az Isteni erények az ember életében, megtelik a szív örömmel. Ezt az ajándékot kívánom én minden kedves olvasónak is, megköszönve, hogy a Petőfi Népe ismét lehetőséget talált nekünk, hogy azokhoz is szóljunk, akik nem tudnak velünk énekelni pénteken, miután a főszékesegyház hangjai éjféllel jelezve megkondulnak...

„A SZENT ATYA, MINDENKI PÁPÁJA VOLT...”

Bács-Kiskunban a Kalocsa-kecskeméti metropolita, dr. Bábel Balázs örzi, ápolja a legtöbb személyes emléket a II. János Pál pápával való találkozásokról. Több mint fél tucatszor köszönthette paptestvéreként. Végül, a kiérdemelt személyes bizalom jeleként, a szombaton elhunyt egyházfőtől kapta

meg a pápához való titkos hűség ősi jelvényét, az érseki palliumot.

– Úgy gondolom, hogy a Szent Atya mindenki pápája volt – kezdi a lapunknak adott visszaemlékezését Bábel érsek. – Ezt lát hatjuk a hatalmas részvét-megnyilvánulásokon. Azon az emberfolyamon, amelyik ott kígyózik Rómában. De akik nem tudnak elmenni, a milliók, ők helyben, templomokban, köztereken találnak mementó helyeket, hogy kifejezhessék tiszteletüket a pápa személye iránt.

– *És nem csak a keresztények gyászolnak...*

– Éppen ez a különös. Mintha kicsit mindenkit érintene a nagy zarándok halála. Nemcsak a katolikusokat, hanem a más vallásúakat is, sőt a nem hívőket is, mert az Ő halála megrendítette az embereket, még akkor is, ha tudjuk, hogy nagy beteg volt.

– *Nyilván aki személyesen is ismerte, annak még fájóbb a gyász...*

– Mondhatom azt, hogy amikor beteg volt, leverte és szomorú voltam. Különösen az utolsó napokban. Most valahogy felszabadultam. Ahogyan meghagyta nekünk: legyünk derűsek, mert Ő is derűs. A lélek békéjére gondolt. Betöltötte hivatását. Nagy hálával és köszönettel tartozom az isteni gondviselésnek, hogy Őt nekünk adta. Nekünk: az Egyháznak, a Világnak. Persze azért is, hogy személyesen is ismerhettem. Ő volt, aki kiválasztott engem, jó tanácsokat adott, és úgy gondolom, hogy most már imádkozik is értünk. Hiszen mi valljuk a szentek közösségét. És én úgy gondolom, hogy ha valaki, hát akkor Ő halálában eljutott a Mester társaságába...

– *Kérem, idézze föl a találkozósaikat.*

– Többször találkoztam vele életemben: 1979-ben már ott voltam az emlékezetes lengyelországi útján, ami diadalmenet volt egy politikailag ellenséges világban. 1983-ban sikerült már kezét fognom Vele, szólni *hozzá*, és öt év múlva ismét. 1991-ben, amikor itt járt Magyarországon, kimentem elé a katonákkal Lengyelországba, közvetlen közelségben mellette lehettem. 1996-ban a győri látogatásán is személyesen találkoztunk, mi ként 2000-ben, 2002-ben és utána is. Azt tudom mondani, mint oly sokan mások, aki elébe kerülhettek, hogy volt valami lenyűgöző aurája, ami az embereket tiszteletre és szeretetre indította irányában, mert őbenne is meg volt ez az érzés mindenki iránt. Nagy emlékezőtehetség jellemezte, azonnal tudta az elődeimet, hogy kik voltak Rómában a Zsinat alatt. Ismerte őket. Kérdezte, hogy mi van az egyházmegyében, szóval mintha régóta ismertük volna egymást. Gyorsan kapcsolatot tudott teremtem az emberekkel. Kiállása az igazságért, a szegényekért, az elnyomottakért erős személyes hatást gyakorolt mindannyiunkra. A szenvedőkkel való együttérzés hiteles volt a részéről.

– *II. János Pál teológusként vagy egyházszerző-misszionáriusként alkotott nagyobbat?*

– Teológusi életműve oly hatalmas, hogy az egyháznak hosszú időbe telik még átélmélnedni. Szintén nincs az erkölcstannak olyan területe, amelyhez ne szólt volna *hozzá* újító módon, de az idők jeleinek figyelembe vételével, a mai ember mentalitásához igazítva az örök mondanivalót. Egyházszerzőként, misszionáriusként, főpapként szintén korszakalkotó munkát végzett. Úgy van ez, mint a tanár-diák-szülő viszonyában: szinte nem is tudja megmondani az utód, illetve a tanítvány, hogy mit örökölt Tőle, és milyen vonások azok, amelyek az Ő példáján keresztül áramlottak a lelkébe, gondolkodásába. Az életem meghatározó pápája volt, mert elődje I. János Pál pápa csak igen rövid ideig szolgált. Úgy gondolom, meghatározó egész életemre. Felkereste az embereket, megpróbálta megszólítani, megismerni, segíteni őket, vagy ha más eszközünk nincs – vigasztalni.

– *Mit üzen érsek úr azoknak, akik ma – amikor II. János Pál testét átadják Szent Péter szomszédságában a sírnak – szomorúak, és könnyezve gyászolnak...*

– Hat évvel ezelőtt írta a Szent Atya, hogy nagy békében gondolok halálomra, mert hiszem azt, hogy az életből a nagy betűs Életbe jutok. Úgy gondolom, hogy ez a remény mindannyiunknak a vezetőfénye. Mi ebben hiszünk: hogy a fájdalom enyhülni fog, mert tudjuk azt, hogy egyáltalán nem végeleges a mi búcsúzásunk. Mert hiszünk a feltámadásban és az örök életben, és ezáltal valamiképpen még a találkozásban is. Nekünk ez a reményünk. Ez vigasztal bennünket. Különösen így Húsvét táján, amikor Jézus feltámadását ötven napon át ünnepli az egyház. Én azt tudom mondani, hogy a feltámadásba vetett hittel gondoljunk Reá, és Isten adjon mindannyiunknak vigasztalást, a feltámadott Krisztusba vetett hitet és reményt.

CSAK A REMETE NEM POLITIZÁL

Előttünk a húsvét. Mégsem lehet pusztán a katolikus egyház és a hívek ünnepéről szólni. Hiszen háborúktól természeti csapásokig az egész emberiség különösen nagy megpróbáltatásoknak, szenvedéseknek volt, van kitéve. Az áldozatok is várták volna – vagy a túlélők, megmaradók várnák és várják – a magyarázatot és a vigaszt. Kezdjük tehát ezzel a dr. Bábel Balázs kalocsa-kecskeméti érsekkel folytatott beszélgetésünket!

– Valóban nagy megpróbáltatásban volt része a közelmúltban világunknak – mondja a főpásztor. – Sújtotta természeti katasztrófa, terrorista cselekmény. Jézus példája azonban reményt ad számunkra, mert ő nem egy nagy halott, hanem a föltámadott, aki elszenvedte a kínhalált. Éppen ezért van szava a sokat szenvedő mai emberhez, mert az ő kereszthalála – mindamellett, hogy megváltói halál volt - szolidaritás is azzal az emberrel, amelyik küzd, amelyik szenved, ha olykor nem is látja szenvedésének az értelmét. Jézus Krisztus úgy halt meg, hogy megmutatta hűségét a mennyei atya iránt. Belevetette a bizalmát és szeretetét, és éppen arra jó példa az ő élete, hogy aki Istenben bizakodik, annak végül is a sorsa jóra fordul. Tehát ő nem toldozgatja-foldozgatja a mi gondjainkat, mert ha azt megoldja, jön egy újabb. Hanem gyökeres orvoslást ad, és ez a föltámadás.

– *Az egyház életében már sokszor érezhették úgy a hívek, hogy válságos állapotba kerültek. Nincs válaszuk a világ kihívásaira, nem kapnak segítséget. Most is ilyen időket élünk. Fájdalom, szenvedés mindenfelé...*

– Menjünk messzebbre! Hiszen az apostoli egyház is nagyon sokat szenvedett már. Az üldöztetések idejétől egészen a konstantini fordulatig a hatalom számára első számú főellenség volt a kereszténység. Sokan estek áldozatul vértanúként, és utána is meg-megújultak ezek a rohamok. Ebből Jézus nem csinált titkot. Azt mondta: hogyha engem üldöznek, akkor titeket is üldözni fognak. Az egyház történetében ez vissza-visszatérő jelenség. Most a támadás ciklusát éljük itt, a nyugat-európai történelemben, de ez nem általános, ne gondoljuk azt, hogy ilyen Európa! Mindig van egy erőszakos kisebbség, amely gazdasági hatalmával, médiahatalmával támad bennünket. De éppen arra tanít az egyház történelme, hogy ezt mi rendre ki szoktuk bírni.

– *Magyarországon talán még soha nem érte olyan kegyetlen kritika a hierarchiát, mint éppen mostanában. Hogy nem szolgál, ha nem politizál - méghozzá egyoldalúan. A pásztorok egy része pedig a farkasoknak dolgozott...*

– Összetett probléma ez. Az egyház, amióta világ a világ, sose választotta le magát a társadalomról. És a politika nem más, mint a társadalmi életnek a megélése. Csak a remete nem politizál ilyen formán, aki kimegy a pusztaságba, és senkivel nem találkozik. Az egyház társadalmi kérdésekben mindig is megszólalt, véleményt mondott. Az más kérdés, hogy volt egy olyan negyven év, amikor a sekrestyébe és a templomba szorítottak vissza bennünket. És most előszednek vádakat, igaznak tűnő hazugságokat. Pedig mindig a féligazságtól kell legjobban irtózni. Le kell szögezni: 1989-ig az egyház volt az első számú közellenség az elmúlt társadalmi rendszerben. A rendszer, amelyik működtetett egy ilyen gépezetet, most az áldozaton kéri számon azt, hogy kínzás, megfélemlítés vagy csábítás hatására miért szolgált neki?

– *Érsek úr! Ön csak káplánként és kisegítőként dolgozhatott az elmúlt rendszerben, mert nem nézte jó szemmel a munkáját az Állami Egyházügyi Hivatal. Tehát nem vádolható. Éppen ön tudja a legjobban, hogy püspöknek lenni nem volt kötelező akkoriban sem. Bizonyítja azok példája is, akik a kollaboráció helyett a mártíromság apostoli útját választották.*

– Nekem valóban papírom is van róla, hogy megfigyeltek. Ide-oda helyeztek, zavartak, és gyakorlatilag a rendszerváltozásig káplán voltam. Ennek ellenére azt mondom, hogy nem vethetnék követ azokra, akik akkor vezették az egyházat, és nem tudjuk, hogy mit csináltak. Mert az igazán ördögi, ahogyan működött a gépezet. Elég csak elolvasni Arthur Koestlernek a Sötétség délben című könyvét, amelyben a hatalmon lévők egymást, a saját párttársaikat is kegyetlen kínok között megölik. Egy ilyen rendszerbe bekerül az egyház, beszípkáznak embereket, de nem tudjuk, hogy mit tettek. A kikkel azonban „szóba álltak”, azokat mind jegyzékbe vették. Elképzelhetőnek tartja, hogy a vatikáni diplomáták a III/III-nak dolgoztak? Ez viccnek is rossz.

– *Nem lenne jobb mégis, hogy akik érintettek, lemondanának a magas egyházi tisztségekről? Krisztust az aulán kívül is lehet szolgálni.*

– Én senki fölött nem ítélek, ez egy alapvető dolog. Minden kinek a maga lelkiismeretével kell elszámolnia. De amikor előkerültek ilyen listák, a püspöki karban többek is mondták: mindig tud-

ták, hogy őket megfigyelik, de soha nem írtak alá, és soha semmit nem jelentettek. Alapvető baj az, hogy a rendszerváltáskor nem volt radikális számonkérés. Egykor a nácizmust odaültették a vádlottak padjára a nürnbergi perben, de azt is sokszor megkérdőjelezzük, hogy még az sem volt teljes. Ugyanaz a fajta elszámoltatás később elmaradt, holott rangos történészek szerint a kommunizmusnak az egész világon volt 800 millió áldozata.

– *Szent Péter háromszor tagadja meg Jézust a vádlói előtt, a legmeggrázóbb pillanatban. Jézus Krisztus mégis őrá bízta az egyházat, egy ilyen ijedős emberre...*

– Szent Pál apostol mondja: azok az emberek, akik nem végeznek gyakran lelkiismeret-vizsgálatot, nem ismerik el, hogy ők is követnek el bűnt. Felületesek. Úgy mondanak másokról ítéletet, hogy ugyanakkor magukat előtérbe állítják, hogy ők ártatlanok voltak. Szent Péter keserves sírásra fakadt, mikor rádöbrent, hogy mit tett, és megbánta a bűnét. Ez ennek a különleges titoknak a lényege. És a bűnbánat nagyon is megnyilvánul ezen az ünnepen.

– *Húsvét van. Sokat emlegetjük a kifejezést: föltámadás. Pedig nem más ez, mint egy üres szókrá-
ter. Ön mégis erről szól az ünnep idején a kalocsai székesegyházban és aztán a megyében sok helyen.*

– Való igaz, hogy új dolgokat mi itt a föltámadással kapcsolatban nem nagyon tudunk fölfedni. Egy Lope de Vega darab jut eszembe. Egy idős házaspár ül a kispadon, és a férfi azt mondja a feleségének: szeretlek. Az asszony válaszol: ezt hajtod már ötven éve. Az öregúr hozzáteszi: de mindig szívből mondtam! Hát valahogy így vagyunk mi is a föltámadással. Olyan valósága ez az emberi életnek, hogy anélkül nem lenne értelme. Tudniillik az élet értelme, az élet célja kérdőjeleződik meg föltámadás nélkül. Ha nincs föltámadás, visszamenő hatállyal az ember, sőt, az emberiség minden cselekedete a pusztulásra és az értelmetlenségre van hagyatva.

– *De a való életben van ennek a szónak igazán hatása?*

– Akkor, amikor szembesül valaki az elmúlással, a halállal, és hirtelen fölcsillan előtte a föltámadás reménye: Krisztus föltámadt, s hogy lehet ez az én utam is. Ebben az élethelyzetben sok minden rendeződik benne. Nagyon sok olyan emberrel találkozom és beszélgetek, akik panaszkodnak a betegségeik, megpróbáltatásaik miatt, és lehet látni, hogy azok, akik tudnak hinni, másképpen dolgozzák föl. Hát mi ez? A föltámadásnak a hite. Hogy nem az utolsó szó az emberi létezésben a halál: van föltámadás is.

– *A Kalocsa-kecskeméti Főegyházmegye, Bács-Kiskun népessége színes, sokféle. A népi vallásosság és az egyházi tanítás hivatalos világa ütközik-e egymással, vagy épp a kölcsönösségre épül?*

– Kikopóban vannak a népi hagyományok, ez köztudott. Még kezdő káplán koromban egy, a vallás hagyományait őrző helyen, Valkón Krisztus-keresés volt a temetőben éjjel két órakor. Nem tudom, hogy megtartják-e még. Bizonyos hagyományokat, persze, föl is lehet támasztani, de nem kell föltétlen babonás szokásokhoz ragaszkodnunk, mert akkor elvesz az igazi lényeg, a Krisztus föltámadásába vetett hit. Örüljünk! Húsvét van. A mi föltámadt Krisztusunk, a mi húsvéti bárányunk legyőzte a bűnt, és legyőzte a halált. Kívánom, hogy mindannyian éljék át ezt az örömet, és kapják meg azt a legnagyobb ajándékot a Föltámadottól, amit a földre adni lehet. Az Ő szavai szerint: Békesség Nektek!

SZÁLLJON A MAG!

Eseménydús esztendőtt hagyunk magunk mögött, s rövidesen talán egy még mozgalmasabbat kezdünk meg. Fontos, hogy erőt merítsünk, töltekezzünk az ünnepekből, a szeretetből és a hitből. Dr. Bábel Balázs szavai sokunknak adnak segítséget ehhez. A Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye érsekével egy gyorsan változó világ maradandó értékeiről beszélgettünk.

– *„Krisztust hirdetjük mindenkinek” – áll azon az óriásplakáton, amellyel a Katolikus Püspöki Kar szólítja meg az embereket. Klasszikus érték, korszerű formában. Milyen gondolat szülte ezt a programot?*

– A szakemberek rájöttek, hogy bizony a jó bornak is kell cégér. S bár tudjuk, hogy a reklámok mai özönében elenyésző ez a jelen lét, de úgy véljük, hogy akinek van szeme a látásra, az észreveszi az üzenetet. Ez pedig nem más, mint hogy az egyház jelen van a társadalomban, és örök programját az idők jeleihez mértén bontja le a ma emberének. Talán emlékeznek még, hogy az előző években az iskolákról, a családról, Krisztusról szóltak ezek a programok. Most pedig – lévén a következő esztendő a választások éve – jó előre meghirdetjük, hogy a mi programunk nem pártfüggő. Sem jobb-, sem baloldali pártnak nem vagyunk alárendelve! Meg lehet, hogy némelyik párt közelebb áll hozzánk, de a mi

fő célunk akkor is az, ami a plakáton olvasható: „Krisztust hirdetjük.”

– *A reklámot a versenyhelyzet szüli. Kivel versenyez a katolikus egyház? Más egyházakkal? Netán a lélektelen, evangélium nélküli világgal?*

– A versengést az Úrjézus ekképpen határozta meg: „Aki a legnagyobb akar köztetek lenni, legyen a másik szolgálója!” Az egyház történelme során – amely magyar földön ezer, Európában kétezer esztendő óta föl – versenytárs nélkül maradt. Nekünk Jézus Krisztus után kell mennünk, úgy, ahogy Szent Pál apostolnál olvastuk: „futok utána”. Nem mintha elértem volna, de mégis megyek. Annak a hivatásnak a jutalmáért, amit nekem adott. Ezért felejttem el azt, ami mögöttem van. A Katolikus Egyház szolgálni akar, tanulságot tenni. Ez ennek a plakátnak is a célja.

Figyelmeztető jelek

– *Mégpedig egy beszédes jelképpel: a magot széthintő emberrel. Mit üzen ez a szimbólum hívőknek és nem hívőknek?*

– Én még emlékszem, amikor apámmal tarisznnyából vetettünk, és ő azt mondta: fölfelé dobd, úgy hulljon alá! Hadd szálljon az a mag! Mi is ezt tesszük: elvetjük a magokat. Jézus példázatában ez áll: az egyik az út szélére, a másik köves talajra esik majd, és lesz, amit a madarak csipegetnek fel. De egy része megfog! És sokszoros termést hoz. Tisztában vagyunk azzal, hogy az egész világ sosem lesz keresztény. Mégis hirdetjük az evangéliumot, mert jaj nekünk, ha nem tesszük. Viszont azt is tudjuk, hogy lesznek közömbös emberek, akadnak, akik felbuzdulnak majd, és utána visszamaradnak. De lesz egy csoport, amely fogékony lesz, termést hoz és tovább is adja hitét.

– *A hit nélküli élet, a talajvesztettség világjelenség. Kapunk-e figyelmeztető jeleket?*

– Negatív és pozitív jelek egyaránt érkeznek. Ez nem jelenti azt, hogy ezt a sok természeti csapást Isten büntetésének kell felfogni, bár – olykor, amikor az bűnös hanyagság miatt történik – az is lehet. Gondoljunk csak a globális felmelegedésre, amit el lehet ne kerülni, de legalábbis lassítani. Ilyen formán ez is egy jel, ami azt üzeni, hogy térjünk észhez mi, emberek! A globalizáció, a világ igazságtalan polarizálódása – amikor a gazdagok még gazdagabbak, a szegények még szegényebbek lesznek – pedig féltő, hogy világrobbanáshoz vezethet. De kapunk pozitív jeleket is! Hatalmas összefogás történt a keresztény világban, és túl vagyunk egy pápaváltáson. Boldog emlékü II. János pápa nyomában nem kisebb ember került a pápai trónra, mint aki programjával, a XVI. Benedek névvel nekünk, európaiaknak, nyugati kultúrában élőknek üzen. Amikor annak idején a Római Birodalom válságba került, egy Benedek által újra talpra tudott állni, és valójában akkor született meg Európa. Benedek pápa most – visszatérve a gyökerekhez – azt üzeni, hogy adjuk meg Európa igazi arculatát! Ez pedig nem egy marakodó gazdaság, hanem lélek és szellem.

– *Fenyeget bennünket a világvége?*

– A világvége mindenkinek a személyes élete zárásával következik be. Egyszeri és megismételhetetlen életünk számára a világvége akkor van, amikor meghalunk. Ezért nagyon nagy a jelentősége annak, hogy hogyan élünk!

– *A mai kultúrában az emberek zöme mégis választaná inkább az anyagi javakat az üdvözülés helyett. A kis Jézus születése felett érzett örömet felváltotta a vásárlási láz. Mi a véleménye erről?*

– A karácsony mindig is összekapcsolódott az adakozással, az ajándékozással, és ennek helye van a keresztény kultúrájú körben. A lényeg az, hogy mindez milyen fokon történik, és a hangsúly mire tevődik. Ma, amikor a társadalom jelentős része elvallástalanodott, az emberek a materiális dolgokkal próbálják kitölteni azt az űrt, ami lelkiekben és szellemiekben hiányzik az életükből. Amikor látom a Nagytemplom mögött az embereket nagy csomagokkal, s szemükben a hittel, hogy ezáltal lesz boldog a karácsonyuk, arra gondolok, hogy végtelen vágyakat véges ajándékokkal betölteni nem lehet!

– *Az említett jelenségek visszaszorítására születik-e valamiféle programja a Katolikus Egyháznak?*

– Nem vonulhatunk ki a világból! Jézus azt mondja: nem azt akarom, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a világban. Ez egy örök cél lehet számunkra. Az pedig magától értetődő, hogy a keresztény ember – miután látja, hogy a világban mekkora a szegénység – nem lehet pazarló, tékozló. Viszont ha nagylelkűnek kell lenni, arra is képes. Tapasztalatból tudom, hogy általában azok az emberek adakoznak többet, akik magukkal szemben takarékosak.

Béke – Isten áldásával

A Katolikus Püspöki Kar egy program kiadására készül, amelyben a társadalomban megszületendő békére szólítja fel az embereket, és kéri Isten áldását.

– Már a január elsejei körlevelünk is ebben a szellemben fogalmazódott meg, mégpedig az engesztelés gondolatával. Ugyanis a következő esztendő két jeles évfordulót is magában foglal: az 550 évvel ezelőtti nándorfehérvári győzelemre (amikor egy veszélyeztetett helyzetből a keresztény világ Kapisztrán Szent János és Hunyadi János segítségével kimenekült), és az 1956-os forradalomra való emlékezést. Legyen ez az esztendő egy olyan év, amikor ugyanaz az önfeláldozás és szellemiség tölti el a magyar népet, mint 550 évvel ezelőtt, és a forradalom napjaiban. Hiszen hallatlan nagy összefogásnak és önzetlenségnek lehetett az akkori magyar társadalom a tanúja. Jó lenne, ha képesek lennének kilépni a magunk önzéséből, elmozdulni ebbe az irányba, és engesztelést kérnénk a bűneinkért. Mert bizony nagyon sok bűnt követtünk el az elmúlt 50 évben! Gondolok itt elsősorban azokra a legalizált abortuszokra, ami 6 millióra tehető magzat elpusztulásával járt. Ezt nem felejtethjük el, amikor azon bánkódunk, hogy a magyar nemzet fogy. Hiszen ha élhetnek ezek az emberek és leszármazottaik, akkor virulens nemzete lennének Európának.

– *Mit jelent Önnek a karácsony?*

– Nekem a Jézus magát az ünnepet hozza. Ha ezt át tudom él ni elmélkedésben, imádságban, számomra az a legtöbb. Hiszem, hogy karácsonykor a békességet, a szeretet gyakorlati tetteit kell keresnünk! És nem csak karácsonykor...

A dr. Dankó Lászlóval készített beszélgetések első megjelenési helye és ideje

Kalocsára érkezik a Szent Jobb – *Petőfi Népe*, 1988. június 17.

Kinek lehet ünneplő szava? „*Minden hatalmasság elpusztul; a szeretet örök*”

Karácsonyi beszélgetés dr. Dankó László kalocsai érsekkel – *Petőfi Népe*, 1989. december 23.

Szent István ünnepén – Ópusztaszer, Veszprém – *Petőfi Népe*, 1990. augusztus 21.

Megújuló egyház – megújuló társadalom – „*Hinniünk kell az életben, a jövőnkben, a szabadságunkban...*” Beszélgetés dr. Dankó László kalocsai érsekkel – *Petőfi Népe*, 1990. december 30.

A pápalátogatásra készül a kalocsai és a váci egyházmegye, *Főpásztori nyilatkozatok* – *Petőfi Népe*, 1991. május 8.

A karácsonyi szentmisével megkezdődik a családok éve – *Petőfi Népe*, 1993. december 24.

Az egyház nem fél a változásoktól – *Beszélgetés dr. Dankó László Kalocsa-kecskeméti érsekkel* – *Petőfi Népe*, 1994. október 13.

A Lélek működik – *Petőfi Népe*, 1995. június 3.

A Római Katolikus Egyház a mai világban – *Beszélgetés a kalocsai metropolitával* – *Petőfi Népe*, 1995. december 23.

Krisztus mindent megüzent nekünk – *Bízva mondom: él az egyház!* – *Petőfi Népe*, 1997. augusztus 19.

Szent István művéből merítve... – *Beszélgetés dr. Dankó László Kalocsa-kecskeméti érsekkel* – *Petőfi Népe*, 1998. augusztus 19.

Legfontosabb a szeretet! A katolikus egyház azt tanítja: nem elég csak böjtölni – *Petőfi Népe*, 1999. február 18.

A dr. Bábel Balázssal készített beszélgetések első megjelenési helye és ideje

Jelmondata: Az Isten országáért – Kinevezték az utódlási jogú Kalocsa-kecskeméti érseket – Petőfi Népe, 1999. február 25.

Szent István példája ma is erőt ad és tanít... – *Beszélgetés dr. Bábel Balázssal, a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye metropolitájával* – Petőfi Népe, 1999. augusztus 19.

A bizalom a jó közösség alapja – Húsvéti öröm – együtt minden jó szándékú emberrel – Petőfi Népe, 2000. április 22.

Új lelkipásztori program születik – *Beszélgetés dr. Bábel Balázs Kalocsa-kecskeméti érsekkel* – Petőfi Népe, 2000. június 19.

Erőnk és reményünk a múltunk... – *Ünnepi beszélgetés dr. Bábel Balázssal, a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye érsekével* – Petőfi Népe, 2000. augusztus 19.

Magyar püspökök Szent Péter sírjánál – *Beszélgetés dr. Bábel Balázs érsekkel* – Petőfi Népe, 2001. január 30.

Ezer húsvét a feltámadás hitében – *Beszélgetés dr. Bábel Balázs, Kalocsa-kecskeméti érsekkel* – Petőfi Népe, 2001. április 14.

Az Istenbe vetett hit megtartja a népet – *Beszélgetés dr. Bábel Balázs Kalocsa-kecskeméti érsekkel* – Petőfi Népe, 2001. augusztus 18.

Adventi jelszavuk: Jó jót tenni! – *Beszélgetés dr. Bábel Balázs Kalocsa-kecskeméti érsekkel* – Petőfi Népe, 2001. november 17.

Karácsony Isten országa nem e világból való... *Beszélgetés dr. Bábel Balázs Kalocsa-kecskeméti érsekkel az ünnep alkalmából* – Petőfi Népe, 2001. december 24.

Krisztus megoldást kínál a problémáinkra – *Húsvéti beszélgetés dr. Bábel Balázs Kalocsa-kecskeméti érsekkel* – Petőfi Népe, 2002. március 30.

Ezer éve alapították a főegyházmegyét – *Múlt, jelen és jövő: Beszélgetés dr. Bábel Balázs Kalocsa-kecskeméti érsekkel* – Petőfi Népe, 2002. augusztus 19.

Az e világtól való búcsú előtt – *Beszélgetés halottak napja előestéjén dr. Bábel Balázs érsekkel* – Petőfi Népe, 2002. október 31.

2003 legyen a béke éve – *Óesztendő záró beszélgetés dr. Bábel Balázs Kalocsa-kecskeméti érsekkel* – Petőfi Népe, 2002. december 31.

Háborúról, hatalomról, Európáról – *Nagyböjti beszélgetés dr. Bábel Balázs érsekkel* – Petőfi Népe, 2003. március 29.

A Szentlélek az embereken keresztül hat – *Beszélgetés dr. Bábel Balázs kalocsai érsek-metropolitával* – Petőfi Népe, 2003. június 7.

A lelki ember teljes életet él – *Nyári beszélgetés dr. Bábel Balázssal, a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye érsekével* – Petőfi Népe, 2003. július 19.

Az Isten teremtetten világ alapja a harmónia – *Karácsonyi beszélgetés dr. Bábel Balázs érsek-metropolitával* – Petőfi Népe, 2003. december 24.

Húsvéti előkészület, farsang, böjt – *Beszélgetés dr. Bábel Balázssal, a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye érsekével* – Petőfi Népe, 2004. március 9.

Értetek vagytok püspök – *Húsvéti beszélgetés dr. Bábel Balázs Kalocsa-kecskeméti érsekkel* – Petőfi Népe, 2004. április 10.

Szent István ünnepe, egyházmegyénk születésnapja – *Beszélgetés dr. Bábel Balázs metropolitával* – Petőfi Népe, 2004. augusztus 19.

MAGYARÁZÓ JEGYZETEK

Adriányi Gábor (Vot Gábor) történész (Nagykanizsa, 1935 -). Budapesten, Rómában és Párizsban tanult. 1954-59 papnövendék a veszprémi egyházmegyében, 1960-ban pappá szentelték. 1961-től az NSZK-ban él. 1963-66-ban a limburgi egyházmegyében lát el egyházi szolgálatot, 1968-71 között hit-tanár Kölnben. 1971-től a bonni egyetemen tanít, 1976-tól a közép- és újkori egyháztörténeti tanszék vezetője, 1978-79-ben dékán.

Asztrik, Szent; **Aserik**; Asrik; Anasztáz apát (?-1035 k.) Asztrik néven Magyarországon ismerik csak, a Hartvik-féle Szt. István-legenda hibás másolata nyomán terjedt el. Szt. Adalbert püspök klerikusa volt, elkísérte Rómába, majd Lengyelországba. 1000 végén pápai legátusként jött Magyarországra, ő hozta el II. Szilveszter pápától I. (Szt.) István részére a királyi koronát. 1002-től kalocsai püspök. Szál-láshelyül I. Istvántól a pécsváradi királyi udvarházat kapta. 1007-től esztergomi érsek.

Bábel Balázs érsek (Dabas-Gyón, 1950-). Kecskeméten a piaristáknál érettségizett 1969-ben. A teoló-giát Egerben és Budapesten végezte. Baján katona volt. 1976-ban szentelték pappá. Budapesten és vi-déken káplán. 1990-97 a Központi Papnevelő Intézet elöljárója és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem oktatója. 1997-a Váci Hittudományi Főiskola rektora, 1999- a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye koadjutor érseke.

Balogh László jogász (Solt, 1953-)1989- a közigazgatásban dolgozik, 1990- Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés alelnöke, 1994-98, ül. 2002. októberétől az elnöke. 1998- országgyűlési képviselő.

Bálint Sándor etnográfus, folklorista (Szeged, 1904-Bp. 1980).

Bárkányi Ernő templomigazgató (Tázlár, 1958-) 1994-ben szentelték pappá Kecskeméten. Kalocsán káplán, majd 1994 októberétől segédlelkész Kecskeméten. 1997-ben a szegedi Hittudományi Főisko-lán tanít. 1998-kórházi lelkész Kecskeméten, 2001- mb. templomigazgató a Szent Erzsébet-templomban, 2001- a Szent Miklós-templom igazgatója.

Batthyány József bíboros (Bécs, 1727-Pozsony, 1799). 1752-esztergomi kanonok és barsi főesperes, majd vasvári és pozsonyi prépost. 1759- erdélyi püspökként árvaházakat alapított. 1760-kalocsai ér-sek, az egyházi és politikai életben vezető szerepet játszott. 1776- esztergomi érsek, hercegprímás, fő-kancellár, 1778-bíboros. Ő koronázta meg II. Lipótot és I. Ferencet. Nagy figyelmet fordított a kultúrá-ra, különösen az irodalomra és a zenére, iskolák létesítésére. Jelentős építkezések, átalakítások fűző-dnek nevéhez. Kalocsán befejezte a hittudományi főiskola építtetését, piarista gimnáziumot nyitattott, a kastély ebédlőjét Maulbertsch freskóival díszítette.

Berend T. Iván történész (Bp. 1930-). 1950-től a Közgazdasági Egyetemen oktatott, 1985-90-ben az MTA elnöke. 1988-ban Kalocsán Szt. István szobrát avatta fel.

Bíró László segédpüspök (Szekszárd, 1950-). 1974-től pap, Mágocson, Szigetváron, majd Pécsen káplán. 1980-89 pécsi püspöki titkár, 1989-94 a pécsi székesegyház plébánosa, 1994-Kalocsa-kecskeméti segédpüspök, érseki általános helynök. A Központi Papnevelő Intézet rektora.

Czár Iván (Szeged, 1975-) Bácsalmáson Dankó László érsek szentelte pappá 1999-ben.

Csák nembeli Ugrin érsek (1231- Muhi, 1241). Királyi kancellár, 1219-től kalocsai érsek. 1217-18-ban részt vett II. András szentföldi hadjáratában. Fontos szerepe volt az Aranybulla kiadásában (1222). Bosznia, Só és Ozora bánja, várakat építtetett, kezdeményezésére alapította IX. Gergely a szerémségi püspökséget. 1241-ben csatlakozott IV. Béla tatárok ellen induló seregéhez, melynek egyik vezéréként esett el.

Csáky Imre érsek (Szepes, 1677-Szepes, 1741). 1693-alszerpap, egri kanonok, 1699- püspök, 1702-esztergomi kanonok, majd váradi püspök és bihari főispán, 1710- kalocsai érsek, Bács, Heves és Kül-ső-Szolnok vármegye főispánja, majd pozsonyi prépost, 1717- bíboros. Egyházmegyéje területén lete-

lepítette a kapucinusokat, támogatta a többi szerzetesrendet. Nagy könyvtárat és képtárat gyűjtött össze. Kalocsán az uradalom és az érseki lak átalakítója, bővítettője volt, a város területrendezésének megkezdője, betelepítéseket kezdeményezett.

Dankó László érsek (Szarvas, 1939 - Kalocsa, 1999). 1963-ban szentelték pappá. Újkígyóson lelkész, Szegeden a Hittudományi Főiskola tanára (1965-72) majd rektora (1977-79). Rómában a Pápai Magyar Intézet rektora és a magyar egyházmegyék vatikáni ügyintézője (1979-87). 1987-től kalocsai érsek. A Püspöki Karban az Egyházművészeti és Műemléki Tanács elnöke, a Pápai Magyar Intézet referense.

Deák Ferenc politikus, miniszter (Söjtör, 1803-Bp. 1876).

Esterházy Péter író, publicista (Bp. 1950 -). Budapesten a piaristáknál érettségizett, majd az ELTE TTK-n tanult. 1978- szabadfoglalkozású író.

Fekete Szabolcs (Baja, 1974) Kalocsán szentelték pappá 2003-ban. Kiskunfélegyházán majd Kecskeméten káplán.

Fórián-Szabó Zoltán piarista pap (Bp. 1941-) 1967 óta pap, Kecskeméten és Budapesten a rendi gimnáziumban tanított, ill. házfőnök. 2003-tól Kecskeméten plébános.

Gaborják József (Baja, 1950-). Bács-Kiskun Megyei Tanács főelőadója, osztályvezetője, 1989-90-ben tanácselnöke, majd különböző bankok vezetője.

Gajdócsi István (Baja, 1924-Kecskemét, 1989). 1972-89: Bács-Kiskun megye tanácselnöke.

Grósz József érsek (Féltorony, 1887-Kalocsa, 1961). 1911-ben szentelték pappá, 1928-tól orthoziai püspök és győri segédpüspök, 1931-kanonok. 1933-36-ban általános helynök, 1936-tól a szombathelyi egyházmegye apostoli kormányzója. 1939-től megyéspüspök, 1943-tól haláláig kalocsai érsek. Mindszenty József esztergomi érsek letartóztatása után 1949-től szentszéki felhatalmazással a magyar katolikus egyház első számú vezetője. 1951-ben letartóztatták, koholt vádakkal 15 évre ítélték. 1955-ben internálták, 1956 májusában kegyelmet kapott.

Hamvas Endre püspök (Piszke, 1890-Kalocsa, 1970) 1913-ban szentelték pappá. Vidéken és a fővárosban lelkész, teológia tanár, 1930-tól primási titkár, majd irodaigazgató, kanonok, budapesti érseki helytartó. 1944- csanádi püspök, különböző egyházi tisztek után 1964-1970-ig kalocsai érsek.

Haynald Lajos bíboros (Szécsény, 1816-Kalocsa, 1891). 1839-ben szentelték pappá. 1848- az egyházmegyei hivatal kancellárja, ill. bécsi udvari káplán, majd a primási iroda vezetője. 1852-püspök, 1854- tanácsos. 1867-től kalocsai érsek. Kiváló botanikus volt, gazdag és rendszerezett növénygyűjteményét, értékes könyvtárát a Magyar Nemzeti Múzeumnak ajándékozta. Kalocsán csillagvizsgálót és meteorológiai állomást alapított, felújította az Érsekkertet és megnyitotta a város lakói előtt. Támogatta a művészeket, hétszer hangversenyezett Kalocsán Liszt, dolgozott Munkácsy.

Heidegger, Martin filozófus (Messkirch, 1889-Friburg im Breisgau, 1976).

Ijjas József érsek (Baja, 1901-Kalocsa, 1989). A Bácskai Apostoli Kormányzóság érseki biztosa, szabadkai székhellyel 1941-44 között. A Csanádi Egyházmegye apostoli kormányzója, c. püspök 1964-től, 1979-től kalocsai érsek. 1987-ben tiszteről lemondott, a pápa felmentette.

Izaiás (Izajás, Ézsaiás, héberül Jesájahu). A négy „nagy próféta” egyike, a nevét viselő prófétai könyv (Iz) központi alakja és nagyobbik felének szerzője.

Jávorka Lajos (Kecskemét, 1953-) Vácon szentelték pappá 1979-ben. Nézsan, Gödöllőn, Pesten, 1992- Kecskeméten teljesít szolgálatot, 1993-tól templomigazgató.

Kamarás István szociológus, író (Munkács, 1941-). Az ELTE-n szerzett diplomát, Csepelen dolgozott, majd 1966-68-ban az MTA Könyvtárában, később tudományos titkár, oktató a JPTE-n. Olvasás-, művelődés-, vallásszociológia, kisvárosi értelmiség értékrendje, a keresztény bázisközösségek, egyházközségek szociológiai vizsgálata fő kutatási területe.

Katona István jezsuita történétíró (Bolyk, 1732-Kalocsa, 1811). 1761-ben szentelték pappá. A nagyszombati egyetem rektora, majd tanára Budán és Pesten is. A jezsuita rend feloszlata után az esztergomi egyházmegye papja. 1790-től Kalocsán élt, ahol a káptalani könyvtár őre, a szemináriumban retorikát tanított. 1794-Kalocsai kanonok, majd a szeminárium rektora. Történetíróként az egész magyar történelem feldolgozására törekedett. A kalocsai érsekség történetét latinul írta meg.

Klobusiczky Péter érsek (Fehérgyarmat, 1752-Kalocsa, 1843). 1774-ben szentelték pappá. 1787- Kalocsán előbb érseki titkár, 1790- plébános, majd kanonok, 1807- szatmári püspök, 1821-kalocsai érsek.

Kodály Zoltán zeneszerző, népzenekutató, zenetudós (Kecskemét, 1882-Bp. 1967).

Kollonich Lipót érsek (Komárom, 1631-Bécs, 1707). 1660-ban szentelték pappá. Nyitrai, bécsújhelyi, győri püspök, 1686-bíboros, 1688- kalocsai, 1695- esztergomi érsek. 1672-től a pozsonyi Magyar

Kamara, 1692-től a bécsi Udvari Kamara elnöke. 1688-1692 ő felügyelte II. Rákóczi Ferenc neveltetését. Az általa vezetett bizottság dolgozta ki a török alól felszabadított ország birodalmi integrálásának és gazdasági talpra állításának tervét.

Kosik Sándor pap (Kecskemét, 19 73-) Kalocsán szentelték pappá 1997-ben. Kiskunmajsán káplán, majd Kecskeméten.

Kötörő Miklós megyei közgyűlés elnöke (Kecskemét, 1936-1994). 1984-től a közigazgatásban dolgozott, 1990-től a Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés elnöke, az önkormányzatok szövetségének elnöke.

Kunszt József érsek (Zubrohlava, 1790-Pest, 1866). Drégelypalánkon, Esztergomban, Bécsben pap, majd a Pazmaneum kormányzója. 1845-től esztergomi kápláni hely-nök, 1850- kassai püspök, 1852-től kalocsai érsek. Kalocsán a papnevelő újjáalakította. 1863-ban zsinatot hívott össze, s a szavazati joggal bíró püspökökkel elhatározták, hogy a nagybirtokjövedelmét nevelőintézetek építésére használják fel. Nőnevelő intézet céljaira emeltette a zárda épületömbjét, kibővítette a gimnáziumot, fiú tanítóképzőt alapított Kalocsán, Hajóson árvaházat létesített. Kalocsát iskolavárossá tette.

Lékai László (Lung László) érsek (Zalalövő, 1910-Esztergom, 1986). 1934-ben Rómában szentelték pappá. Veszprémben kollégiumi prefektus, teológiát tanított. 1944-48-ban Mindszenty József titkára, vele volt a sopronköhida fegyházban. 1948-59 Balatonlellén plébános, később esperes Murakeresztúron, Zalaszentivánon, Badacsonytomajban. 1956-57-ben püspöki irodaigazgató. 1972- c. püspök, majd apostoli kormányzó Veszprémben, ill. Esztergomban. 1976- esztergomi érsek, prímás, majd bíboros.

Marosi Izidor (Újkécske, 1916-Budapest, 2003). 1941-ben szentelték pappá. Lajosmizsén, Kunszentmiklóson, Debrecenben, Homokon, Szentesen, Hódmezővásárhelyen, Szentlőrincán, Izsákon, Kecskeméten lelkész, ill. plébános. 1987-től váci megyéspüspök nyugdíjazásáig, 1992-ig.

Menyhárt Sándor plébános (Soltvadkert, 1964-) Soltvadkerten szentelték pappá. Kalocsán, Baján, Foktőn, Kisszálláson, Tompán, Kelebián, Mélykúton, Tiszakécskén lelkész, ill. plébános.

Paskai László bíboros (Szeged, 1927-). 1949-ben ferences rendi fogadalmat tett, 1951-ben pappá szentelték. 1955-65 filozófiatanár, majd 1969-ig a Központi Papnevelő Intézet spirituális, később tanácskezelője, 1973-78-ban rektora. 1978-ban püspökké szentelték. 1982-ig veszprémi püspök, 1987-ig kalocsai koadjutor érsek, majd az Esztergom-budapesti érsek, 1987- prímás, 1988-tól bíboros.

Patachich Ádám kalocsai érsek (Zajezda, 1717- Kalocsa, 1784). Grazban, Bécsben, Rómában tanult, verboveci plébános, majd ábrányi apát. 1759-től váradi püspök, 1766-tól kalocsai érsek. 1777-től a magyarországi oktatásügy egyik irányítója, az egyházi zenei élet fejlesztője volt. A kalocsai érseki lakot könyvtári szárnyal bővítette, 17 000 kötetes könyvtárát a bibliotékának ajándékozta.

Patachich Gábor érsek (Pakrac, 1698-Bécs, 1745) 1733-tól kalocsai érsek. A székesegyház építője és az uradalmi vendéglő papnevelő alakítója, a mai gótikus templom mellett. Hajóson az érseki lakot kastéllyá építtette át. A kispapok oktatására ferences atyákat kért fel. Hamvait visszahozták Kalocsára.

Pomogáts Béla irodalomtörténész (Bp. 1934-). 1958-ban végzett az ELTE-n. Az 56-os forradalomban való részvételéért 1959-ben internálták. 1961- tanított, 1965-től az MTA Irodalomtudományi Intézetének munkatársa. 1995-2001 között az írószövetség elnöke.

Pontius Pilátus (Poncius): ludaea római provincia sorrendben ötödik helytartója 26-36 között. Jézus életében játszott szerepét a négy evangéliumban olvashatjuk.

Schumann, Róbert (Luxembourg, 1886-Sey-Chazelles, 1963) francia politikus

Szalóky István, Kalocsa tanácselnöke a 60-as évek végén, az 1990 őszi önkormányzati választásokig. Előtte üzemvezető volt. A város vezetőjeként szerepet vállalt a főegyházmegyei kincstár kialakításában.

Szent Antal, páduai – ferences szerzetes, prédikátor (Lisszabon, 1195-Arcella, 1231). A Szt. Antal-szobrok és – perselyek felállításának szokása a templomokban a 19. sz.-ban alakult ki; a perselyekbe a szegények számára szoktak pénzt tenni („Szt. Antal kenyere”).

Szent Ágoston püspök, egyházatya (Tagaste, 354-Annaba, 430). Karthágóból Rómába és Mediolanumba ment, majd visszatért Afrikába. Laikus szerzeteseknek ún. kertkolostort alapított, regula szerinti szerzetes-papi közösséget létrehozva. A 12. században Ágoston írásaira alapozó szerzetesrend alakult Ágoston-rend néven, hittérítő, hitvédő céllal. (Szt. Ágostonhoz vezetnek vissza regulájukat a domonkosok, pálosok, premonstreiek és a szerviták is.)

Szent Ferenc itáliai prédikátor, hittérítő, a Ferenc-rend megalapítója (Assisi, 1182-Assisi, 1226). Szent Ferenc fiainak a Szent Ferenc regulát követőket, a ferenceseket (kolduló rend), jezsuitákat stb. nevezik.

Szent János apostol, evangélista. Galileában csatlakozott Jézushoz, az első között követve. Jézus kiválasztott köréhez tartozott. Jelen volt Krisztus csodáinál, a megdicsőüléskor, a keresztfán Máriát az Úr az ő oltalmába ajánlotta. A kisázsiai egyházak irányítója volt haláláig. 100 körül hunyt el.

Szent Pál hittérítő, apostol, teológus, vértanú. (Tarsus, 8-10 körül - Róma, 67). Farizeus zsidó család gyermeke, Saul néven. A damaszkuszi úton tért meg, a keresztségben kapta a Paulus (Pál) nevet. Életrajzát az Apostolok Cselekedetei és a pali levelek tartalmazzák. A neve alatt fennmaradt 14 levélnek (valószínűbb ezek közül 8-10-nek) a szerzője.

Szent Péter (eredetileg Simon) hittérítő, apostol, vértanú, Róma első püspöke, az első pápa. Jónás fia, kafarnaumi halász volt. Jézus az első között hívta el tanítványai közé fivérével, Andrással együtt. Ő kapta a főhatalmat Jézustól, az apostolok között mindig az első helyen említik, ő az erős kőszikla, melyre Krisztus egyházát építette. Jézus kereszthalála után a kialakuló egyház vezéralakja lett.

Szent Tamás apostol, hittérítő, vértanú. Jézus feltámadása után kételkedett apostoltársai híradásában, miszerint Jézus megjelent közöttük, s azt mondta, nem hisz, amíg ujjait a Mester sebeibe nem mélyesztheti. Jézus újra megjelent, s Tamás már hitt benne. „Boldogok, akik nem látnak, mégis hisznek” volt Jézus kommentárja.

Tomori Pál érsek, hadvezér (? , 1475-Mohács, 1526). 1492-97 az országbírói iroda *jegyzője*, majd erdélyi sókamaraispán, 1505-14 fogarasi várnagy. Részt vett a Dózsa-parasztfelkelés elfojtásában. 1520-ban kolostorba vonult. Pápai utasításra fogadta el a kalocsai érsekséget 1523-ban, és mint az alsó országrész főkapitánya, a déli határt védelmezte. A mohácsi csatában hunyt el.

Török József teológus (Makó, 1946 -). 1975-ben szentelték pappá. 1978-ig Csepelen segédlelkész, majd a Fragmenta Codicum kutatócsoport tagja. 1980-tól a budapesti Római Katolikus Hittudományi Akadémia egyháztörténeti tanszékén tanít, tanszékvezető, 1990-92-ig dékán.

Török Gusztáv polgármester (Szakmar, 1952-). Agrár- és *pénzügyi* végzettséggel mezőgazdasági üzemekben dolgozott, 1990-Kalocsa polgármester.

Várady Lipót Árpád érsek (Temesvár, 1865-Kalocsa, 1923). Temesváron a papnevelésben tanított, 1897- a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium osztálytanácsosa, a nemzetiségi egyházi ügyek intézője. 1902- miniszteri tanácsos, 1911- győri püspök, 1914- kalocsai érsek. Kalocsán az első világháború hadirokkantjai részére gyárat és lakótelepet építtetett, melyet 1918 nyarán nyitottak meg.

Wass Albert író, gróf (Válaszút, 1908-Astor, 1998). A Debreceni Gazdasági Akadémián tanult, majd gazdálkodott. 1927-ben jelent meg az első kötete. 1944- Németországban élt, 1946-ban távollétében Romániában halálra ítélték. 1952-ben áttelepült az USA-ba. 1964-ben megalapította az Amerikai Magyar Szépművészeti Céhet. 1985-től szerkesztőként is dolgozott. Verseinek és prózájának fő témája a szülőföld, stílusa Tamási Áron műveit idézi.

Zichy Gyula érsek (Nagyláng, 1871-Kalocsa, 1942) 1895-ben szentelték pappá. 1897- pápai kamarás, 1901- XIII. Leó, majd X. Pius szolgálattevő kamarása. 1905- pécsi püspök, 1925- kalocsai érsek. Gimnáziumot, középiskolai internátust, nyomdát, napilapot, iskolákat, zárdákat, plébániákat alapított.

I. István, Szent (Vajk) magyar király (Esztergom, 967? 969? 975-1038). 997-től fejedelem, 1000? 1001-től király, államalapító. Királlyá koronázásával csatlakoztatta országát a keresztény Ny-Európához.

II. János Pál pápa (Karol Wojtyła: Wadowice, 1920 - Róma, 2005). 1946-ban szentelték pappá, majd Rómában habilitált. Krakkói segédpüspök (1958-), majd a káptalan helynöke, 1963-tól érsek, 1967-1978 között bíboros. 1978-ban római pápa. 1991-ben Magyarországra látogatott.

XII. Pius (Pacelli, E.M.G.G.) pápa (Róma, 1876-Castel Gandolfo, 1958). 1939-58 között volt pápa, enciklikáiban és beszédeiben a béke szentségét, a népek függetlenséghez való jogát, a kisebbségek jogainak tiszteletben tartását hangsúlyozta, segélyakciókat szervezett és támogatott.

XV. Benedek (Chiesa, G.) pápa (Genova, 1854.-Róma, 1922). 1878-ban szentelték pappá, 1914- pápa. Az I. vh. alatt a békéért, a háború okozta szenvedések megszüntetéséért dolgozott. Az 1914-es határok visszaállítását javasolta, tiltakozott a párizsi békeszerződés ellen. Létrehozta a Keleti Egyházak Kongregációját, hatályba léptette a Codex Iuris Canonici-ben egybefoglalt, megújított egyházjogot.

Alleluja (halleluja: héber): Dicsőíjétek az urat! Egyházi imát, zsoltárt nyitó vagy befejező felszólítás. Ujjong, örvendezik jelentéssel egyházi énekek kezdő szava gyakran.

Audiencia (*lat.*): fogadás, kihallgatás.

Aprószentek: azok a kétévesnél fiatalabb betlehemi és Betlehem környéki fiúgyermek, akiket Máté evangéliuma szerint Heródes király meggyilkoltatott abban a reményben, hogy köztük lesz Jézus Krisztus, a zsidók újszülött királya.

Devóció (*lat.*): felajánlás, áhítatos, alázatos odaadás; tisztelet, hódolat, imádat.

Eucharisticus kongresszus: az oltáriszentség tiszteletére rendezett nemzetközi katolikus ünnepség.

Evangelium (*gör.*): Az újszövetségi szentírásnak Jézus életével és tanításaival foglalkozó négy könyve, az evangélisták műve.

Fatimai Szűz: Közép-Portugáliában, Fatimában 1917. májusától októberig minden hónapban három gyermeknek megjelent „Rózsafüzér Szűz Mária”, október 13-án kb. tízezrek láthatták a csodás fényességet. 1917. októberében Mária megjelenésének nyilvánította a leirai püspök, amit a pápa is megerősített. Az egyik legnagyobb, leglátogatottabb Mária-kegyhely Fatima.

Focolare: Katolikus lelkeségi megújítási mozgalom, Róma székhellyel. 1943-ban Chiara Silvia Lubich alapította Trentonban (Olaszország), a körülötte összegyűlt fiatal lányok közösségéből. Magyarországra a 60-as években jutott el, Budapesten van a hazai központja.

Glória: (*lat.*): dicsőség, dicsfény, fénykoszorú, sugárkorona. A misének e szóval kezdődő része: dicsőség a magasságban Istennek.

Hétláng Katolikus Pünkösdi Közösség: Marosi Izidor váci püspök hagyta jóvá 1989-ben első alapszabályzatukat, majd Paskai László bíboros 1995-ben. A közösség célja Isten imádása, jellegzetes imáformájuk az Eucharisztia huzamos, csöndes imádása, a közösen énekelt zsoltos, valamint a kötetlen karizmatikus közös ima. Központjuk Budapesten van.

Homília (*gör.*): szentírásmagyarázó beszéd, bibliamagyarázat.

Karizmatikusok: A II. vatikáni zsinat után szerveződött közösség, 1975-76-tól működnek hazánkban is, Magyar Katolikus Karizmatikusok néven. 1989-től országos találkozókat szerveznek. – Alapeszméje: Jézus ígérete szerint elküldte a Szentlelket, hogy a lélek erejében tegyenek bizonyosságot róla, a feltámadotról, és hirdessék az evangéliumot. A hetvenes évektől a hit erősítését szolgáló mozgalom, a Szentlélekben való megújulásért. (Napjainkban mind a katolikus, mint a protestáns egyházakban élednek karizmatikus mozgalmak).

Koadjutor (*lat.*): a püspök, tartományfőnök vagy apát mellé a szentszéktől kirendelt, utódlási joggal bíró segítő vagy helyettes.

Mária Légió: Katolikus világi mozgalom, az apostolkodás közösségi és szervezeti formája. 1921-ben alakult Írországból, Dublinból. F. Duff és társainak az volt a célja, hogy elősegítsék a világiak lelki fejlődését és apostoli tevékenységét. A Légió szellemisége Szűz Máriáé. Hazánkban 1989 óta újra működik, aktív csoportjaink száma meghaladja a háromszázat. Tagjai heti egykét óra apostoli munkát végeznek.

Neokatekumenek: Új lelkeségi irányzat, 1964-ben alapította Madrid egyik szegénynegyedében Kika Argüello és Carmen Hernandez. 2002-ben kapta meg a Szentszék jóváhagyását, mint „keresztény kezdeményezés a keresztség újra felfedezésére” A „keresztség utáni hittanulás programja”. Magyarországon az első csoport 1983-ban szerveződött.

Nuncius: (*lat.*): a pápa állandó követe a kormányoknál.

Nyolc Boldogság Közössége: Efraim alapította Dél-Franciaországban, Montpellierben, a hetvenes évek elején. 1975-től Toulouse-ban van a székhelyük. Tagjai között házaspárok, valamint a hármas magánfogadalmat tettek vannak. Eredeti nevük Júda Oroszlánjai, ill. az Áldozati Bárány Közössége. Céljuk, hogy Isten országáról tegyenek tanúságot, törekedjenek a keresztény tökéletességre. Magyarországon 1988 óta léteznek, központjuk Zalaegerszegen van.

Pallium (*lat.*) köpeny, palást, a katolikus érsekek fehér vállszalagja.

Pacifizmus (*lat.*): polgári liberális irányzat, amely a mindenáron való béke jelszavával mindenféle háborút – még az igazságot is – ellenez.

Spirituális (*lat.*): lelkiatya, lelki vezető, papnevelő intézet lelki felügyelője.

Szekularizál (*lat.*): egyházi javakat világi célokra kisajátít, lefoglal, világivá tesz.

Szinódus (*gör.*): egyházi gyülekezet, ill. intézmény. Általános értelemben zsinat, keresztény egyházi vezetők gyűlése.

Suffraganeus (*lat.*): érsekség alá rendelt püspökségek.

II. vatikáni zsinat: 1962-65 ülésezett, XXIII. János pápa hívta össze. Az egyház belső életének megreformálását és külső (a „világhoz” *fűződő*) kapcsolatainak megjavítását tűzte célul.

Dr. Dankó László

Dr. Bábel Balázs

Dr. Dankó László interjút ad.

Szentbeszéd közben.

Farkas László érseki helynökkel a kecskeméti Nagytemplom oltáránál.

*A kecskeméti széchenyivárosi templom felszentelése.
A szertartást a pápai nuncius, Karl-Joseph Rauber érsek vezette.*

Püspökszentelés Kalocsán 1999 áprilisában.

Régi egyházi emlékek között a kecskeméti Bozsó Gyűjteményben.

Dr. Dankó László sokat tett az egyházművészeti értékek megóvásáért.

Bérmálás közben.

Marosi Izidor püspökkel.

Rauber érsekkel, Marosi Izidor püspökkel és Bíró László segédpüspökkel fogadják a kecskeméti Katona László vezette delegációt.

Az oltárnál Bárkányi Ernő érseki tanácsos első miséjén.

Seregély István egri érsekkel Bíró László püspökké szentelésén.

Dr. Dankó László érsek úr felszenteli az egyházmegye új papjait.

Keresztút a kecskeméti arborétumban.

Érkeznek a hívők a Mária-kápolnához.

A kecskeméti keresztút megáldása.

Esőben az Arborétumban.

A menet végighalad a stációk előtt.

Hamarosan itt templom áll majd.

Indulhat az építkezés.

A széchenyivárosi templom alapköletételénél Jávorka Lajossal.

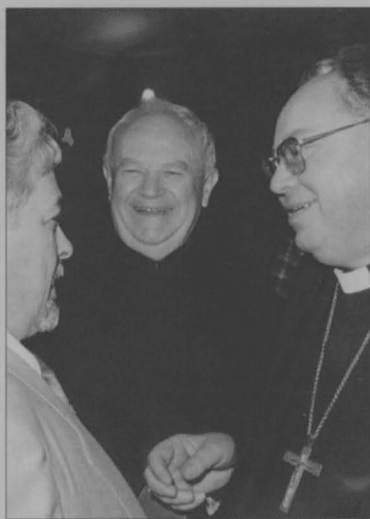
Találkozás II. János Pál pápával.

A kecskeméti Szentháromság-szobor fölszentelése, felújítás után.

*Hívek között, a Zwack család
vendégeként.*

*Osztályfőnökével, néhai Veszprémi
Tibor atyával.*

Bíró László püspökszentelésénél a Magyar Katolikus Püspöki Kar vezetőivel.

Érseki mise a Bolyai János Gimnáziumban.

A Szent László Év emlékérmével.

Papszentelés Kalocsán.

Beteg, megfáradtan.

Áldás.

A kalocsai kastély szalonjában dr. Balogh Lászlóval.

Szertartás közben Kalocsán.

A Habsburg-családdal a Vincellér portán.

*Karl-Joseph Rauber elhozta Kalocsára
a pápa ajándékát, a palliumot.*

*Bábel Balázst püspökké
szentelik.*

Leborulok előtted, Uram!

*A virágos Kalocsa szeretettel fogadja
a Vácról jött szolgálót.*

*Útban a paptársakkal a
kalocsai főszékesegyház felé.*

Hálaadó szentmise Kalocsán az ezeréves jubileumon.

Szent Antal ereklyéjének fogadásakor.

Vendégségben a hívek között Kurjantópusztán.

Bérmáló körúton Pálósszentkúton.

*Az érsek felszenteli az egyházmegye
új papjait.*

A pásztor szava szól.

*Cserepezés Kisizsákon a templom
építésénél.*

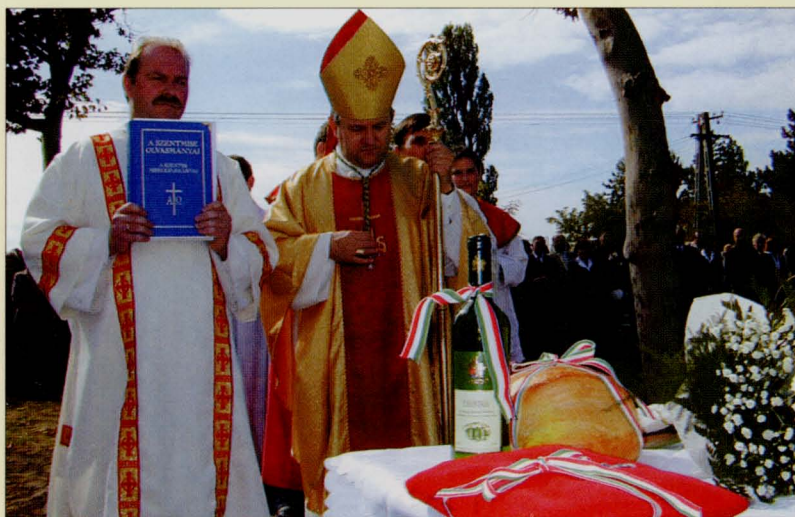
Nyílik-e a templom ajtaja?

A templomavatáson megjelent hívek.

A kisizsáki templom avató szertartása.

Kenyér, bor és szentírás.

Az újonnan épült templom először fogadja a híveket.

Ismerkedés az új templom belsejével.

Meghatott tekintetek.

Az új templom zászlajával.

Ad Limina Rómában. A Kalocsa-kecskeméti érsek II. János Pál pápánál.

Ajándékosztás közben Szent Miklós napján.

A kecskeméti Szent Erzsébet templom oltáránál.

Az ünnepi mise résztvevői a Szent Erzsébet templomban.

A kalocsai papszentelés résztvevői.

Emelkedett hangulatban.

Szentbeszéd közben.

Útravaló a szolgálatra.

Érseki áldás.

Alázattal végezzük hivatásunkat.

Elismerés az áldozatos munkáért.

A felújított fülöpszállási templom.

A fülöpszállási templom átadásán.

Érseki mise Pálösszentkúton.

Együttműködési szerződés aláírása Pálösszentkúton.

Kívül-belül megújult az zsáki templom.

Az érsek köszönti az zsáki híveket.

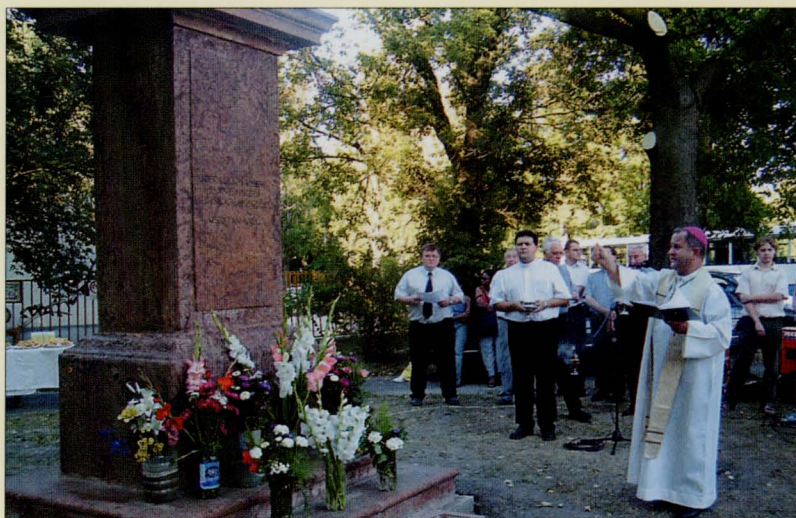
A felújított zsáki templom felszentelésén sokan megjelentek.

A felújított kecskeméti Szent Miklós templom udvarán.

Újra megszentelt ősi falak.

A Szent Ilona keresztkör által felújított Kecskemét-Máriavárosi emlékhely megáldása 2005 augusztusában.

A Szalézi Szent Ferenc-díj átadásán Kalocsán, a kitüntetettek és megyei vezetők társaságában.

Engedjétek hozzám a gyerekeket! – A Fioretti-udvar szép fűvén.

Beszélgetés a Kecskeméti Televízió stúdiójában a könyv szerzőjével.